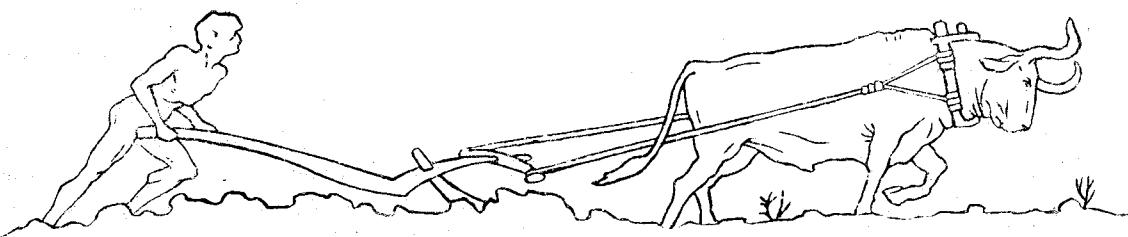

Η ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

ΣΧΙΤΣΟ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ

ΠΑΝΔΩΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ε' 15 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1905

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΗΣ ΒΟΥΒΗΣ

Ο Φύκος, δι γυιδες της βουβής, προχωροῦσε μόνος κυτάζωντας τὰ σύννεφα τὰ ἄσπρα μὲ τὴν κοιλιὰ τὴ μαυριδερή, ποὺ ἔτρεχαν, προνοῦσαν, σωριάζοντο καὶ ἔπερναν παράδοξες μιορφές καὶ σχήματα. Ἀρκοῦδες πελώριες ἄσπρες, ξαπλωμένες στὸ κενὸν προχωροῦσαν, ἀπλώνοντο, μάκρεναν, γιὰ νὰ λάβουν ὅλη μορφή, ἔνας γέρος ἀσπρός, μεγάλος σὰ βουνάκι, προχωροῦσε ἔχωντας ἀγκαλιασμένα ἔνα βράχο καὶ ἀπλωνότανε σιγά καὶ φαινότανε σὰ νὰ ζητοῦσε μέρος νὰ τὸν δίξῃ... Μιὰ βουή σιβυσμένη ἔφθασε στὰ αὐτιά του. Ο Φύκος τὴν γνώριζε αὐτὴ τὴ βουή. Ἡταν τοῦ χειμάρρου, καὶ αὐτὸν νὰ δῇ ἐπήγαινε.

Πῶς ἥθελε νὰ ἥτον καὶ αὐτὸς σύννεφο! νὰ ἔτρεχε στὸν ἀέρα, ψηλὰ ἔτσι, καὶ νὰ μὴ φοβᾶται τίποτα, καὶ μάλιστα νὰ ἥτον μαῦρο σύννεφο ποὺ, δταν φωνάζῃ, ταράζεται ὁ τόπος καὶ μέσα του ἔχει τὴ φωτιὰ καὶ τὸ νερὸ μαζί!... Ἐφθασε σ' ἔνα μέρος, ποὺ ἥσαν λίγα δένδρα μαζεμένα τὸ ἔνα κοντά 'ςτὸ ἄλλο. Τὰ δένδρα, ποὺ ἥσαν πολλὰ μαζί, τὸν εὐχαριστοῦσαν πολύ, πολύ! Καὶ ἀκόμα πιὸ πολὺ τὸν εὐχαριστοῦσαν τὰ δένδρα τοῦ δάσους, ποὺ ἥταν πέρα ἀπ' ἐκεῖ καὶ ἥσαν πολλά, πολλά, πλήθος! Η καῦμένη ἡ λεύκα, ποὺ ἥταν ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι του, αὐτὴ ἥταν μόνη, καὶ κατάμονη τραγουδοῦσε καὶ χτυποῦσε παῖςωντας μὲ τὰ ἀπειρα δάχτυλά της τὸ μονότονο τραγούδι της! Η βουή τοῦ χειμάρρου γινότανε πιὸ δυνατή. Όταν ἀνέβη ἔνα λόφο μικρό, τὸν εἶδε νὰ κυλᾶ τὰ θολά, τὰ ἀγρια νερά του μὲ βία, σὰν νὰ κυνηγοῦσε ἡ νὰ ἔτρεχε νὰ προφθάσῃ κάτι.

Κατέβηκε καὶ πλησίασε. Στάθηκε κοντά σ' ἔνα δένδρο, ποὺ σκυμμένο στὸ νερὸ φαινότανε

νὰ περιμένη νὰ σταματήσῃ αὐτὸ τὸ τρέξιμό του γιὰ νὰ πιῇ. Ο Φύκος ἔμεινε ἀκίνητος μὲ τὰ μάτια στὸ νερὸ στηλωμένα. Μέσα στὴ βουή τοῦ χειμάρρου, στὸ τρέξιμό του, στὸ ἀνεβοκατέβασμά του τοῦ φαινόντανε σὰν ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ νερὸ νὰ ἔτρεχαν μαζὶ χίλιες νεράδες καὶ νὰ κατρακυλοῦσαν χειροπιασμένες καὶ τραγουδῶντας ἔνα τραγούδι, ποὺ ἀπλωνόταν σὲ χίλιες φωνὲς ἀρμονικές!

Τὸ φῶς χανότανε καὶ ἀνεμος δυνατὸς ἀρχισε νὰ φυσᾶ. Ο Φύκος τὸ εἶδε καὶ κινήθηκε νὰ φύγῃ. Γύρισε πάλι ἀπ' τὸν ἴδιο δρόμο. Δὲν ἀπήντησε κανέναν. Πάλιν ἔρημια. Εἶδε μόνο τὰ πουλιά ποὺ τραγουδοῦσαν στὰ λιγὰ δένδρα καὶ ἔπειτα τῆς νυχτερίδες, νὰ τρέχουν στὸν ἀέρα τυφλὰ ἀκόμα. Εξαφνα, καθὼς εἶχε φθάσει κοντά στὸ σπίτι, κοντὰ σὲ κάτι φράχτες, ἀκουσε φωνὲς πίσω του. Γυρίζει καὶ βλέπει τρία παιδιά νὰ ἔρχωνται τρέχωντας.

— Παιδιά!... εἶπε. "Έκανε γρήγορα καὶ ἔστριψε τὸν φράχτη. Δὲν ἥθελε νὰ συναντηθῇ μὲ τὰ παιδιά, δχ! Εἶχε πιὰ σχετισθῆ μὲ τὴ μοναξιά, καὶ αὐτὴ, σὰ μάγισσα καλλονή, κρυμμένη σ' ἐκείνους ποὺ δὲν τὴν ξέρουν, δὲν τὴν ἀγαποῦν, τού εἶχε δεῖξει τῆς ἀγνωστες καλλονὲς ποὺ εἶχε!

Τὰ παιδιά πλησίασαν καὶ πέρασαν γρήγορα.

"Ακουσε δ Φύκος νὰ λέγουν:

— Νά, τῆς μάγισσας τὸ σπίτι. "Ελεγαν γιὰ τὴ μάνα του καὶ ἄλλες φορὲς τὸ εἶχε ἀκούσει αὐτό, καὶ στὸ σχολείῳ ποὺ πήγε γιὰ λίγον καιρό. Εἶχε σταθῆ δ Φύκος κολλημένος στὸν φράχτη καὶ κύταζε τὰ παιδιά ποὺ ἔτρεχαν. Εἶδε τὸ ἔνα νὰ σταθῇ καὶ νὰ κυτάξῃ κάτω. Τὰ ἄλλα διὸ ποὺ εἶχαν προχωρήσει λίγο, εἶδαν

δτι δὲν τοὺς ἀκολουθοῦσε καὶ στραφῆκαν. Καὶ δὸς Φύκος ἀκούσας:

- Τί ἔχασες, δέ;
- Τὸ σουραύλι μου!
- Τὰ παιδιὰ πλησίασαν τρέχωντας καὶ ἀρχισαν νὰ τὸ ζητοῦν βιαστικά.
- Δὲν εἰνε, δέ... πᾶμε!
- Άλλον θὰ τοῦπεσε!

Πάλι ἀρχισαν τὸ τρέξιμο, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ τὸ ἔχασε, ἔριξε μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ μέρος ποὺ ἔψαχναν. Τὸ σκοτάδι εἶχε ἀρχίσει. Ο Φύκος ἔψαχνε. Ἐξαφνα εἶδε ἓνα χάραγμα στὴ γῇ ποὺ εἶχαν κάνει ὁδες κάρου. Τὸ ζήτησε ἐκεῖ μὲ μιὰ βεβαιότητα δτι δὲν τὸ βρῆ. Καὶ τὸ βρῆκε. Τὸ ἀρπάξε μὲ μιὰ χαρὰ μεγάλη. Απὸ πολύ, πολὺν καιρὸν ἐπιθυμοῦσε νὰ εἶχε καὶ αὐτὸς ἓνα νὰ ἔπαιξε. Τὸ ἔβαλε στὸ στόμα του καὶ φύσηξε. Κείνη τὴν στιγμὴ διά μάνα του ἔρχοταν σ' αὐτόν. Τὸν ζητοῦσε νὰ φάνε. Επῆγε. Ἔφαγε ἔχωντας τὸν νοῦ στὸ σουραύλι του. Η μάνα του κοιμήθηκε μόλις ἔφαγαν. Αὐτὸς ἔμεινε μόνος καὶ κοντὰ στὸ φῶς, ποὺ ἔτρεμε, δρχισε νὰ βγάζῃ ἥχους. Ἐξω ἀκούγοταν δὸς Βορειᾶς νὰ φυσῷ σὰν νὰ ἔπλαιγε χαμένο παιδί του καὶ τὰ παράθυρα, τὰ τριξίματα τῆς στέγης, η βουὴ τῆς λεύκας συνόδευναν σὰν δρχήστρα, σὰν δργανο δικό του τὸ τραγοῦδι του τὸ κλαυθμηρό!

Ζητοῦσε δὸς Φύκος νὰ βρῆ, νὰ παίξῃ ἓνα τραγοῦδι, ἓνα σκοπὸν αἰσθανόταν μέσα του νὰ γεννιέται. Τὰ δάχτυλά του δμως ἄλλες φωνὲς ἔβγαζαν καὶ κεῖνο χανόταν! Κουράσθηκε καὶ τὸ ἀφῆσε. Ἐκύταξε τὴ μάνα του. Αὐτὴ κοιμώταν μὲ γυρισμένο τὸ πρόσωπο στὸν τοῦχο. Ἐκάθησε χάμω καὶ ἔγιρε λίγο. Τὸ φῶς πλησίασε νὰ σβύσῃ. Ἐξαφνα ἔσβυσε. Η φλόγα, σὰν νὰ ἀνοιξε τὰ φτερά τῆς καὶ πήδησε στοῦ χάρους τὸ στόμα, χάρηκε μὲ μιᾶς! Τὸ φῶς τῆς σελήνης ἔφωτισε τὸ δωμάτιο.

Πολλὲς μορφές, κάτι σκιές περνοῦσαν γρήγορα γρήγορα, καὶ ἔτρεχαν ἔτρεχαν καὶ φαινόνταν σὰν παιδιά, ποὺ κάνουν τὸν σιδερόδρομο καὶ τρέχουν τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο...

Ἐνας γέρος μὲ ἀστρα δοῦχα καὶ μακρὺ πέρασε δλομόναχος καὶ γρήγορα, προφυλαχτικά, σὰ νὰ φοβότανε μὴ τὸν ἴδοιν. Ἐπειτα πάλι ἀφοῦ χάρηκε, φάνηκε νὰ ἔρχεται βαδίζωντας σιγὰ σιγά, μὲ τὰ νύχια, καὶ ἔχωντας τὸ δάκτυλο στὸ στόμα πάνω. Ἐκύταξε τὸ σουραύλι.

Ἐσκυψε, τὸ πῆρε καὶ τὸ πλησίασε στὸ στόμα του. Ἐφύσηξε. Τὸ σουραύλι φωνάξε, καὶ αὐτὸς τὸ ἀφῆσε καὶ ἔψυγε γρήγορα. Τὸ σῶμα του τὸ

ἀσπρο, σὰν ἀσπροη σκιὰ χάρηκε, ἔσβυσε, δταν ἔφθασε κοντὰ στὸ παράθυρο, ποὺ ἀπλωνόταν ἡ σελήνη, σὰν νὰ τυλίχθηκε σ' αυτή. Φανῆκαν πάλι τὰ παιδιά, τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Δὲν ἥσαν σὰ σκιές τώρα, ἔβλεπε τὰ πρόσωπά τους. Ἡταν καὶ κορίτσια μέσα καὶ μεγάλα. Ἐνα δέλησε νὰ τὸ κρατήσῃ, νὰ τὸ δῆ περισσότερο καὶ αἰσθανθηκε νὰ εἶχε τὴ δύναμι, ἀλλ' αὐτὸς χάρηκε! Ἐπειτα ἥρθε ἓνα σκότος. Μέσα σ' αὐτὸς εἶδε τὸ σουραύλι του νὰ κινήται καὶ νὰ ὑψώνεται μόνο ψηλά: σὰν νὰ τὸ νανούριζε, νὰ τὸ κουνοῦσε ἀδρατη κούνια. Ἐξαφνα σταμάτησε καὶ ἀρχισε νὰ βγάζῃ ἥχους καὶ σιγὰ σιγὰ ἓνα σκοπὸν ὠδαῖο: δὸς Φύκος σὰν νὰ τὸν γνώριζε, νὰ τὸν λέη μὲ τὸν νοῦ του. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸν φάνηκε νὰ μὴ παίζῃ μόνο του τὸ σουραύλι, ἀλλὰ νὰ εἶδε κάποια μορφὴ μαύρη νὰ παίζῃ χωμένη μέσα στὸ σκοτάδι.

Ἐνα φῶς κόκκινο χύνθηκε στὸ δωμάτιο Ἐξαφνα καὶ δὸς Φύκος εἶδε στὸν οὐρανὸν ἓνα ἥλιο κόκκινο καὶ μεγάλο δέκα φορὲς σὰν τὸν γνωστό!

Τινάχθηκε. Ο ἥλιος δὸς κόκκινος, τὸ σουραύλι ποὺ ἔπαιξε μόνο του χαρηκαν, διελύθηκαν... Ἐνας ἵσκιος, ποὺ τὸν φάνηκε νὰ μιλοῦσαν ἀδόρυθα ψυχές. Ἐνόμιζε δτι ἀκούγε τοὺς ἥχους τὸν σουραυλιοῦ νὰ ἔψυχοινε, νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπο τῆς κόρης, δὸς ἥλιος νὰ τὸν κυτάζῃ σὰν θυμωμένος. Τὸ σουραύλι ἥταν κοντὰ του. Ο ἀνεμος φυσοῦσε ἀκόμη δυνατά. Η σελήνη ζωγράφιζε στὸ πάτωμα τῆς γούλιες τὸν παραθύρου.

Τὴν ἄλλη μέρα, κατὰ τὴ δύσι τοῦ ἥλιου, δὸς Φύκος καθόταν στὴ λεύκα ἀπὸ κάτω, καὶ ἔβλεπε δυὸ κορφὲς ψηλὲς βουνῶν, ποὺ σὰν χέρια Ἀτλαντος ἔνόμιζες πῶς στηρίζουν τὸν οὐρανό· εἶδε μιὰ κόρη νὰ περνᾷ. Ο ἀέρας φυσοῦσε καὶ ἔδειξε τὸ μεσοφοράκι τῆς τὸ ἀσπρο.

Ο Φύκος τὴν κύταξε, ποὺ περνοῦσε. Η ὁρομοίες τοῦ δάσους, τῶν πουλιῶν τὸ τραγοῦδι, τῶν ἐντόμων, τὸν χειμάρρον τὸ θριαμβευτικό, η ὁρομοίες τῆς σιγῆς, τὸ σιωπηλὸ τρέξιμο τῶν συννέφων, ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀγαποῦσε, ὅλα αὐτὰ ἐνώμηκαν, ἔγειναν ἓνα σῶμα σὰν ἀπειρος ἥδονες μέσα σ' ἓνα μόνο ποτήρι, τὰ αἰσθανθηκε, τὰ εἶδε στὸ κοριτσάκι ἔκεινο, ποὺ περνοῦσε καὶ ἔψυγε μὲ ἓνα κλονισμὸ μικρὸ στὸ σῶμα!

Τὸ κοριτσάκι χάρηκε πίσω ἀπὸ ψηλὰ χαμόκλαδα, πάλι φάνηκε ἵσα μὲ τὴ μέση, ἔπειτα ἔνας τοῦχος τὸ ἔκρυψε.

Ο Φύκος ἔμεινε σκεπτικός. Ἐβλεπε τὴν

κόρη νὰ περνᾷ καὶ νὰ κινᾶ δὲνεμος τὸ θαλασσί της φόρεμα καὶ νὰ δείχνῃ τὸ μεσοφοράκι της τὸ ἀσπρο. Τὸ φάνηκε Ἐξαφνα νὰ εἶχε δῆ καποτε τὸ πρόσωπο τῆς κόρης, νὰ τοῦ ἥταν γνωστό. Αλλὰ ποὺ... Ζητῶντας αὐτὸ πάλι ἀνθρωποι, δχι σωστοὶ ἀνθρωποι, ἄλλα δομοιοι περισσότερο μὲ ἔκεινους ποὺ εἶναι πάνω στὰ χαρτιά, ἀπ' τὴ σκέψη αὐτὴ, καὶ τοῦ φάνηκε τότε νὰ εἶχε πέσει γιὰ λίγο σὲ σκιὰ ὀνείρου!

Ο ἥλιος ἔδυτε.

Τὰ πουλιὰ ἀρχισαν νὰ κελαΐδον. Η λεύκα δλη φώναζε, μὲ μυριάδες στόματα τραγουδοῦσε, φτερουγίσματα καποτε τὴν συνόδευναν.

Ο Φύκος δὲν ἐπρόσεχε, φαινόταν νὰ προσέχῃ ἄλλον, σὲ κάποια μελῳδία μακρινή. Τὸ σκοτάδι τὸ ἀραιό, ποὺ βγῆκε μετὰ τὴ δύσι τοῦ ἥλιου, ἔπικνωνε.

Η μάνα του ἥρθε. Πέταξε ἓνα δεμάτι ἔντια ποὺ ἔφερνε πίσω στὴν πλάτη της καὶ ἀναψε φῶς. Βγῆκε ἔπειτα στὴν πόρτα. Ο Φύκος σηκώθηκε καὶ μπήκε μέσα. Η μάνα του τὸν εἶδε στὸ φῶς καὶ τοῦ ἔνευσε: τί ἔχει. Αὐτὸς ἔκανε νεῦμα, δτι δὲν ἥταν τίποτα. Αὐτὴ πάλι τὸν εἶδε, καὶ στὰ μάτια της τὰ μεγάλα τὰ πρασινωπὰ ὀλόκληρες σκέψεις, ύποψίες μποροῦσε νὰ δῆ κανεῖς νὰ περνοῦνε.

Η μάνα του Φύκου φαινόταν γυναικα σαράντα πέντε χρόνων καὶ ἀπάνω, ἀπ' τὰ παλιὰ δοῦχα ποὺ φοροῦσε καὶ ἀπ' τὴν κακοπέρασι, ἐνῷ ἥταν πολὺ νεωτέρα. Εἶχε τὰ καστανόμαυρα μαλλιά της πάντα ἔπλεκα καὶ πάντα μπερδεμένα, ποὺ τῆς ἔδιναν μορφὴ τρελῆς. Κανεὶς δὲν τὴν θυμόταν χτενισμένη. Γέροι, ποὺ τὴν γνώριζαν μικρή, ἔτσι πάντα τὴν θυμόνταν ὅταν ἔτρεχε σὰν ἀγριοκάτσικο στὰ χωράφια. Τὸ παράδοξο ὅμως δὲν ἥταν αὐτὸς στὴν γυναικα αὐτὴ, ἄλλα τὰ μάτια της! Εἶχε κάτι μάτια παραδίξα, μεγάλα, πρασινωπά, ποὺ δταν κύταξε καλά, νόμιζε κανεῖς δτι μεγάλωναν, μεγάλωναν σὰν νάθελαν νὰ καταπιοῦν ἔκεινο, ποὺ ἔβλεπαν!

Ἐνα δνομα φοβερὸ εἶχε βγῆ γι' αὐτὰ τὰ μάτια σὲ δλη τὴ χώρα. Ελεγαν, δτι δπου τὰ μάτια της πέσουν καὶ κυτάξουν μὲ θαυμασμό, αὐτὸς δὲν στέκει δρυδό, συντρίβεται ἥ κάτι ἄλλο παθάνει κακό! Τὸ δνομά της λίγοι τὸ ἔξενραν. Ελεγαν αὐτοί, δτι τὴν ἔλεγαν Ρίνα ἥ καλλιτερα Κατερίνα.

Ἐφαγαν καὶ ἔπλαγιασαν. Αὐτὸς δὲν κοιμήθηκε. Εμεινε δπως πολλὲς φορὲς ἀγρυπνος. Τώρα δμως στὰ μάτια του δὲν φαίνονται ἔκεινα τὰ ἀνθρωπάκια νὰ τρέχουν, δὲν βλέπει τῆς ζωγραφιές, τὰ χωράματα, τὰ παλάτια! Άλλοτε, δτον πλάγιαζε, ἔκλεινε τὰ μάτια του καὶ περί

μενε ἔβλεπε κάτι πανοράματα, ποὺ σιγὰ σιγὰ, σὰν νὰ ἔβγαιναν, νὰ ξεφύτρωναν ἀπ' τὸ μαξηλάρι του. Καὶ περνοῦσαν ἀπ' ἔμπροστος τοῦ εἰκόνας, μέρη ἀγγωστα, παλάτια, χιλιάδες! Επειτα πάλι ἀνθρωποι, δχι σωστοὶ ἀνθρωποι, ἄλλα δομοιοι περισσότερο μὲ ἔκεινους ποὺ εἶναι πάνω στὰ χαρτιά, ἀπ' τὴ σκέψη αὐτὴ, καὶ ἔπικνωνε γιὰ λίγο σὲ σκιὰ ὀνείρου!

Ο ήλιος πέρασε πάλι σὲ λίγο. Τὰ χωράματα ἔφευγαν, καὶ ἔνα μόνο κυριαρχοῦσε, καὶ μέσα σ' αὐτὸ μιὰ εἰκόνα, ἀπ' ἔκεινες ποὺ εἶχε δῆ ἀπὸ μακρινὰ καὶ κυριμένος νὰ γίνωνται κοντὰ στὸ χωριό, φαινόταν, μὲ κάτι δικό του δμως μαζί. Ενα ξύλο μακρὸν ἔξαφνα ἀνεβοκατέβηκε μόνο του πολλὲς φορές, ἔπειτα στὴ μιὰν ἄκρη καὶ στὴν ἄλλη παρουσιάζονταν δυὸ παιδιά. Κρατοῦσε αὐτὸ λίγο καὶ χανόταν, ἔφευγε, γιὰ νὰ παρουσιάσῃ ἔνα κοντὸ διλόγο νὰ τραβῇ ἔνα κάρο. Τὸ χωράμα ἔπερνε τὸν χωραματισμὸ δμέρας.

Αὐτὰ ἔβλεπε δὸς Φύκος μένωντας ἀγρυπνος ὁρες ἔτσι. Τώρα μιὰ κόρη μὲ θαλασσί φόρεμα περνᾷ, περνᾷ. Ο ἀνεμος τῆς φυσῷ τὸ φόρεμα καὶ φαίνεται ἔνα μεσοφοράκι ἀσπρο, δῆλος πέφτει στὰ μαλλιά της... Μὲ μιᾶς Ἐξαφνα νή ζωγραφιὰ αὐτὴ η μαγικὴ ἄλλαξε καὶ ἔνα δωμάτιο παρουσιάσθη, δπου στὴ μέση μιὰ λάμπα εἶχε ἀπλώσει τὸ φῶς της σ' δλο τὸ δωμάτιο. Μιὰ γυναικα, ἔνας ἀνδρας κανεῖς δῆταν ἔκει. Ο ἀνδρας καθόταν κοντὰ στὸ τραπέζι μὲ τὸ γελέκο μόνο. Η γυναικα πῆγε κοντά του κρατῶντας πιάτα. Ο ἀνδρας ἀγκάλιασε τὴ γυναικα καὶ τὰ κεφάλια τους ἔμειναν ἐνωμένα πολύ. Ο Φύκος τὸν γνώρισε. Ήταν δὸς Λαμδίδης καὶ η Λαμδίδου, ποὺ πρὸ χρόνων εἶχε κανεῖς ἔνα μῆνα σχεδὸν στὸ σπίτι τους ὑπηρέτης!

Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ δὸς Φύκος ἔτσι τυχαία ἔμαθε ποὺ καθόταν η κόρη, ποὺ εἶδε νὰ περνᾷ. Καθόταν σ' ἔνα σπίτι, ποὺ δῆταν ἀπὸ καιρὸν ἔρημο καὶ δὲν θυμότανε ποτὲ νὰ εἶδε ἄνθρωπάκια νὰ τρέχουν, δὲν βλέπει τῆς ζωγραφιές, τὰ χωράματα, τὰ παλάτια! Άλλοτε, δτον πλάγιαζε, ἔκλεινε τὰ μάτια του καὶ περί

σπίτι, τὸ δποῖο τώρα εἶχε τὰ παράθυρα ἀνοικτά, καὶ φαινόντανε ἀσπρες κουρτίνες νὰ κρέμωνται. Ἡ κόρη περπατοῦσε μὲ τὰ χέρια πίσω, σκεπτική καὶ μὲ ψφος ἀνδρός. Ὁ Φύκος κύταξε νὰ μὴν τὸν βλέπῃ κανείς. Εἶδε μιὰ γραμμή μόνο δένδρα νὰ τὸν κυτάζουν σὰν πιασμένα ἀπ' τὰ χέρια, ἔτοιμα νὰ χορεψουν. Γλυστρήσε σ' ἔνα λάκο πράσινο καὶ ἀπ' ἐκεῖ μέσα ἔβλεπε τὴν κόρη.

Τὴν ἄλλη μέρα μετὰ τὸ μεσημέρι, ἐνῷ ἀκόμη δὲ ήλιος ἦτο πολὺ ψηλά, αὐτὸς βρέθηκε πάλι στὸ μέρος ἐκεῖνο. Πλησίαζε καλοκαΐδη. Ὁ ήλιος ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἔκαιε πολύ. Στὸ σπίτι ἦταν ἡσυχία. Τὰ παράθυρα ἦταν ὅλα γερμένα, μὲ τῆς γρύλιες μόνο μισόκλειστες. Ἡσυχία, ἡσυχία! Ὁ ήλιος φαινότανε νὰ εἴχε πνίξει τὸν θόρυβο, καὶ μόνο κάποτε ἔνα κελάδημα ἀκούγόταν σὰν σπαρτάρισμα τοῦ θορύβου καὶ ἔπαινε ἀμέσως. Ἐμεινε ἐκεῖ ὥρα πολλὴ στὴ μικρὴ σκιὰ ἐνὸς πεύκου καμπουργιασμένου, ποῦ φαινότανε σὰν νὰ τὸν ἔβλεπε σκεπτικὸ τί ἔκανε.

Ἡ σκιὰ μεγάλωνε καὶ τὸ σπίτι φαινότανε νὰ βγάζῃ σιγὰ σιγὰ τὸ σεντόνι ἐκεῖνο τὸ λαμπερό, ποῦ τὸ σκέπαξε. Ἔνα παράθυρο ἀνοιξε κτυπῶντας στὸν τοίχο. Μιὰ μορφὴ γέρον παρουσιάσθηκε. Στάδηκε λίγο καὶ τὰ μάτια τοῦ διευθύνθηκαν στὸ μέρος, ποῦ δὲ Φύκος ἦταν κυριαρχόντας. Αὐτὸς, ἀν καὶ κρυμμένος, κρύψθηκε, καμψῆλωσε στὸν λάκκο καὶ ἔτοι δὲν ἔβλεπε πιά. Τοῦ ἥρθε νὰ φύγῃ. Ὄταν σηκώθηκε, δὲν ἔτοι δὲν ἔκει. Σὲ λίγο φάνηκε καὶ ἡ κόρη... .

Ἐξαφνα δὲ Φύκος σήκωσε τὸ κεφάλι. Μιὰ γυναικα ἦταν ἐκεῖ κοντὰ στὸν δρόμο τὸν ἔρημο, ποῦ μόνο δένδρα ἦσαν. Τὸν κύταξε. Ἔγνωσε τὴν Φούλενα! Ἡταν ἡ γυναικα ἡ κακιά, ποῦ ὅταν τύχαινε μικρός καὶ τὴν ἀπαντοῦσε, τοῦ φώνας γρήγορα:

— Φεύγα καταφαμένε, γρουσούζη! Καὶ πολλὲς φορὲς ἔσκυψε νὰ πάρῃ πέτρα γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ φύγῃ γρήγορα.

Ἄμα εἶδε πῶς τὴν εἶδε, κινήθηκε, ἀπέσυρε τὰ μάτια τῆς καὶ προχώρησε νὰ φύγῃ. Πάλι γύρισε καὶ τὸν κύταξε, καὶ δὲ Φύκος εἶδε καὶ ἔνα χαμόγελο. Ὁ Φύκος αἰσθάνθηκε θυμὸ μέσα του καὶ τώρα ποῦ εἶδε δὲν ἀνεκαλύφθη, τὴν κύταξε προκλητικά.

Ο κόσμος δλος σὲ λίγο, γνώριζε δὲν δὲ Φύκος δὲ γνιδὸς τῆς Βουβῆς ἀγαποῦσε! Ἀλοίμονο στὸ κορίτσι! Καὶ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἔσφυγῃ ἀπ' τὸν Φύκο, ἦταν ἀδύνατο νὰ ἔσφυγῃ! Καὶ ἔβεβαιώνων πολλὲς γυναικες, δὲν ἡ μάνα

τοῦ Φύκου τὸ γνώριζε, καὶ κάθε βράδυ καθόταν ὁρες κάνωντας μαγεῖς καὶ μιλῶντας μὲ τὰ ἀστρα. Τὰ ἀστρα δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ φωνὴ γιὰ νὰ τὸν μιλήσῃ, ἀλλὰ ἔτοι μὲ τὴν σκέψη μόνο καὶ μὲ τὰ μάτια. Καὶ ἵσα ἵσα ἡ βουβὴ μὲ τὰ καταφαμένα μάτια τῆς ἦταν πολὺ δυνατὴ σ' αὐτό!

Ο Φύκος δὲν ὑποπτεύτανε τί γίνεται στὴ χώρα. Αὐτὸς ξακολουθοῦσε νὰ βλέπῃ τὴν κόρη δόσο μποροῦσε πιὸ πολύ. Μιὰ φορὰ ἀπαντήθηκε. Τοῦ ἥρθε νὰ κρυφθῇ καὶ ἀπ' ἐκεῖ κρυμμένος νὰ τὴν ἔβλεπε, ἀλλὰ κρατήθηκε. Πέρασε ἡ κόρη ἀπὸ κοντά του χωρὶς νὰ τὴν δῆ καλά, ἡ σὰν χωμένος σὲ μιὰ διμήλη πνιγηρά.

Ἐνα πρῶτη, καθὼς καθόταν στὸ σπίτι του συλλογισμένος καὶ περιμένωντας τὴ μάνα του, μιὰ πεταλοῦδα μεγάλη φάνηκε νὰ πετᾶ καὶ νὰ κτυπᾷ στὰ γιαλιά καὶ στὸν φεγγίτη, ποῦ δὲ μόδις ἦταν βουλωμένος μὲ χαρτιά. Ἡταν ἀπ' τῆς πεταλοῦδες ἐκείνες, ποῦ τῆς ἔχουν γιὰ καλὸ, καὶ δὲ Φύκος τὸ εἶχε ἀκούσει αὐτὸ στὸ σπίτι ποῦ εἶχε κάνει γιὰ λίγο ὑπηρέτης. Τὸ νόμιστρά τοῦ γιὰ καλό του, καὶ ἔμεινε κυτάζωντας ὥρα τὴν πεταλοῦδα καὶ μὴ θέλωντας νὰ φύγῃ αὐτή. Ἡρθε ἡ μάνα του γιὰ τὸ φαῖ. Ὅταν εἶχαν τελειώσει τὸ γεῦμα καὶ ἔνῳ εἶχε λησμονήσει τὴν πεταλοῦδα, ἔξαφνα τὴν ἀκούσει καὶ τὴν εἶδε νὰ περνᾷ ἀπὸ πάνω του καὶ νὰ τρέχῃ στὰ γιαλιά, νὰ βούτῃ, νὰ κτυπᾷ!

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ πεταλοῦδα ἦταν ἐκεῖ. Ἐπίσης καὶ ἄλλες μέρες.

Ο Φύκος μιὰ μέρα δὲν εἶδε τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο. Ἰσως εἶχε πάει στὴ χώρα. Ἀλλὰ πέρασαν μέρες καὶ ἡ κόρη δὲν φαινότανε. Τί νὰ συνέβαινε; Ἐξαφνα μιὰ μέρα εἶδε τὸ σπίτι κλειστό, θεόκλειστο δπως πρῶτα, πρὸν ἔρθουν ἐκεῖ! Μόνο κατὶ γλάστρες ἦταν στὰ παράθυρα μὲ λουλούδια, ποῦ ἀπ' τὸν ἡλιο εἶχαν γίνει κίτρινα.

Στὸν δρόμο ἔξαφνα, πάνω ἀπ' τὸν φράχτη ποῦ κύκλωνε τὸ σπίτι, εἶδε δυὸ κεφάλια γυναικεῖα νὰ ἔρχωνται. Πλησίαζαν. Κρύψθηκε μέσα στὸ χαντάκι. Ἡ γυναικες πλησίαζαν. Ἀκούσει τὸ χῶμα, τῆς πετρίτσες ποῦ πετοῦσαν, ποῦ τριβόντανε στὸ πάτημά τους. Σταμάτησαν. Ἀκούσει.

— Νὰ καὶ κατὶ γλάστρες. Θὰ τῆς λησμόνησεν! . . . Νὰ σοῦ πῶ, ξέρεις τί θὰ κάνω; Θάρδω τὸ πρῶτη νὰ τῆς πάρω! . . .

— “Αν δὲν τῆς πάρῃ ἀλλος! ἔκανε μιὰ ἄλλη φωνή.

— Μπά! δὲν πιστεύω. Ποιὸς νὰ τῆς πά-

η; . . . Τί λέσ; καλές εἶνε! Καὶ πιστεύω ἦταν τοῦ κοριτσιοῦ, γιατὶ ἔνα πρωτὶ τὸ εἶδα ποῦ τῆς πότιζε . . . Τὸ καυμένο τὸ κορίτσι ἦταν μιὰ χρόα! . . . Νὰ πάη νὰ βγάλῃ τὴ γλυκισμένη! . . .

Πέρα στὰ ἀκριανὰ σπιτάκια τοῦ χωριοῦ κοντὰ στὸν ἀσπρο ἀπὸ σκόνη δρόμο, σὰ παχύμαλλον προβάτου πλάτη καὶ κοντὰ σ' ἔνα σωρὸ δέματα ἀπὸ στάχνα, ἡ Φούλενα, ἡ γυναικα ποῦ εἶχε δῆ τὸν Φύκο νὰ κυτάζῃ τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο, καθισμένη στὸ σκαλοπάτι τὸ ἐπάνω σὰν δεσπότης στὸν θόρον του, βεβαίωνε μὲ δροῦ τῆς γειτόνισσες, ποῦ στὸ δεύτερο καὶ τελευταῖο σκαλοπάτι ἦταν καθισμένες, δὲν ἡ ἀγάπη τοῦ γρουσούζη ἔκανε νὰ βγάλῃ βλογιά ἡ κόρη! Καὶ μὴ δὲν εἶνε αὐτὸς ποῦ τὸν ἔδιωξεν ἀπὸ τὴ χώρα, ποῦ τὸν εἶχε βάλει γιὰ νὰ ξυπνήσῃ δὲ Αργώνας δ συγγενής του, σ' ἔνα καλὸ σπίτι, ἀπ' τὴ γρουσούζια του; Ὁλα εἶχαν πάει κακὰ στὸ σπίτι ἐκεῖνο μόλις πάτησε δ γρουσούζης τὸ πόδι του! Ἐσπασε ἡ κυρά τὸ χέρι της, σταμάτησαν ἡ δούλιες τοῦ ἀφεντικοῦ καὶ δὲν ἔρει καὶ τὶ ἀλλο ἔπαθε, πλήθος, πλήθος κακὰ ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὰ θυμηθῶ τώρα! Βρῆκαν ἐπὶ τέλους οἱ ἀνθρωποι τὴν αἵτια καὶ τὸν ἔδιωξαν! Καὶ αὐτὰ μόνο; Αὐτὸς δὲν εἶνε τὸ παιδί ποῦ κανεὶς δὲν ἔρει, μὲ ποιὸν τὸ ἔκανε ἡ μάνα του μὲ τὰ ἔωτικὰ καθώς γύριζε στὰμπέλια; Μὴ δὲν ἦταν τὸ παιδί αὐτό, ποῦ τὴ βραδυὰ ποῦ γεννήθηκε, πῆρε τὸ σπίτι του φωτιά; Ἀμ' δ παπᾶς ποῦ τὸ βάφτισε ποῦ ἔσπασε τὸ πόδι του καθὼς γύριζε στὸ σπίτι του; Εἶχε δῆ ἔνα χαρτὶ δ ἀμοιδος νὰ ἔρχεται κυλῶντας ἐπάνω του, καὶ αὐτὸς τὸ χαρτὶ τοῦ ἔδωσε μιὰ καὶ τὸν ἔρριξε χάρω! Θὰ εἶχε μπῆ δ Σατανᾶς μέσα στὸ χαρτὶ! . . . Καὶ τελειώνωντας ἡ Φούλενα εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια:

— Τὸ μάτι καὶ ἡ γρουσούζια, παιδιά μου, εἶνε τὸ πιὸ σπουδαῖο πρᾶγμα στὸν κόσμο! . . .

Καὶ ἔτοι δὲ Φύκος προξενοῦσε φόβο παντοῦ, περισσότερο ἀπὸ τὴ μάνα του. Ἐκείνη εἶχε τὸ μάτι μόνο, ἀλλὰ αὐτὸς εἶχε δυό! Τὴ γρουσούζια καὶ τὸ μάτι! Ἀπὸ καιρὸ δ Φύκος εἶχε ἔννοήσει θαμπά, εἶχε δῆ χωρὶς νὰ τὸ σκεψή, χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴ δὲν κατὶ συνέβαινε, τὴν ἀποφυγὴ τοῦ κόσμου! Μὲ τὴν ἡλικία δημος, αὐτὸς τὸ θαμπὸ πῆρε σχῆμα καὶ φάνηκε τὶ ἦταν, τὶ ἔτρεχε χωρὶς ποτὲ αὐτὸς νὰ μπορῇ νὰ δρίσῃ πότε τὸ σκεψή, καὶ ἔννοήσεις τοῦ στεκότανε πέρα λίγο καὶ τὴν κύ-

τι ἰδέα εἶχε δ κόσμος γιὰ τὴ μάνα του καὶ γι' αὐτόν!

Πέρασαν μῆνες.

Ο Φύκος ἔνα ἀπόγευμα καθισμένος κοντὰ στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα κύταζε τὸ χιόνι, ποῦ ἔπεφτε ἀδόρυβα καὶ ἔντυνε μὲ ἀσπρο γουναρικὸ τὸν φράχτη, τὰ παράθυρα, τὴ λεύκα τὴ γυμνὴ ἀπὸ φύλλα. Ἡταν τυλιγμένος σὲ μιὰ κάπα. Ἡ μάνα του μαγείρευε στὸ βάθος. Μιὰ χύτρα πύλινη ἐπάνω στὴ φωτιὰ ἀπὸ ξύλα φλυαροῦσε στὸ σπίτι τὸ βουβό.

Ἡ Μονηκὴ πήγαινε τὰ ξύλα πιὸ κοντὰ καὶ ἀνακάτωνε τὸ φαῖ. Τὸ παληγόσπιτο μύριζε δλο.

Ο Φύκος κινήθηκε. Ἡ μυρουδιὰ χώμηρε στὴς σκέψεις του. Τὴν ἴδια στιγμὴ ἔνας ἀνθρωπος ψηλός, ἀδύνατος, μισόκοπος φάνηκε νὰ ἔρχεται. Ἡταν χλωμὸς πολὺ καὶ βάδιζε μέσα στὰ χιόνια μὲ κόπο σὰ νὰ τραβοῦσε ἀρόσατο ἀμαξάκι. Ἐσκιβε λίγο δ λαιμός του καὶ τὰ μάτια του ἦταν μεγάλα καὶ κόκκινο δλο σχεδὸν τὸ ἀσπρο. Κάιποσε τρίχες σημείωναν τὸ μέρος ποῦ εἶχε τὸ πόδι του! Ἐσπασε ἡ κυρά τὸ χέρι της, σταμάτησαν ἡ δούλιες τοῦ ἀφεντικοῦ καὶ δὲν ἔρει καὶ τὶ ἀλλο ἔπαθε, πλήθος, πλήθος κακὰ ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὰ θυμηθῶ τώρα! Βρῆκαν ἐπὶ τέλους οἱ ἀνθρωποι τὴν ἔδιωξαν! Καὶ αὐτὰ μόνο;

— Ποῦ εἶνε ἡ μάνα σου; ὁρτησε τὸν Φύκο.

— Πῶς; ὁρτησε αὐτός, ἀλλὰ γρήγορα θυμήθηκε.

— Μέσα: εἶπε, δείχνωντας καὶ μὲ τὸ κεφάλι. Ἡ βουβὴ εἶχε στραφῆ. Ἀμα εἶδε τὸν ἀγνωστο, τὰ μάτια της πῆραν ἔνα φῶς, κάποια ἄλλη ἀχινά δ ὄγκωντος μπῆρε μέσα. Ἡ μονηκὴ τὸν πλησίαζε. Ὁ ἀνθρωπος αὐτὸς γνώριζε μέσα στὸ χαρτὶ! . . . Καὶ τελειώνωντας ἡ Φούλενα εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια:

— Τὸ μάτι καὶ ἡ γρουσούζια, παιδιά μου, εἶνε τὸ πιὸ σπουδαῖο πρᾶγμα στὸν κόσμο! . . . Εκύταξε ἔξω. Τὸ χιόνι εἶχε παύσει καὶ μόνο καπόνια χιονάκια σὰν πεταλοῦδες ἀσπρες φαινόντανε στὸν ἀέρα νὰ γρίζουν. Ἔνα σύννεφο ἔπερνε μορφὴ γυναικας καὶ ἀπλώνετο ἀπλώνετο, ἔβγαινε ἀπ' τὰ ἀλλα μακρύ μακρύ! Καὶ ἀλλα φαινόντανε νὰ κινοῦνται, νὰ ἀνακατεύωνται . . . Ἐξαφνα εἶδε πίσω του, κατὼς στὸ δωμάτιο. Ἡ μάνα του εἶχε καθήσει στὸ τραπέζι μὲ ἀκουμπισμένο τὸ κεφάλι στὰ χέρια καὶ τὰ μάτια κλεισμένα. Ὁ προστάτης των στεκότανε πέρα λίγο καὶ τὴν κύ-

ταῖς. Ο Φύκος επρόσεξε. Ο προστάτης των πηγές κοντά της, τὴν ἄγγιξε καὶ τὴν ὁρτήσε μὲ νεῦμα. Αὐτὴ ἔμεινε λίγο κυτάζωντας αὐτὸν, ἐπειτα ἔνευσε διτι δέχεται. Ο προστάτης ἔφυγε.

"Οταν ἔμειναν μόνοι, ἡ Βουβῆ ἔδωσε νὰ καταλάβῃ στὸν Φύκο τί ἥθελε ὁ προστάτης των. "Ηταν περαστικὸς ἀπ' ἔκει καὶ θυμήθηκε κατί, ποὺ εἶχε σκεφθῆ, καὶ γιαυτὸ πετάχθηκε. Αὐτὸ ἥταν διτι ὁ Φύκος εἶχε μεγαλώσει πιὰ κοὶ ἐπρεπε νὰ ἐργάζεται. Θὰ τὸν ἔστελνε μὲ κατί πρόβατα ποὺ ἥταν γιὰ νὰ πᾶνε σὲ μιὰ χῶρα κατου μεγάλη, γιὰ νὰ ἔνπνήσῃ λίγο καὶ νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν ἐρημιά. "Άλλοι δυὸ τσοπάνηδες θὰ πήγαιναν μαζί, ποὺ γνώριζαν τὰ μέρη καλὰ καὶ εἶχαν ξαναπάται.

Ο Φύκος δὲν εἶπε δχι. Η μουγκή ἔφαγε λίγο καὶ πλάγιασε γρήγορα. Ο Φύκος θέλησε νὰ ἐτοιμασθῇ. Εἶχε ἐπιθυμία νὰ φύγῃ, νὰ δῃ ἔνοντας τόπους, ἀλλὰ αἰσθανόταν λύπη, λύπη, ποὺ ἔφευγε. Πήγε πίσω σ' ἔνα χώρισμα ἀπὸ σανίδια μαυρισμένα, ποὺ χωρίζαν τὸ παληόσπιτο σὲ δυὸ δωμάτια. Καὶ πίσω ἀπὸ ἔνα κιβώτιο παληὸ μὲ τενεκέδες, ποὺ θὰ ἥταν ἀλλοτε μὲ χρῶμα χρυσοῦ καὶ θὰ ἀνῆκε ἵσως στὴ μάνα τῆς Βουβῆς, τράβηξε ἔνα ταγάρι, ποὺ ἥταν ἔκει μὲ κατί παληόχαρτα μέσα, ποὺ τὸ κρατοῦσαν ἀνοιχτό. "Εβγαλε τὰ χαρτιὰ καὶ τὸ γύρισε νὰ τὸ τινάξῃ. Στὸ θαμπὸ φῶς τοῦ λύχνου εἶδε κατί νὰ πέσῃ στὸ κιβώτιο πάνω, τυλιγμένο μὲ σκόνη. Μιὰ συγκίνησι χύθηκε στὸ σῶμα του.

— Ή πεταλοῦδα! εἶπε.

"Ηταν ἡ πεταλοῦδα, ποὺ χτυποῦσε τὸ καλοκαῖρι στὰ γιαλιά στὰ χαρτιὰ τοῦ φεγγίτη καὶ νόμιζε αὐτός, διτι τοῦ φέρνει εὐτυχία! "Ηταν νεκρὴ ἀπὸ καιρὸ καὶ τυλιγμένη σὰν μὲ σάβανο ἀπὸ σκόνη. Καὶ ἡ πεταλοῦδα αὐτὴ ἡ νεκρὴ ἔκανε νὰ φαινῇ μιὰ εἰκόνα, σὰν νὰ τὴν ἔσερνε μαζί της. Μιὰ κόρη μικρὴ μὲ θαλασσὶ φόρεμα φάνηκε νὰ περνᾷ μὲ ἔνα μικρὸ κλονισμὸ στὸ σῶμα. Ο ἥλιος τῆς χρύσιζε τὰ μολλιὰ καὶ ὁ ἀέρας τῆς σήκωσε λίγο τὸ θαλασσὶ φορεματάκι καὶ ἔδειξε ἔνα μεσοφοράκι ἀσπρό.

"Ένας λυγμὸς ἀκούσθηκε, ἔνας καὶ μόνος, καὶ χάθηκε μὲ μιᾶς σὰν νὰ τὸν κατάπιε ἡ σιωπή!

"Ένα πωὸ καθὼς ὁ ἥλιος πιάνωντας τὰ σύννεφα σηκωνότανε σιγά, ἔνας ἐργάτης, ο Χαλίκης, ἐβάδιζε βιαστικὰ σὲ μιὰ οἰκοδομὴ μεγάλη, ποὺ γινόταν σ' ἔνα μέρος τοῦ χωριοῦ. Οἱ ἐργάτες, οἱ τεχνίτες δὲν εἶχαν ἀκόμη πιάσει δουλειὰ καὶ φαινόντανε τριγύρω στὴν οἰκοδομὴ νὰ μι-

λοῦνε ἡ νὰ περπατοῦν νωθροῖ, μισοκοιμισμένοι. Ο Χαλίκης, ἔνας κοκκινότριχος ἐργάτης, ἔκανε πιὸ γρήγορα τὸ νέο ποὺ εἶχε νὰ τῆ, τὸν ἔσπορχγε. "Οταν εἶδε διτι πλησίας, σταμάτησε λίγο, καὶ τὸ κεφάλι του ποὺ εἶχε γυρμένο πρὸς τὰ ἔμποδος, ηρθε στὴ θέσι του.

— Καλὴ μέρα! εἶπε, ἀν καὶ ἐπιθυμοῦσε νὰ πῆ τὸ νέο εὐθύνης. "Επειτα:

— Τὸ μάθατε τὸ νέο;

— Τί νέο νὰ μάθουμε;

— Τί νέο νὰ μάθετε; Νά, ηρθε ὁ γυιὸς τῆς μουγκῆς στὴ δουλειά! . . .

— Τί; Ποιός;

— Τὸ παιδὶ τῆς μουγκῆς;

— Σώπα!

"Ολοι αὐτοὶ σὰν μῆγες τὸν κύκλωσαν.

— Ναὶ μάλιστα, ὁ Φύκος ὁ γρουσούζης ἔπιασε δῶ δουλειὰ καὶ μάλιστα θὰ τὸν ἔχουμε ἐπιστάτη!

"Η ἐργασία ἀρχισε καὶ προχωροῦσε καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν ἡ ἡμέρα. "Ηρθε τὸ μεσημέρι. "Εκανε δέστη πολύ. Ο οὐρανὸς εἶχε γίνει σταχτερός. Ο ἥλιος στὴ μέση φαινόταν σὰν στόμιο ἀπὸ τὸ ὅποιο χυνόντανε φλόγες. Η ἐργασία ἔπαυσε. "Ολοι μὲ ἰδρωμένα πρόσωπα, μὲ βρεμένες μασχάλες κατέβαιναν ἡ ἀφιναν τὴν οἰκοδομή. Ο Χαλίκης κατέβηκε, καὶ ἀφοῦ φόρεσε, καθὼς πάτησε στὴ γῆ, τὰ παπούτσια του, χωρὶς νὰ βάλῃ χέρι, ἀλλὰ μόνον μὲ τὰ πόδια πολεμῶντας, ἔσκυψε καὶ πῆσε τὸ ψωμί του, ποὺ τὸ εἶχε τρυπωμένο ἀπὸ κάτω ἀπὸ πέτρες μεγάλες. Εκεῖ ἥταν σκιὰ μικρὴ ἀπὸ μιὰ ἐληὰ καμπούρα μὲ ὑψωμένα τὰ δυό της κλαδιὰ σὰ νὰ προσευχόταν. Στὴ δίζα τῆς ἥταν διχιμένα κάμποσα ἀγκωνάρια. Εκάθησε πάνω σ' ἔνα ἀπ' αὐτὰ καὶ κύταξε μισόγυρά του. Ερχόταν πίσω στὴν οἰκοδομή κατί ζητῶντας δὲ γέρω Χιώτης, ἔνας ἀδύνατος γυρτός μάστορας. Πάνω σὲ μιὰ σκαλωσιὰ φάνηκε ὁ Φύκος νὰ κατεβαίνῃ σιγά σιγά. Ο ἥλιος τὸν ἔλουντε. Χωρὶς νὰ φαινεται διτι πειρᾶζεται ἀπ' τῆς ἀχτίνες του ὁ Φύκος κατέβαινε.

— Γιὰ γύρισε πίσω σου νὰ δῆς! Εἶπε ο Χαλίκης στὸν Χιώτη, ποὺ εἶχε περάσει τὴ σκάλα ποὺ κατέβαινε ὁ Φύκος. Ο Χιώτης στάθηκε καὶ γύρισε πίσω του πρῶτα πρὸς τὰ δεξιά, ἐπειτα ἔκανε νὰ κυτάξῃ ἀριστερά, διτι διατίς εἶπε:

— Στὴ σκαλωσιὰ, μωρέ! . . .

"Εκείνη τὴ στιγμὴ τὸ μάτι του Φύκου ἔπεισε πάνω τους. Μάτι φειδιοῦ! "Ο γέρο Χιώτης ταράχθηκε καὶ κύταξε πάλι δεξιὰ καὶ στράφηκε φαινόντανε τριγύρω στὴν οἰκοδομὴ νὰ μι-

— Τὸν εἶδες τὸν Κουρούνη;

— "Οχι! πιστεύω νὰ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του! . . .

— Εποι φαίνεται.

— Εφερε τὸ χέρι στὸν ώμο:

— Μωρὲ κάψιμο ποὺ κάνει σήμερα!

— Ο Χαλίκης τοῦ ἔκανε θέσι.

— "Ελα, κάτσε δῶ!

"Ο Φύκος κατέβαινε. Χωρὶς νὰ κυτάξῃ σ' αὐτοὺς, ἐπέρασε. Στὸ μαυροκίτρινο πρόσωπό του δὲν φαινόταν διόλου ἰδρωσ! Η μασχάλες του στεγνές! Ο Χαλίκης τὸ παρατήρησε καὶ ἐνῷ δικιά της κύταξε ἀλλοῦ, τοῦ εἶπε σιγά:

— Μωρὲ σωστὸ φειδι εἶνε ὁ γρουσούζης! . . . Δὲν εἶδες; οὔτε σταλιὰ ἰδρωμένος εἶνε! . . .

"Η ἄλλη μέρα ἡ μισὴ πέρασε καλά. Επίσης καὶ ἡ δεύτερη. Τὴν τρίτη μέρα, διταν πλησίας τὸ μεσημέρι, ἔπεισαν σύννεφα. Πέρα σὲ μιὰ ἀκρη ἀλλὰ ἔρχοντανε.

— Μπόρα θὰ πιάσῃ!

— Πώ, πώ, μαυρίλα!

— 'Αλοίμονο σ' ἀμπέλια!

— Ωφελεῖ ἡ βροχή!

— Τί ωφελεῖ καὶ ξωφελεῖ, θὰ μᾶς διώξῃ ἀπ' τὴ δουλειά!

— Μαζεύτε τα, παιδιά.

— Ο ἀέρας ἥταν ύγρος.

Η λάσπη γρήγορα ἔπειφτε στὴς πέτρες καὶ ἄλλες ἔμπταιναν ἀπὸ πάνω.

— Γρήγορα, μωρέ!

— Εκαναν νὰ φύγουν, ἀλλὰ πάλι τὸν προσευχότανε δὲ γέρω Χιώτης, ἔνας ἀδύνατος γυρτός μάστορας. Πάνω σὲ μιὰ σκαλωσιὰ φάνηκε ὁ Φύκος νὰ κατεβαίνῃ σιγά σιγά. Ο ἥλιος τὸν ἔλουντε. Χωρὶς νὰ φαινεται διτι πειρᾶζεται ἀπ' τῆς ἀχτίνες του ὁ Φύκος κατέβαινε.

— Γιὰ γύρισε πίσω σου νὰ δῆς! Εἶπε ο Χαλίκης στὸν Χιώτη, ποὺ εἶχε περάσει τὴ σκάλα ποὺ κατέβαινε ὁ Φύκος. Ο Χιώτης στάθηκε καὶ γύρισε πίσω του πρῶτα πρὸς τὰ δεξιά, ἐπειτα ἔκανε νὰ κυτάξῃ ἀριστερά, διτι διατίς εἶπε:

— Πάμε!

"Ο οὐρανὸς εἶχε μαυρίσει δλος. Η φτεροῦγα τοῦ σύννεφου εἶχε χαθῆ. "Αρχισε βροχή καὶ μαζὶ χαλάζι. "Ολοι ἔτρεχαν. "Αφησαν μιστριά, σκεπάρνια, πηλοφόρια καὶ ἀρπαζαν τὰ σακάκια τους καὶ ἔτρεχαν νὰ κατεβοῦν. "Έξαφνα ἔγει-

ναν φωνὲς μεγάλες καὶ ἔνας βρόντος πνιγμένος στὸν κρότο τῆς βροχῆς. Κάποιος θὰ εἶχε πέσει! Ετρεξαν. "Ένας κτίστης βρισκόταν κάτω μὲ σπασμένο τὸ κεφάλι καὶ πέρα λίγο ἔνας γέρος φώναζε δυνατὰ καθισμένος στὸ χῶμα. Τοῦ εἶχε σπάσει ἡ μέση, καθὼς ἔλεγε.

"Ο νοῦς τῶν ἔργατων, δι φοβισμένος ἀπ' τὸ χαλάζι, ἀπ' τὸ δυστήχημα, μαζεύτηκε σ' ἔνα σημεῖο.

— "Ο Γρουσούζης!

Βρήκαν τὴν αἰτία!

Τὴν ἄλλη μέρα ποὺ εἶχαν μαζευτῆ, ο Χαλίκης πάλι ἔφερε μιὰ εἶδησι.

— Τὰ πρόβατα, ποὺ δι φοβισμένος πήγαινε στὴν πρωτεύουσα νὰ τὰ πουλήσουν, δλα φόρησαν, βδέλιασαν στὸν δρόμο, καὶ πᾶνε κατὰ διαβόλου! Οι ἐργάτες, σὰν νάχαν τὸν Σατανᾶ στὴ δουλειὰ μαζὶ τους, αισθανόντανε ἔνα κίνδυνο νὰ τὸν τριγυρίζει.

— Βγάλτε τον!

Εἶπε ο Χιώτης τεντώνωντας τὸν λαιμὸ σὰν χήνα, ποὺ ζητᾶ κατί νὰ πιάσῃ. Οι ἐργάτες ἀναφέρθηκαν στὸν ἐργολάβο. Μὲ τὸν γυιὸ τῆς Μουγκῆς δὲν ἥθελαν νὰ ἐργασθοῦν! "Ηταν καταραμένος! γρουσούζης! Μή δὲν τὸ λέει καὶ δι παπα-Δημήτρης; Κοτζάμ δάνδρας ἔγεινε ποιὸν εἶχε φίλο; Πῶς.

Ο ἐργολάβος ἀναφέρθηκε στὸν ἀφέντη. Αὐτός, ποὺ ἥταν δι φορτάτης τοῦ Φύκου, θύμωσε, ἀλλὰ ἐπεισθηκε. "Ισως ἔχουν δίκαιοι οι ἐργάτες καὶ τὸ ἔβλεπε καὶ αὐτὸς, τὸ παιδὶ ἥταν καταραμένο, γρουσούζικο· ἀλλὰ γιατί;

Εἶπε στὸν ἐργολάβο νὰ τὸν στείλῃ ἀπ' ἔκει.

Ο ἐργολάβος τὸν βρῆκε μόνο κοντὰ στὴν οἰκοδομή. Πέρα λίγο οι ἐργάτες, ἀλλοι καθισμένοι σὲ σκιά, στὴς πέτρες καὶ ἄλλοι σκορπισμένοι, περίμεναν. Τὸν φώναξε καὶ τοῦ εἶπε, δι τὸ στεγνής τὸν πάνει ἀπ' τὴ δουλειὰ καὶ νὰ πάρῃ ἀπ' τὸ σπίτι ποὺ τὸν θέλει.

Στοὺς ἐργάτες φάνηκε νὰ πρασίνισε. "Εκλινε τὸ κεφάλι καὶ τὰ μάτια του κύταξαν δι πληγή. Πέρα λίγο οι ἐργάτες, ἀλλοι καθισμένοι σὲ σκιά, στὴς πέτρες καὶ σκορπισμένοι, περίμεναν. Τὸν φώναξε καὶ τοῦ εἶπε, δι τὸ στεγνής τὸν πάνει ἀπ' τὴ δουλειὰ καὶ νὰ πάρῃ ἀπ' τὸ σπίτι ποὺ τὸν θέλει.

Τὸν εἶδαν νὰ ἀνεβαίνῃ στὸν λόφο σιγὰ σὰν κουρασμένος. Τὸ μανίκι του διόχυ, ποὺ κρατοῦσε στὴ μασχάλη, τοῦ εἶχε ξεφύγει καὶ φαινότανε σενά μαβί μαντίλι καὶ μαζὶ ἔνα σακάκια παληὸ ποὺ τὸ φ

Σπίτια δὲν είχε ο δρόμος πιά, ήταν μοναξιά. Πέρα λίγο ἀρχισε νὰ ἀκούγεται τὸ ποτάμι. Τὸ ποτάμι ήταν ἔχειλισμένο. Σὰν νὰ τραγουδοῦσαν, κατεβαίνωντας μὲ τὰ νερὰ, νεράδες ἄγριες ἔνα τραγοῦδι θανάτου, ποῦ βούτιε δότοπος, σκοτεινιαζε δό ήλιος!

Ο Φύκος σταμάτησε. Κύταξε, κύταξε τὸ νερὸ ποῦ ἔτρεχε θολὸ, σὰν νὰ τὸν ἔσερνε ο δρόμος καὶ τὸ τραγοῦδι, ποῦ ἀφινε. "Εξαφνα ἔφερε τὸ βλέμμα τριγύρω. Ο ήλιος τὴ στιγμὴ ἐκείνη είχε κρυφθῆ πίσω ἀπὸ ἔνα μαῦρο σύννεφο σὰν ἀπὸ μαῦρο πένθιμο πέπλο . . .

Τὸ νερὸ τὸ θολὸ ἔτρεχε, ἔτρεχε σὰν νὰ μὴ συνέβῃ τίποτα, ἡ μιὰ νότα παράφωνη νὰ ἔπεσε γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴν ἀρμονία του, στὴ μουσική του:

Καὶ δέ γέρο χωρικός, γιὰ νὰ περάσῃ τὴς μακρινὲς νύχτες τοῦ χειμῶνα καθὼς ἡ φωτιὰ τρέωι σιγὰ σιγὰ γκριτζανίζοντας τὰ ξύλα, τὰ μαῦρα, τὰ στραβά, διηγεῖται μαζὶ μὲ ἄλλα τὴν ἱστορία τοῦ γυιοῦ τῆς Βουθῆς καὶ λέγει καὶ τὸ τέλος τῆς.

Τὴν ἄλλη μέρα, πρωΐ, πρωΐ, οἱ ἐργάτες ἐπια-

σαν δουλειὰ ἀμέριμνοι καὶ ἐργαζόντανε χωρὶς νὰ βλέπουν μιὰ γρηγά, ποῦ ἀπὸ ὥρα ὅρδια πάνω στὸ λόφο κύταξε, κύταξε ἀκίνητη σὰ μαρμαρώμενη τὸ σπίτι ποῦ χτιζόταν.

Κανεὶς δὲν τὴν εἶδε, δὲν εἶδε τοῦ Φύκου τὴ μάνα, τὴ μουγκή!

Η Μουγκή κύταξε τὸ σπίτι καλὰ καὶ φαινότανε νὰ προσπαθοῦσε νὰ μαζέψῃ τὸν θαυμασμὸ ποῦ είχε τὸν ἄπειδο, καὶ τὴ δύναμι, ποῦ είχε μέσα αὐτὸς, καὶ μ' αὐτὸν νὰ δέσῃ, νὰ κυκλώσῃ τὸ σπίτι.

Οἱ ἐργάτες ἀρχισαν τὸ τραγοῦδι. Ἐνας ἀμανὲς βγῆκε ἀπὸ ἐνὸς τὸ στόμα, ἀλλὰ δὲν είχε χαϊδέψει τὰ αὐτιά των ἀκόμα, καὶ ἔνας κρότος δυνατὸς ἔγινε! Τὸ σπίτι σείσθηκε, καὶ πρὶν προφθάσουν νὰ κινηθοῦντε, τὸ χτίριο, σὰν πλοϊο ποῦ κλίνει σὲ δυνατὸ χτύπημα πελώριου κύματος, ἔκλινε, ἔπεσε πέρωνωντας μαζὶ του ἐργάτες, σκαλωσέσι! . . .

Η γυναῖκα, ποῦ καθόταν ἀκίνητη, κινήθηκε τότε. Σήκωσε τὰ χέρια της ψηλὰ σὰν νὰ λύθηκαν μ' αὐτὸ ποῦ συνέβη, καὶ κάμινωντας πολλὲς φορὲς τὴν ἔδια κίνησι καθὼς ἔφευγε, κάθηκε μέσα στὰ βράχια!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

JEAN MOREAS

'Σ ΤΗΝ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΟΥ

— ΠΟΙΜΕΝΙΚΕΣ ΑΛΛΗΓΟΡΙΕΣ —

Μῆνες καὶ μῆνες τράφηκα
Μὲ τὸ ναπὸ τὸ μέλι
Κι' ὡς τόσο ἡ γλύκα του, ἥδονῆς
Δὲν μοῦ ἥτανε τριβέλι,

— Μόνο γιὰ λίγο π' ἄφησα
— Πᾶς τὸ θυμοῦμαι ἀκόμα! —
Τὰ χεῖλη μου νὰ ἐγγίσουνε
Τὸ πύρινο σου στόμα.

Στόμα, πολὺ γλυκύτερο κι' ἀπὸ τὸ μέλι ἀκόμα
Σ' τὰ βάθη τῆς κυψέλης σιναγμένο,
Πιὸ ἄλικο ἀπὸ τὸν μήκωνα ποῦ ξεπροβάλλει, ὡ στόμα!
· Ανάμεσα σὲ κάμπο χλοημένο,

Σμίξε τὰ χείλη σου γλυκὰ μὲ τὸ δικό μου στόμα

Τρελλὸς νὰ γίνω ἀκόμα!

Κ' ἔτοι, ἀγάπη μου ἐσύ, στερνὴ μές' τὴν καρδιά μου,

Παιόνοντας ὁρη καὶ βουνά γιὰ σένα

Θὰ φτάσω σέργοντας μαζὶ τὰ ἐφωτικὰ ὄνειρά μου

Σ' τὴν ἀκρη τοῦ χειμάρρου ὡημένα!

Κ' ἐπεὶ μ ἔνα μου πήδημα νὰ βνισθῶ στὴ λήθη

Μ' ὅλο τὸν κούφιο τὸν καημὸ ποῦ μ ἀναφες στὰ στήθη.

Kai ἵσως τότε ἔνας Θεός

Δασδέβιος κ' ἐμένα

Μὲ κάμη δέντρο δόλόπυνο

Ki' ἀποστεγάση ἐσένα,

Mές' τὸ πυκνό του φύλλωμα,

Σὰν γύρω σου μανιάζῃ

· Υγρὸς ὁ νότος φέργοντας

T' ὀλόσπριο χαλάζι.

M' ἀν ἵσως πάλιν ἡ Μόρφῳ

S' τὸ σάπιο μου κονφάρι

Κάμη κι' ἀνθίσῃ μὰ βραγιά

Με τρυφερὸ βλαστάρι,

S' τὸ γυρισμὸ τῆς ἀνοιξης

Θὲ νὰ σ' ἀρέω πάλι,

Δουλοῦδι μοσχογέμιστο

S' τ' ὠραῖο σου κεφάλι.

Kιάν καλαμιοῦ λάβῃ μορφή

T' ὀλόνεκρο μου σῶμα

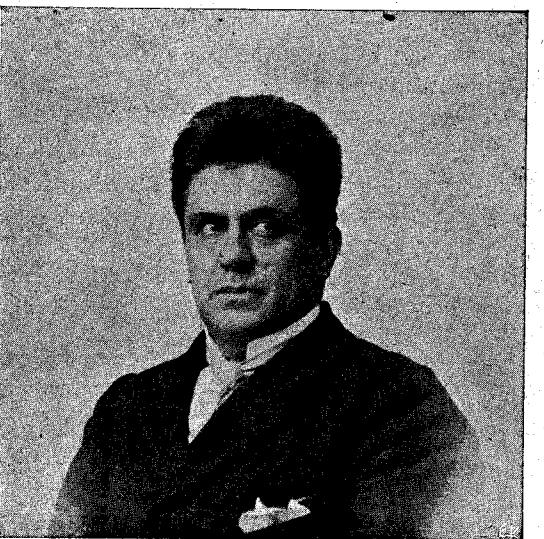
Kai τότε ἐγὼ τὸν ψύνο σου

Θὰ σου λικνίσω ἀκόμα.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Où vibre maintenant cette voix éplorée,
Cette harpe vivante attachée à ton cœur?
A de MUSSET.

Αποστόλου.

Ο ταν αι 'Αθηναι ἀνέθρεψαν ἔφηβον τὸν Ἀποστόλου, ἐτραγουδούσαν ἀκόμη. Τοῦτο εἶνε βέβαιον, ὅσον βέβαιον εἶνε ὅτι τώρα δὲν τραγουδοῦν. Τὸ εὐγενὲς ἄνθισμα τῆς φωνῆς ἔκεινης εἶχεν ἔνα περιβάλλον. Ἡ σημερινὴ σκιὰ δὲν εἶχε πέσει τότε ἐπὶ τῆς ὁραίας πόλεως. Ἡ πρωτεύουσα ἦτο καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὴν μορφὴν παλαιά. Ἡ ρυμοτομία δὲν εἶχε ωρίει τὰ παλαιὰ πράσινα μπαλκόνια, τὰ φορτωμένα ἀπὸ βασιλικούς, οἱ ἔρωτες ἀνέπνεαν ἀκόμη, καὶ τὸ τραγοῦδι ἦτο ἀπαραίτητον ἄνθος. Ἡ ἀστυνομία λέγεται ὅτι δὲν ἔφήρμοζε τότε τὸν κανονισμὸν εἰς μίαν καλὴν μουσικὴν ἔξομολογησιν ἀγάπης. Τὸ παλαιὸν Ὁδεῖον ἦθελε νὰ ουδιμοθῇ ἐπάνω εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, καὶ δὲν Κατακούζηνὸς τὸ ἐθεώρει δυστιχῆμα τοῦ ἰδρύματος ἀν ἄφινε νὰ καθῇ καμία καλὴ φωνή. Ωραία ἐποχὴ ὅπου δὲν δομαντισμὸς σβύνων πλέον ἔφοβεῖτο νὰ τραγουδήσῃ τὰ ψαλτικά του καὶ ἡ φύσις ἀρχίζει νὰ ἀνθίζῃ τὰ ἀνθόμητα τῆς τὰ ἀληθινά. Τότε ἐπρόβαλεν δὲν Ἀποστόλου. Ἄλλα συνέβη καὶ τὰ κοινωνικὰ πράγματα τὴν ἐποχὴν ἔκεινην νὰ εἶνε διαφορετικά. Ὑπῆρχον δηλαδὴ μάτια ποὺ τὸν ἔβλεπαν, τὸν παρέμονευαν, καὶ τὸν παρηκολούθουν ἔως ὅτου τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὰς στενωποὺς καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν πλατεῖαν λεωφόρον. Ἀν ἐγεννάτο σήμερον δὲν ἔκεινος, δὲν ἔπειθοικὸς σημερινὸς πολιτισμός μας καὶ ἡ χορταστικὴ τέχνη τὴν ὅποιαν γενούμεθα, πολὺ ἀμφιβάλλω ἀν ὅτι τὸν ὠδήγουν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὑπάρχει μία ἀπόδειξη δυστυχῶς περὶ αὐτοῦ. Αἱ 'Αθηναι τοῦ 1904 ἐδέχθησαν τὸν Ἀποστόλου ὅχι ὠριμον πλέον ἀλλὰ ὑπερώριμον καλλιτέχνην, ἐπανερχόμενον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, κατόπιν τῶν μεγάλων του θριάμβων. Ἡλθε νὰ τραγουδήσῃ εἰς τὸν «Παρνασσὸν» ἀλλὰ ενδῆκε ψυχρὰν ὑποδοχήν. Ο καλλιτέχνης ἦτο ἀφελῆς καὶ ἔκαμε τὸ λάθος νὰ μὴ λατινικοποιήσῃ τὸ ὄνομά του ἐρχόμενος ἐδῶ, οὕτε νὰ ἔλθῃ μὲν ἴμπρεσσόριον, ἀλλὰ ἐνεπιστεύθῃ τὴν ἐπιτυχίαν, ὥστε ἡ φύσις του πιθανὸν νὰ ἔπαιξεν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν τὸν δεύτερον φόλον.

"Ἐφθασε λοιπὸν δὲν Ἀποστόλου εἰς τὴν κολυμβήθραν τῆς τέχνης, ἔχων ἀναδόχους τὸ κοινὸν τῶν Αθηνῶν καὶ τῆς Ὀδησσοῦ, συνοδευόμενος ἀπὸ μίαν φροντίδα. Σχετικῶς ἥμπορει νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἥγρυπνησεν ἐπ'

αὐτοῦ. Ο νεαρὸς Ἐλληνης ηντύχησε νὰ ἔνε καὶ νοῦς. Ἐσπούδασε μὲ ὑπομονήν. Πάρουσιάσθη εἰς τὴν Ἰταλικὴν σκηνὴν ἵχι φωνὴ μόνον ἀλλὰ καὶ Ἰταλὸς τραγουδιστής καὶ ἥθιοποιός δυνάμεως. Ἡ ως ὅτου ἡ φωνή του ἔξεκαθαρίσθη πλέον ὡς ἔνα λαμπρὸν ἄνθος τῆς λυρικῆς φυλῆς εἰς τὴν ὅποιαν δὲν ἔλληνης ὑψίφωνος ἀνήκει. Ἡτο φωνὴ δι gracia. Ὁ δρος εἶνε κάππως ἐλαστικός, ἀλλὰ λαμβανόμενος εἰς τεχνικὸν ὑψος μᾶς δίδει τὸν Ἀποστόλου. Μὲ τὸν λάρυγγα του ὠδύλησε τὸ λυρικὸν πάθος, τὸ μεσημβρινὸν ἀσθηματικόν, δὲ μεγάλος ἔρως. Ἡτο φωνὴ «ὅλη ἔρωτα» ὡς τὸν ἔχαρακτήρισεν ἀλλοιούς βορειονίδης. Εἰς τὰς μεγάλας τῆς ἀκόμη ἔκρηξεις οἱ Ἰταλοὶ διέκρινον μίαν ἀλησμόνητον γραμμήν τρυφερότητος, τὸ δροσερὸν χαρακτηριστικὸν τῆς φωνῆς του, τὸ ἴστορικὸν πλέον ἀπομεῖναν δι' ἡμᾶς ἐδῶ «τέμπρο τοῦ Ἀποστόλου». Η Μανῶν τοῦ Μασσενέ Ἰωσῆς ἦτο δι' αὐτὸν τὸ πλάτος ἐντὸς τοῦ ὅποιου δὲν λαλιτέχνης εἶχε τὴν μεγαλειτέραν ἀνεσιν καὶ τὴν ἐντονωτέραν ἐκδήλωσιν.

"Επεισε, ὡς λέγει ἡ ἀμελικτος φράσις τοῦ κοινοῦ, μετὰ τὸ 1897. Δηλαδὴ δὲν ἀνέβαινε πλέον εἰς τὸ Σάν-Κάρλο. Ἀδικος πτῶσις, διότι ἡ φωνὴ του διετήρει ὅλην της τὴν νεότητα καὶ τὸ θέλγητρον ἀλλὰ ἡ θεατρικὴ τῆς ἐπάρκεια ἥλαττωθη ἀπὸ ἔνα μικρὸν πάθημα τῆς καρδίας. Ἐξηκολούθει νὰ χαίρεται θριάμβους εἰς τὰ μεγάλα θέατρα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἦτο ἥδη μία θέσις — ἀς εἴπωμεν μόνον μία — κενή δι' αὐτόν. Ἡ θέσις τοῦ ὑψίφωνου τοῦ ἐλληνικοῦ μελοδράματος, ἐπὶ τῇ ὑπόθεσει ὅτι τὸ δινειροπολούμενον κουαρτέτο Δορκαλαί, Ἀποστόλου, Νικολάου καὶ Βακαρέλη θὰ ἐτίθετο ὡς βάσις τοῦ ποθητοῦ αὐτοῦ ἰδρύματος. Ἀλλὰ ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶχε καιρὸν νὰ φροντίσῃ διὰ τὰ μικρὰ αὐτὰ πράγματα, ἀσχολιούμενη ἀξιεράστως εἰς πᾶσαν βιομηχανίαν πολιτικῆς ἢ σαρδελλῶν. Καὶ δὲν οἶδε πότε ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ ἀναδώσῃ μίαν δευτέραν ἀνθησιν, ὡς αὐτήν.

"Ο Κύριος οἶδε πότε ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ σαρδελλῶν. Καὶ δὲν οἶδε πότε ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ σαρδελλῶν. Καὶ δὲν οἶδε πότε ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ θὰ σαρδελλῶν.

ΤΡΟΒΑΔΟΥΡΟΣ

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΤΣΟΥ-ΣΙΜΑ

Δὲν θὰ θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν τὸ τελευταῖον δρᾶμα τῶν Ἀνατολικῶν θαλασσῶν πρὸς τὰ συγκινήσαντα κατὰ προγενεστέρας ἐποχῆς τὴν ἀνθρωπότητα σύνδεινον τοιαύτην παραβολήν. Κατὰ τὴν συνεχῆ αὐτῆς ἔξελιξιν, ἡ πολεμικὴ τέχνη διαδέτει ἑκάστοτε νέα καὶ τελειώτερα τὰ μέσα τῆς καταστροφῆς. Οι σημερινοὶ θαλάσσιοι ἀγῶνες, ἀν καὶ δὲν παρέχουν τὸ θέμα τῆς στρατηγίας ἐκ τοῦ πλησίον σφαγῆς διὰ τῆς σπάθης καὶ τοῦ πελέκεως, εἶνε ἀσφαλῶς φονικώτεροι ἐκείνων τὸν διόποιος ἔφερον μέχρις ἡμῶν οἱ θρῦλοι τῶν αἰώνων δὲν ἔπειται ὅμως ἐκ τούτου ὅτι δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν μάχην τῶν στενῶν τῆς Τσού-σίμα διότι ἀνωτέρων τῆς τοῦ Τραφάλγαρ ἢ τῆς Σαλαμίνος. Αἱ τοιαῦται μεταξὺ ἀνομοίων συγκρίσεις εἰς οὐδὲν φέρουν συμπέρασμα: νομίζομεν διότι πρέπει νὰ ἀφήσωμεν ἡσύχους τὰς ἐνδόξους σκιὰς τῶν Θειμοστοκλέων καὶ τῶν Νελσώνων καὶ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ὑπὸ σύγχρονον ἔποιν στρατηγίαν καὶ τακτικὴν ἐν διλογίοις ἔξετασιν τοῦ γενούτος ἔκεινου, τὸ διόποιον ἐπεσφράγισε τὴν ἀκμαίαν ἐμφάνισιν ἀναγεννηθέντος λαοῦ, καὶ

κατέταξε παρὰ τοὺς μεγάλους ναυμάχους τοῦ παρελθόντος τὴν ὑπέροχον, ὅσον καὶ μετριόφρονα, μορφὴν τοῦ Ιάπωνος νικητοῦ.

ΤΟ ΘΕΜΑ

Μετὰ τὴν θαλασσίαν νίκην τῆς 10ης Αὐγούστου, οἱ Ιάπωνες ἔμειναν τελείως κύριοι τῆς Κιτρίνης καὶ τῆς Ιαπωνικῆς θαλάσσης. Εκ τῶν δλίγων ἀπομεινάντων ἀνὰ τὰ ὅδατα ταῦτα ωστικῶν πλοίων οὐδὲν ἥδυναντο πλέον νὰ φοβηθοῦν. Τὰ ἐν λόγῳ ἄλλως τε σκάφη περιῳδίσθησαν, μετὰ τὴν παραδόσιον τοῦ Πόροτ - Ἀρθουρο, γενομένην τὴν 2αν Ιανουαρίου 1905, εἰς 2 θωρακισμένα καταδρομικά, τὰ «Gromobοϊ» καὶ «Rossia», καὶ δεκάδα τινὰ τορπιλλάκων καὶ ἀντιορπιλλικῶν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα πλοία τοιαῦται μεταξὺ ἀνομοίων συγκρίσεις εἰς οὐδὲν φέρουν συμπέρασμα: νομίζομεν διότι πρέπει νὰ ἀφήσωμεν ἡσύχους τὰς ἐνδόξους σκιὰς τῶν Θειμοστοκλέων καὶ τῶν Νελσώνων καὶ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ὑπὸ σύγχρονον ἔποιν στρατηγίαν καὶ τακτικὴν ἐν διλογίοις ἔξετασιν τοῦ γενούτος ἔκεινου, τὸ διόποιον ἐπεσφράγισε τὴν ἀκμαίαν ἐμφάνισιν ἀναγεννηθέντος λαοῦ, καὶ

Ο κατὰ ξηρὰν λοιπὸν ἀγῶναν ἐδείκνυε εἰπερ ποτὲ τὴν ἀνισότητα, ἡ διόποια, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς

ηδη τοῦ πολέμου, ἔχαρακτήριζε τοὺς δρους ὑπὸ τοὺς δρούς ἐμάχοντο οἱ δύο στρατοί. Οἱ Ἰάπωνες, ἀπόλυτοι πλέον κυρίαρχοι τῆς παραλίας τῆς Κορέας καὶ τῆς Χερσόνησου τοῦ Λιάο-Τόγκ, ἡδύναντο νὰ μεταφέρουν ἀκωλύτως διὰ τῶν θαλασσῶν ὅδῶν στρατεύματα καὶ ἐφόδια μέχρι μικρᾶς ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου ἀποστάσεως· ἀ̄ χῶραι διὰ τῶν ὅποιων ἐπρεπε νὰ διαβοῦν τὰ στρατεύματα ἢσαν σχεδὸν φιλικαί, δὲν ἦτο δὲ ἀνάγκη νὰ διατίθενται σπουδαῖαι δυνάμεις πρὸς φύλαξιν τῶν συγκοινωνιῶν. "Ολος τὸ ἀντίθετον συνέβαινε διὰ τοὺς Ρώσους. Μακρὰς ἡμέραι σιδηροδρομικῆς ποσείας διὰ μέσου τῶν παγερῶν ἐκτάσεων τῶν δύο Σιβηρῶν, καὶ διὰ ἀτελῶς πολλάκις συμπεπληρωμένης γραμμῆς, ἔφερον τοὺς ἀνδρας ἐξηντλημένους πλέον καὶ ἀποθαρρημένους εἰς χώρας ἀγνώστους, ὅπου ἐκάστη πόρεια ἢ μετακίνησις ἀπῆτει ἴδιαιτέρας μερίμνας καὶ προφυλάξεις ἐναντίον τῶν διαρκῶν ἐκ τοῦ πλαγίου ἐπιτιθεμένων ληστρικῶν διάδων, αἱ δροῦαι εἶχον ὡς δρμητῆριον τὰ σύνορα τῆς Σινικῆς Αὐτοκρατορίας. 'Εὰν εἰς τὰῦτα προστεθοῦν καὶ αἱ ἀνυπέρβλητοι δυσχέρειαι τοῦ ἔργου τῆς ρωσικῆς ἐπιμελητείας, βλέπομεν τὴν ψυχικὴν καὶ ὑλικὴν κόπωσιν ὑπὸ τὴν ὅποιαν διετέλουν οἱ Ρώσοι στρατιῶται ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν, μαχομένων ἐπὶ τοῦ ἴδιου σχεδὸν ἐδάφους.

Αἱ ἀνάγκαι αὖται τῶν περιστάσεων εἶχον ἀπὸ καρδοῦ ἡδη πείσει τὴν ρωσικὴν κυβέρνησιν ὅπως προβῇ εἰς τὰ ἔσχατα. Πᾶσαι αἱ διαθέσιμοι ναυτικαὶ δυνάμεις αὐτῆς ἀπεφασίσθη ὅπως ἀποσταλοῦν εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα. Αἱ παρασκευαὶ ἐφαίνοντο συντόνως ἐνεργούμεναι τὸ ἔργον ὅμως, ἐκ τοῦ προχείρου σχεδίασθεν, φαίνεται διὰ ὑπῆρχεν ἀρκετὰ δυσχερές, ἴδιως διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προσωπικοῦ. 'Ἐν τούτοις μετὰ πολλὰς βραδύτητας κατορθώθη τέλος ἡ ἐκκίνησις τῆς δευτέρας μοίρας τοῦ Εἰρηνικοῦ ὑπὸ τῶν ναύαρχον Ροζεστβένσκου τὴν 15' Οκτωβρίου 1904. Ο στόλος οὗτος περιελάμβανε:

- 7 θωρηκτά.
- 2 θωρακισμένα καταδρομικά.
- 5 καταδρομικά μετὰ θωρηκτοῦ καταστρώματος.

9 ἀντιορπιλικά.

20 ἔτερα πλοῖα, ἥτοι μεταγωγικά, φορτηγά, ἀσθενοφόρα, πλωτὰ συνεργεία κ.τ.λ. ἐκ τῶν ὅποιων πλειστά ἐμπορικὰ μετασκευασθέντα εἰδικῶς διὰ τὴν περίστασιν. Εἰς τὰῦτα δέοντα νὰ συμ-

περιληφθοῦν ὁ πλοῖα τοῦ ἐθελοντικοῦ στόλου. Η πορεία τῆς δευτέρας μοίρας τοῦ Εἰρηνικοῦ ὑπῆρχε λίαν βραδεῖα, πολλὰ δὲ ἐλέχθησαν περὶ τούτου γνωστὸν ἐπίστης τυγχάνει τὸ λυπηρὸν ἐπεισόδιον τῶν ἀλιέων τοῦ Dogger bank· ἀλλ' ἡ ἐξέτασις τούτων ἐξέρχεται τῶν δρίων τὰ δροῖα ἐχαράξαμεν.

Τοῦτο μόνον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, δτι, περὶ τὰ μέσα Μαρτίου 1905 ἡ μοίρα τοῦ Ροζεστβένσκου εὑρίσκετο ἀκόμη ἀνὰ τὰ δυτικὰ ὕδατα τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανοῦ ἀναμένουσα ἐνισχύσεις. Αἱ ἐνισχύσεις αὗται κατέφθασαν ὑπὸ τὸν ναύαρχον Νεβιγάτωφ διελθοῦσαι διὰ Σούνες περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀπετέλουν δὲ ταύτας:

- 4 θωρηκτὰ Σας καὶ Ζης τάξεως.
- 1 θωρακισμένον καταδρομικόν.
- 3 ἀντιορπιλικά.
- 6 βοηθητικὰ σκάφη.

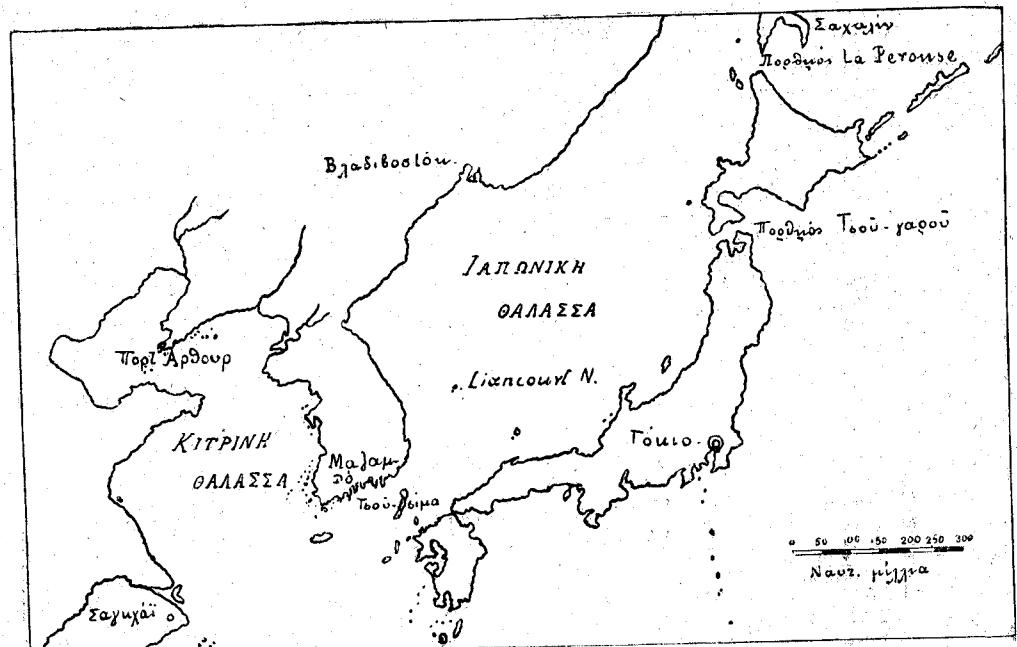
Συνενωθέντες οἱ στόλοι οὗτοι ἐξηκολούθησαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς πορείαν των, διαπόπτοντες τὸν πλοῦν ὁσάκις ἢ ἀνάγκη τὸ ἀπῆτει ἔχοντας ἀνθρακεύσεως, ὑδρεύσεως καὶ ἐπισκευῶν.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 25ης Μαΐου 1905 ὁ ρωσικὸς στόλος εὑρίσκετο ἀνὰ τὰς ἔξωθεν τοῦ Σαγκαχαίης νήσους, ἀνθρακεύων καὶ παρασκευαζόμενος ἐν βίᾳ διὰ τὸν τελικὸν αὐτοῦ πλοῦν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προαποφασισθέντος σχεδίου.

"Ἐπρεπε παντὶ σθένει δὲ στόλος οὗτος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ, ὑφιστάμενος ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτέρας ἀπωλείας. Δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐνισχύσεως αὐτοῦ διὰ τῶν πλοίων τοῦ Jessoen· ἡ ἐπικουρία αὗτη ἡτοῦ λίαν μικρὰ ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ τὸν σκοπὸν τοιαύτης γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεως. Ο Ροζεστβένσκου εἶχεν ἀνάγκην στρατηγικῆς βάσεως ὅπως στηριχθῇ, τὸ δὲ Βλαδιβοστόκ ἡτοῦ διὰ μόνος ἐναπομένων ρωσικὸς λιμὴν εἰς τὰς θαλάσσας ἐκείνας. Ο Ρώσος ναύαρχος εἶχεν ὑπὸ δύψιν του, καθὼς καὶ ἡ Κυβέρνησις παρὰ τῆς ὅποιας ἐλάμβανε διαταγὰς, διὰ τοῦτος ἔστω καὶ νικήσας ναυμαχίαν ἐκ παρατάξεως, ἔχει ἀνάγκην ἀσφαλοῦς δρμητῆριον ἵνα ἐπισκευάσῃ τὰς ἀναποφεύκτους αὐτοῦ ζημίας καὶ ἀνανεώσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ.

Ταῦτα ὅμως δὲν ἡδύναντο νὰ διαφύγουν τὴν ἀντίληψιν τῶν Ιαπώνων, καὶ εἰς τοῦτο ἀκριβῶς δέοντα νὰ ἀποδοθῇ ἡ σταθερὰ καὶ ἀναλοίωτος ἀπόφασις τὴν ὅποιαν εἶχον λάβει ὅπως ἀναμείνουν τὸν ἔχθρον καὶ δώσουν τὴν μάχην ἐντὸς τῶν Ιαπωνικῶν ὑδάτων.

"Ο ἔχων ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν χάρτην τῆς Ιαπωνικῆς θαλάσσης, ἐπὶ τῆς ΒΔ παραλίας τῆς ὅποιας εὑρίσκεται τὸ Βλαδιβοστόκ, βλέπει διὰ

αὗτη κλείεται νοτιοανατολικῶς ὑπὸ τῆς καρπύλης ἀλύσου τῶν Ιαπωνικῶν νήσων καὶ τῆς Σαγκαλίν. Τρεῖς λοιπὸν ἡσαν αἱ δόδοι τὰς δροῖας ἐκ περίττη πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἐξαπάτησιν αὐτῶν. Πᾶσα τοιαύτη ἐπιχείρησις εἰς οὐδὲν ἔτερον θὰ συνετέλει ἢ εἰς τὴν καταπόνησιν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τοῦ θυλικοῦ τῶν Ρώσων, τὰ δροῖα εἶχον ἡδη ἀρκούντως ἐξαντλήσει διὰ μακρὰς πλοῖς καὶ ἡ διαρκής ἐπαγγύπνησις.

Ταῦτα πάντα ἐγνώριζεν δὲ τὸ Τόγκο καὶ διὰ τοῦτο ἀνέμενε μετὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ δυνάμεως παρὰ τὴν Τσού-σίμα καὶ τὸ Μαζαμπό, ἐνῷ οἱ πρόσκοποι καὶ ἀνιχνεύται αὐτοῦ προσεπάθουν νὰ διατηροῦν τὴν ἐπαφὴν τοῦ ἐχθροῦ τοῦτο ἐγένετο μόλις δὲ ἐχθρὸς ἐγκατέλιπε τὰς αὔτας τοῦ 'Ανάμ.

"Ο ρωσικὸς στόλος ἀνθρακεύσας ἀνεχώρησεν ἀπὸ Σαγκαχαίη τὴν αὐγὴν τῆς 26ης Μαΐου. 'Η ἐκλογὴ αὗτη τῆς στιγμῆς τοῦ ἀπόπλου διαφοροτρόπως ἐσχολιάσθη. Δοθέντος διὰ τὸ μέχρι τοῦ στενοῦ τῆς Τσού-σίμα διάστημα εἶνε 400 μιλλίων περίπου καὶ διὰ τὴν ἡμέση ταχύτης τῆς συνοδείας δὲν ἡδύνατο κατὰ πολὺ νὰ ὑπερβῇ τὰ 12 μιλλια καθ' ὥραν, ἀπρτοῦντο 33 ώραι πλοῦ. Εἶνε γνωστὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ ἔτους ἐπικρατοῦν συνήθως ἐκεῖ πυκνόταται διμήλαι κατὰ τὴν πρωίαν ἐπρεπε νὰ κανονίσῃ τὴν ἀναχώρησιν ὥστε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας ταῦτης διέλθῃ τὸ κρισιμώτερον σημεῖον τοῦ διάπλου του· ἐ-

* "Ἐν ναυτικὸν μίλλιον ισοῦται πρὸς 1852 μέτρα.

πεβάλλετο λοιπόν, κατά τοὺς ταῦτα ἴσχυροις οὐνούσις, νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐσπέραν τῆς 25ης καὶ οὐχὶ τὴν αὐγὴν τῆς 26ης ἵσως οὕτως ἐνεργῶν θὰ ἐκέρδιζε διερχόμενος ἀδρατος περὶ τὰ 50 μῆλα ἀπὸ τοῦ ἀναμένοντος αὐτὸν ἀντιπάλου. Πάντως δὲ, λόγῳ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ταχύτητος τῶν Ἱαπώνων, ἡ μάχη θὰ ἦτο ἀναπόφευκτος, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἐπομένως τὸ αὐτό.

Τὴν 5ην π. μ. τῆς 27ης Μαΐου δὲ νότιος Ἱαπωνικὸς πρόσκοπος «Σινάνο-Μάρου» ἐσήμανε διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου τὴν ἀφίξιν τοῦ ἔχθρου.

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ

Μετά διαφόρους προειδοποιήσεις τῶν ἀνιχνεύοντων προσκόπων, περὶ τὴν 1.45' μ. μ. οἱ δύο ἀντίπαλοι εἶδον ἐπὶ τέλους ἀλλήλους. Ἡ διμήχλη δὲν εἶχεν ἀκόμη διασκεδασθῆ, μόλις δὲ διεκρίνετο, καίτοι ἡ ἀπόστασις δὲν ἦτο μεγάλη, ὁ σχηματισμὸς τῶν στόλων.

Οἱ Ρῶσσοι ἔπλεον βορειοανατολικῶς, παρατεαγμένοι εἰς δύο γραμμὰς παραγωγῆς * παραλλήλους. Ἡ δεξιὰ γραμμὴ εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς τὰς ἴσχυροτάτας μονάδας τοῦ στόλου, ἤτοι 4 θωρηκτὰ τῆς γραμμῆς τοῦ τύπου Borodino· ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀριστερᾶς διεκρίνοντο ἐπίσης 3 θωρηκτά, ἥκολονθεὶ δὲ ταῦτα τὸ θωρακισμένον καταδρομικὸν «Ναχίμαφ» καὶ κατόπιν τούτου τὰ ἀποτελοῦντα τὴν μοῖραν τοῦ Νεβογάτωφ σκάφη, ἥγονυμένου τοῦ «Νικολάου τοῦ Ι», ἐπὶ τοῦ διποίου οὗτος εἶχεν ὑψώσει τὸ σῆμα του. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων γραμμῶν, ἐκτὸς διαδεκτῆρων ** τινῶν ἐφαίνετο ἐπ' οὐρᾶς διστόλος τῶν βοηθητικῶν καὶ μεταγωγικῶν, ἀναμένων ἵσως δύος κανονίσης τὰ τῆς πορείας του ἀναλόγως τῆς ἐκβάσεως τῆς μάχης.

Μόλις ἀντελήφθη τὸν ἔχθρον, ὑψωσε ὁ Ρωσεστρένσκυ τὸ σῆμα «Ἀκολουθεῖτε με». Εἰς τὸ σῆμα τοῦτο περιέχεται ἵσως δλόκληρος δισκός τῆς Ρωσικῆς ἐκστρατείας.

«Ἡ τύχη τῆς Αὐτοκρατορίας ἔξαρταται ἐκ τῆς μάχης ταύτης. Ἐλπίζω διτὶ πάντες θὰ πράξουν διτὶ εἰνες δυνατόν». Τὸ σῆμα· τοῦτο ὑψώθην εἰς τὸν ἰστὸν τῆς Ἱαπωνικῆς ναυαρχίδος, καίτοι δύναται νὰ θεωρηθῇ ἵσως ὡς ὑπερβολικὸν, δὲν ἀπεῖχε κατὰ πολὺ τῆς ἀλληθείας.

Οἱ Ἱαπωνες, ἐνρισκόμενοι εἰς μιλλίων τινῶν

* Γραμμὴ παραγωγῆς καλεῖται τακτικὸς σχηματισμὸς καὶ δὲν τὰ πλοῖα ἀκολουθοῦν ἔκαστον τὰ ἵχνη τοῦ προπλέοντος αὐτοῦ.

** Διαδεκτῆρες καλοῦνται πλοῖα προωρισμένα νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὰ σήματα τοῦ ναυάρχου, ἵνα γίνωνται δρατα παρὰ πάντων.

ἀπόστασιν πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ πρώραθεν τῆς ρωσικῆς παρατάξεως, ἔχουσι διατάξει τὸν στόλον αὐτῶν εἰς 4 ὄμάδας.

· Η πρώτη ὄμάς, ὑπερβᾶσα τὴν γραμμὴν τῆς ρωσικῆς πορείας, ἐπωφελεῖται τῆς ὑπεροχῆς τῆς ταχύτητος ἵνα ταχθῇ παραλλήλως τοῦ δεξιοῦ κέρατος τῶν Ρώσων. Αποτελεῖται ἐκ τῶν ἴσχυροτέρων μονάδων ἤτοι ἐκ 4 θωρηκτῶν, 2 θωρακισμένων καταδρομικῶν καὶ τινῶν τορπιλικῶν.

Η δευτέρα μοῖρα περιλαμβάνει 6 θωρακισμένα καταδρομικὰ καὶ πλέον εἰς 5000 μέτρων ἀπόστασιν παραλλήλως τῆς ἀριστερᾶς γραμμῆς τοῦ ἔχθρου.

· Η τρίτη μοῖρα, τῶν μετὰ θωρηκτοῦ καταστρώματος εὐδρόμων, ἀκολουθεῖ τὴν δευτέραν ἀναμένουσα τὴν εὔθετον στιγμὴν ἵνα προσβάλῃ τὰ ἐπ' οὐρᾶς τῆς ρωσικῆς παρατάξεως ἐρχόμενα ἀσθενέστερα πλοῖα.

Τετάρτη ὄμάς πλοίων ἐφαίνετο ἐκτὸς βολῆς, ἀκριβῶς πρώραθεν τῆς παρατάξεως τοῦ Ρωσεστρένσκου, λέγεται δὲ διτὶ ἔρωπτε πλωτὰς τορπιλικὰς ὅπως ἀναγκάσῃ τοῦτον νὰ ἀνακόψῃ τὴν πρὸς Βλαδιβοστόκ πορείαν του.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς μάχης (2° 15^λ — 3° 30^λ μ. μ.) οἱ Ἱαπωνες προσπαθοῦν νὰ μάχωνται ἐξ ἀποστάσεως μὴ κατωτέρας τῶν 4000 μέτρων. Τοῦτο ἔξαιρετικῶς συμφέρει εἰς αὐτοὺς ἔνεκα τῆς ὑπεροχῆς ἤδιος τῶν σκοπευτῶν των, ἔξαιρετικῶς ἐπιτεινομένης ὡς ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος κυματισμοῦ.

Περὶ τὴν 3° 15^λ μ. μ. οἱ Ἱαπωνες, ἀντιληφθέντες διτὶ ἡ καταστροφὴ ἤδιος τῶν ὑπερστεγασμάτων καὶ αἱ ἀδρόαι ἐπιτυχίαι τῶν βολῶν τοῦ μέσου διαμετρήματος * διποσδήποτε εἶχον κλονίσει τὸ ἥθικὸν τῶν ἐχθρικῶν πληρωμάτων, ἀποφασίζουν κίνησιν τὴν διποίαν πάντες ἐθέωρουν μέχρι τοῦδε οὐ μόνον παράτολμον ἀλλὰ καὶ ἀπάνθρωπον. Ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, καὶ κατὰ σκαφῶν ἀκμάιων εἰσέτι, διατάσσεται ἡ τορπιλικὴ ἐπίθεσις. Οἱ συνδυασμὸς δύμως τοῦ θάρρους καὶ τῆς δεξιότητος τὰ πάντα κατανικᾷ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ἀπὸ πολλοῦ ἔχει ἥδη κριθῆ. Τὰ θωρηκτά «Suvorov», «Borodino», «Ossliabia» καὶ «Aléxandros III» καιρίως ὑπὸ τορπιλῶν βληθέντα καθίστανται ἐκτὸς μάχης κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα βιθύζονται.

· Ο ναύαρχος Ρωσεστρένσκυ πληγωμένος ἀναγκάζεται νὰ μεταβιβασθῇ τὴν 4° μ. μ. ἐπὶ τοῦ

* 15-20 ἑκατοστά.

τορπιλοβόλλου «Busni», ἡ δὲ ἀρχηγία περιέρχεται εἰς τὸν Νεβογάτωφ οὗτος δύμως ἀδυνατεῖ νὰ ἐκτελέσῃ σήματα· ἀκολουθοῦν αὐτὸν ἀκόμη πλοῖα τινά, ἐπικρατεῖ δύμως εἰς τὰ πλεῖστα τῶν πληρωμάτων ὁ πανικὸς καὶ ἡ σύγχυσις.

· Αρχεται ἥδη ἀπὸ τῆς 4° 20^λ μ. μ. συνδυασμένος ἀγῶνα πυροβολικοῦ καὶ τορπιλῆς. Ἐπὶ τοιῶν ρωσικῶν πλοίων ἐκρήγνυται πυρκαϊά ἔξαναγκάζουσα ταῦτα νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν γραμμὴν. Τέσσαρα ἀκόμη βληθέντα ὑπὸ τορπιλῶν βιθύζονται. Δύο ἀσθενοφόρα συλλαμβάνονται αἰχμάλωτα.

· Άλλ' ἐπῆλθεν ἥδη τὸ σκότος, καὶ τὸ πυροβόλον σιωπᾶ· νέα δύμως ἀτυχία ἐπεφυλάσσετο διὰ τοὺς Ρώσους. Τὴν τρικυμίαν τῆς ἡμέρας διαδέχεται ἡ γαλήνη, 40 δὲ τορπιλικὰ, μὴ λαβόντα μέχρι στιγμῆς μέρος εἰς τὴν πάλην, ἐπιπλέπτουν ἀπὸ τῆς 8ης τῆς νυκτὸς κατὰ τοῦ ἀποσυντεθέντος ἥδη ἐχθροῦ.

· Η πρωῖα τῆς 28ης Μαΐου εὑδίσκει μόλις 5 πλοῖα ἀκολουθοῦντα τὸ σῆμα τοῦ Νεβογάτωφ, ταῦτα εἰνε, «Νικόλαος Ι», τὸ «Orel», τὸ «Seniavín», τὸ «Apraxine» καὶ τὸ καταδρομικὸν «Izumrud». ἀλλὰ καὶ ταῦτα συναντήσασα ἡ μοῖρα τοῦ Καριμούρα ἥχμαλωτισε παρὰ τὰς νησῖδας Liancourt πλὴν τοῦ Izumrud, τὸ διποῖον κατόρθωσε νὰ διαφύγῃ διὰ τὴν ταχύτητος αὐτοῦ καὶ νὰ φάσῃ μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Βλαδιμίρου, περὶ τὰ 160 μῆλα βιθείως τοῦ Βλαδιβοστόκ.

Κατὰ τὴν νυκτερινὴν καταδίωξιν συνελήφθη τὸ «Busni» καὶ ἥχμαλωτισθῇ ὁ ἐπιβαίνων ναύαρχος μετὰ τοῦ ἐπιτελείου αὐτοῦ.

· Αἱ ἀπώλειαι τῶν Ἱαπώνων συμφώνως πρὸς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Τόγκο, ἀνῆλθον εἰς 160 φο-

νευμένους καὶ 5 πληγωμένους. Ἐκ τῶν πλοίων των ἀπώλεσαν μόνον 3 τορπιλικά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τοιαύτη εἶνε ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, καὶ ἐφ' ὅσον αἱ συγκεχυμέναι πληροφορίαι τῆς πρώτης στιγμῆς ἐπιτρέπουν, ἵνα σχηματίσῃ τις γνώμην, ἡ ἔξελιξις τοῦ μεγάλου θαλάσσιου δράματος τῆς Ἱαπωνικῆς θαλάσσης. Βραδύτερον ἵσως αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις τῶν ἐπιτελείων θὰ φωτίσουν ἡμῖς ἐπὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῆς μάχης ἥδη δύμως δύναται τις νὰ ἀρυσθῇ ἵναν ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου διδάγματα.

· Η τορπιλή δὲν εἶνε δόπλον καταφρονητέον ὃς τινες διέβλεπον καὶ ἐπέμενον νὰ φρονοῦν, ἰδίως

· Η σημασία τοῦ πυροβολικοῦ μέσου διαμετρήματος ἐγένετο πλέον ἡ καταφανῆς ἐνεκα τῆς ταχυβολίας καὶ εὐστοχίας αὐτοῦ.

· Η ταχύτης, καὶ πάλιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν μετὰ τὴν 10ην Αὐγούστου κρατήσασαν γνώμην, προκειμένου περὶ μάχης ἐκ παρατάξεως, ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ, εἶνε οὐ μόνον στρατηγικὸς παράγων ἀλλὰ καὶ τακτικὸν δόπλον.

· Πάντα δύμως ταῦτα εἰς οὐδὲν θὰ ἐχογίσμενον ἐὰν μὴ συνεδυάζοντο πρὸς τὸ αἴσθημα τῆς πειθαρχίας καὶ τοῦ καυθήκοντος, τὸ δόποιον, μετὰ τῆς τελειότητος τῆς ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς εἰρήνης προπαρασκευῆς, καὶ τῆς πρωτοφανοῦς εἰς πολεμικὰ χρονικὰ ἔχεμινάς, ἔχαρακτήρισε πάσας τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἱαπωνικοῦ στόλου καὶ στρατοῦ. Ταῦτα καὶ μόνα ἵσως εἶνε τὰ συντελέσαντα τὰ θαυμάσια κατορθώματα, πρὸ τῶν διποίων κατάπληκτος καὶ συγκεκινημένος κρατεῖται δικόσμος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ λήξαντος πολέμου

* *

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΩΝ

· Ο συνεργάτης μας κ. Α. Μ. Ἀνδρεάδης, ψηφισμένος καθηγητής τῆς δημοσιονομίας ἐν τῷ Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐδήμοσίευσε εἰς τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν Contemporay Review μακράν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐλλάς καὶ Μακεδονία. Ἐκ τῆς μελέτης αὐτῆς ἀποστῶμεν τὸ κεφάλαιον τὸ πραγματευόμενον τὸ σκοπιαύτατον ζήτημα τῶν μὴ ἐλληνοφόρων Ἐλλήνων.

Σ Τ Δ.

· Η σημερινὴ ὑπεροχή, οὐχὶ μόνον κοινωνικὴ καὶ διανοητική ¹, ἀλλὰ καὶ ἀριθμητικὴ τοῦ

· ¹ Η κοινωνικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἐλλήνων ισοδύναμη μετὰ πρόλιντον κυριαρχίαν. «Οσον ἀφορᾷ εἰς τὸ

· Ελληνικοῦ στοιχείου ἐν Μακεδονίᾳ ἀνεγνωρίσθη πολλάκις ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ τύπου καὶ ἀκόμη ἐμπόριον οἱ μόνοι ἀνταγωνισταὶ αὐτῶν εἰναι οἱ Ιουναῖδαι. Ἐπίσης ἐκ τῶν Χριστιανῶν οἱ Ελληνες εἰναι οἱ μόνοι μεγαλοκτήμονες. Ως κτηματίαι δὲ προσέφερον πολλὰς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν χώραν καὶ εἰς τοὺς τούτους χωρικούς. Αφ' ἐτέσσορης ἡ διανοητικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἐλλήνων ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἔχουσιν 998 σχολεῖα καὶ 59,640 μαθητάς ἀντὶ 561 σχολείων καὶ 28,050 μαθητῶν, ἀτίνα δύναται νὰ παρουσιάσωσι

νπό ήμιεπισήμων βουλγαρικών δημοσιευμάτων. «Εάν υπειθέτο ότι οι Βουλγαρομακεδόνες προσεκαλούντο σήμερον νά δηλώσωσι τὴν καταγωγήν των καὶ ἐπόκειτο ἡ Μακεδονία νά ἐκλέξῃ τὴν ἐθνικότητά της, εἶναι θλιβερὸν ἀλλ' ὁμολογητέον, ότι ἡ πλειονοψηφία θὰ είχεν ἀπολεσθῆ δι' ἥματς». Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ, ἀπεσπασμέναι εἰς ήμιεπισήμου φυλλαδίου¹ ἔγραφησαν τῷ 1885 Δεκαπέντε ἔτη βραδύτερον, παρὰ τὴν ἐνέργειαν λαμπρῶς ὠργανωμένης προπαγάνδας καὶ τὴν δυνητή βοήθειαν τῶν Τούρκων, πολιτευτῆς τῆς περιοπῆς τοῦ κ. Ριζώφ ἔγραφε τῷ ἡγεμόνι Φερδινάνδῳ²: «Οὐδὲν κερδαίνομεν οὔτε διὰ τῶν σχολείων οὔτε διὰ τῆς ἐκκλησίας. Ἐλάθομεν δι' τοῦ δυνατὸν παρὰ τῆς Τουρκίας καὶ χάνομεν ἔδαφος πρὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Πρὸς ἔξηγησιν τῆς ὑπεροχῆς ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐφευρέθη ὁ ἔντος ἴσχυρος: ότι οἱ Ὀρθόδοξοι Μακεδόνες εἶναι μὲν Ἑλληνες τὸ αἰσθημα καὶ τὴν πίστιν, ἀλλ' ὅντες Βουλγαροί τὴν φυλὴν καὶ τὴν φωνὴν πρέπει νὰ λογίζωνται ὡς τοιοῦτο. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐγένετο ἀσύνοντος δεκτὸν καὶ παρὰ τῶν Πανσλαվιστῶν καὶ παρ' ἐκείνων οἵτινες, ἐπὶ τὸ ἀπλούτερον, πιστεύοντες ότι μεγάλη Βουλγαρία ἔσται φραγμὸς κατὰ τῆς ωστικῆς ἐπιφορῆς³. Συγγραφεύεις τις μάλιστα ἐπεκαλέσθη ὑπὲρ αὐτῆς τὴν θεωρίαν τῶν ἐθνικοτήτων, χωρὶς ὅμως νά παρατηρήσῃ ότι, λαμβανομένης ὁπ' ὄψιν τῆς γλώσσης καὶ ἀμελούμενου τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, καταλήγει τις εἰς τὴν δικαιολογίαν ἐνδεχομένου διαμελισμοῦ τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπὸ τῶν κραταιο-

28, 29 καὶ 46, 47), μόνον 18,311 εἶναι παρόντες εἰς τὰς ἔξετάσεις. Αἱ ἐπίσημοι στατιστικαὶ ἀποκαλύπτουσιν ἐπισημένης ότι εἰς τὰ κεντρικά τμῆματα τῆς Μακεδονίας ἐπὶ 86 χριστιανῶν λατρῶν οἱ 82 ήσαν Ἡ. Ελληνες καὶ ἐπὶ 30 δικηγόρων οὐδεὶς ὅτο μῆ "Ἑλλην. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι συχνάκις ἀναδημοσιευθέντες βλ. ἴδιας Καζάζην δ' Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Μακεδονία, ἀγγλιστὶ σὲλ. 51) οὐδέποτε ἡλεγχθησαν ὡς ἐσφαλμένοι.

³ Ἐκθεσις περὶ τῆς απαστάσεως τῶν Βουλγαρικῶν ὑπὸ Μακεδονίᾳ, ἔξεδόθη ἐπὶ τῇ χιλιετρῷ τοῦ Ἀγίου Μεθοδίου, μετεφράσθη ἐλληνιστὶ ὑπὸ Κουμαριανοῦ. Προβλ. Bérard: "Ἡ Τουρκία καὶ δ' οὐγγερος Ἑλληνισμὸς σὲλ. 193.

² Βλ. Κναῆν Βίβλον, 1903 (Τουρκία 1) σὲλ. 189.

³ Η μικρὰ ἐπιφορὴ τῆς γλώσσης ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εὐφωνιῶν κρατῶν ἀπεδείχθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κορδόλου Σεγνοβώς: Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, τεύχος Ἀπριλίου 1904. Ο κ. Βερόδο σὲλ. 238, 239 ἐδειξε τρανότατα τὴν μικρὰν σημασίαν, ἵνα ἡ γλώσσα μόνη ἔχει ἐν Τουρκίᾳ τέλος ὁ κ. Θράσις παρατηρεῖ ότι εἰς τὰς Ἀνατολικὰς χώρας «οἱ ἀνθρώποι διακρίνονται μᾶλλον κατὸ θρησκείας ἢ κατὰ φυλάς» βλ. Τὸ Βαλκανικὸν Ζήτημα σὲλ. 11. Μερικοὶ ἐκ τῶν συνεργατῶν τοῦ ἔργου τούτου δὲν φάνονται ἀρκούντως μελετήσαντες τὸν πρόδογον τοῦ κ. Βράιτς).

τέρων γειτόνων αὐτῶν, ἡτοι εἰς συμπέρασμα ἥκιστα συνᾶδον πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν ἐθνικοτήτων, ἄγεται δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ ἀμφισβητήσῃ εἰς τοὺς Βρετανούς, τοὺς Προβηγκιανούς, τοὺς Βάσκους καὶ τοὺς Κορσικανούς τὴν παροῦσαν αὐτῶν γαλλικὴν ἐθνικότητα. Ο στρατάρχης Νέῳ ἔλεγε περὶ τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ Ἀλσατῶν ότι ἐμάχοντο μὲ καρδίαν γαλλικωτέραν τῆς γλώσσης των. Χωρὶς βεβαίως νὰ γνωρίζῃ τι περὶ τοῦ Νέῳ, γέρων Μακεδών ἀπήντησεν εἰς Εὐρωπαῖον ὑπάλληλον: «Δὲν γνωρίζω ἐάν, ὅπως μοῦ λέγετε. ἡ γλώσσα μου εἶναι βουλγαρική τοῦτο ὅμως γνωρίζω ότι ἡ καρδία μου εἶναι Ἑλληνική»¹.

Ηδη, δύναται νὰ ἐρωτηθῇ ἐάν ὁ γέρων οὗτος ἐπλαντὸ διστάσων ὡς πρὸς τὴν βουλγαρικὴν φύσιν τῆς γλώσσης ἥν ἐλάλει; Πρὸν ἀπαντήσωμεν εἰς τοῦτο πρέπει νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ότι ἡ ἐρωτησίς δὲν ἀφορᾷ οὔτε εἰς τὰς νοτίους ἐπαρχίας τῆς Μακεδονίας οὔτε εἰς τὰς πόλεις ἐν γένει. Αναγνωρίζεται πράγματι ὑπὸ πάντων ότι εἰς τὰς πόλεις καὶ πρὸς νότον ἡ Ἑλληνικὴ τυγχάνει ἡ κρατοῦσα γλώσσα. Αφ' ἐτέρου τὸ ζήτημα ὀλίγην ἔχει πρακτικὴν σημασίαν ὡς πρὸς τὰς βορείους ἐπαρχίας καὶ τὸ διαμέρισμα τοῦ Κιλικίς ἔνθα ἀναμφισβήτητος οἱ βουλγαροῦντες ὑπερέχουσι. Η συζήτησις περιορίζεται λοιπὸν εἰς τὰ χωρία τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας, εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ εἰπῃ τις ότι ἡ ἐκεῖ λαούμενη γλώσσα εἶναι ἡ βουλγαρική. Η ἐν χοήσει διάλεκτος εἶναι τῷ ὅντι περιεργον πρᾶμα Ἑλληνικῆς (ἔστιν ότε ἀρχαιοτάτης) καὶ Σλαβικῆς, ἀναμεμιγμένη ἡ καὶ μετὰ Τουρκικῶν, Ἀλβανικῶν καὶ Κουνσοβίλαχικῶν λέξεων, ἀφοτὲ πιστὸν δηλονότι ἀπεικόνισμα τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτη ποικιλίας καὶ ἀναμίξεως φύλων. Εἶναι ἀρά γε δυνατὸν ἐπὶ τόσον ἰσχνῆς μαρτυρίας, νὰ καταπιεσθῇ ἡ προσιώνιος ἐθνική καὶ θρησκευτικὴ συνείδησις τῶν πατριαρχικῶν πληθυσμῶν; Θὰ ὅτο ωριφοκίνδυνον οἱ βουλγαροί νὰ προτείνωσι τοιαύτην λύσιν, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον τῆς ἐν τῇ κεντρικῇ Μακεδονίᾳ διαλέκτου φαίνεται συγγενεύον μᾶλλον πρὸς τὴν Σερβικήν ἡ πρὸς τὴν βουλγαρικήν.

Ο κ. Βερόδο ἔχων ν' ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ προβλήματος ἔχει οἱ Ἑλληνικοὶ Μακεδόνες ἥσαν Σέρβοι ἡ βουλγαροί, δὲν ἀρνεῖται τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ὑπὸ τῶν πρώτων διδούμενων τοῦ κ. Βράιτς).

¹ Ἐλέγθη παρουσίᾳ τοῦ κ. Παγιαρές, βλ. τὸν Φανὸν τῆς 29 Ἀπριλίου 1905.

ΟΡΧΗΣΤΡΙΣ

Θ. ΡΑΛΛΗ

γραμματολογικῶν ἐπιχειρημάτων¹, ἀλλὰ θεωρεῖ διτὶ ἡ ἀπάντησις τῶν ἑνδιαφερομένων: Γιᾶ σᾶμα Βουγαρίου λύει τὸ ζήτημα. «Ἄν καὶ δύως δόσωσι τὴν ἀπάντησιν ταύτην οἱ σχισματικοὶ χωρικοὶ μεταχειρίζομαι τὸν σερβικὸν τύπον Βουγαρίου καὶ ὅχι τὸν βουλγαρικὸν Βολγαρίου.

Διατί τότε νὰ παραγνωρίζωνται αἱ δηλώσεις τῶν πατριαρχικῶν Ἑλλήνων; Γίνεται ἄρα γε τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶν ἡ κοινωνιολογικῶν νόμων; Βεβαίως ὅχι. «Ἐν ἔθνος, γράφει ὁ Ρενάν, εἶνε οἰκογένεια πνευματικὴ προκύπτουσα δοσον ἀφορᾶ εἰς τὸ μὲν παρελθόν ἐκ κοινῶν ἀναμνήσεων, θυσιῶν, δοξῶν (ἐνίστε κοινῶν σφαλμάτων καὶ θλίψεων) ὃς πρὸς δὲ τὸ παρόν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ἔξακολουθήσῃ ὁ κοινὸς βίος. Ἐν ἔθνος δὲν πηγάζει ἐκ τοῦ γεγονότος διτὶ τὰ μέλη αὐτοῦ διμιούσι τὴν αὐ-

¹ Ἐκτὸς ἀπειρῶν γραμματικῶν παρατηρήσεων, συνοψισθεῖσῶν ὑπὸ τοῦ Γόρπεβιτς ἐν τῷ ἔργῳ του *Μακεδονία καὶ Παλαιὰ Σερβία* (γερμανιστ., οἱ Σέρβοι ἀξιοῦσι διτὶ πολλαὶ παραδόσεις καὶ τελεταὶ ἐν χοήσει εἰς τὰ ἐν λόγῳ τιμήματα τῆς Μακεδονίας, ὡς λ. χ. ἡ Σλάβα, εἶναι καθαρῶς σερβικαὶ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι βέβαιον διτὶ ἡ πλειονότης τῶν ἐν τῷ βιλαετίῳ τοῦ Κοσσόβου ἔξαρχικῶν εἶνε σερβικῆς καταγωγῆς τοῦτο δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ λαμβάνωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν σερβικῶν συμμοριῶν.

τὴν γλῶσσαν ἢ ἀνήκουσι εἰς τὸν αὐτὸν ἔθνολογικὸν κύκλον, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀναμνήσεως διτὶ ἔπραξαν ἀπὸ κοινοῦ μεγάλα ἔργα ἐν τῷ παρελθόντι καὶ τῆς προσαιρέσεως νὰ πράξωσι νέα τοιαῦτα ἐν τῷ μέλλοντι¹.

Οἱ δρισμὸς οὗτος ἐφαρμόζεται τελείως εἰς τοὺς Ἑλληνας τῆς κεντρώας Μακεδονίας. Προσθετέον δὲ διτὶ τὸ ἔθνικὸν ἔμφυτον τῶν πληθυσμῶν ἐκείνων δὲν εἶναι τυφλόν. Ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν φυλετικὴν αὐτῶν καταγωγὴν, εἰς τὰς τοπικὰς καὶ οἰκογενειακὰς παραδόσεις, τέλος, ὅπερ καὶ σπουδαιότατον, εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς τάσεις αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει διτὶ οἱ Μακεδόνες οὗτοι ἡπατῶντο οὐδὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν συστηματικὴν προπαγάνδαν διὰ τῆς ὅποιας οἱ Βούλγαροι ἡθέλησαν νὰ ἔξαναγκάσωσιν αὐτοὺς ν' ἀπαρνηθῶσι θρησκείαν καὶ ἔθνικότητα — τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν — ἃς εἶχον ἐλευθερώς ἐκλέξει.

¹ Βλ. τὴν εἰσαγωγὴν εἰς: *Δοκίμια καὶ Λόγιον* σελ. 4. Τὰς ἴδεας του περὶ πατοῖδος ἀναπτύσσει θαυμασίως ὁ Ρενάν ἐν τῇ διαλέξει του *Qu'est-ce qu'une nation?*, ἦν δικαίως ἐθεώρει ὡς ἐν τῶν σπουδαιοτέρων αὐτοῦ ἔργων καὶ ἥτις εὑρηται ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ σελ. 277 — 311.

A. M. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

ΤΟ Β' ΑΝΑΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΣΙΑΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΔΡΩΝ*

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

Περὶ τὴν αὐγὴν τῆς ἐπομένης ἐπλησιάζομεν Πατέας ΒΑ. ἀπότας τῆς Κορήτης. Ἡδη διεκρίνοντο καλῶς τὰ χιονοσκεπῆ δρη τοῦ Λασιθίου καὶ τῆς Σιτίας, ἐντὸς δὲ βραχέος καὶ τὰ ἐνετικά φρούρια τῆς πόλεως Ἡρακλείου, τὰ ἀντιστάντα ἐπὶ τριετίαν κατὰ τῆς πολιορκίας τῶν Τούρκων, καὶ παραδοθέντα τέλος αὐτοῖς τῷ 1669. Ἀποβίβοις δέ τις εἰς τὸ Ἡράκλειον ἀκολούθει ὅδὸν εὐθεῖαν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Ἡ δόδος αὐτῇ σώζει ἐτὶ πολλαχοῦ τὰ ἔχη τῆς τελευταίας καταστροφῆς. Οἰκίας κεκαυμένας, ἐρείπια χαίνοντα ἀπαντᾶ τις ἀνὰ πᾶν βῆμα. «Ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐκείνου, ἔλεγέ τις τῶν περιοίκων πρὸς τοὺς περιεργαζομένους ἡμᾶς τὰ ἐρείπια, ἐσώθησαν, φυγαδευθέντες εἰς γειτονικὸν οἴκημα, ἐπτὰ ἀνθρωποι ἐγκλεισθέντες ἐντὸς τοῦ οἰ-

κήματος κατὰ τὴν σφαγὴν καὶ τὸν ἐμπρησμόν, ἐν τῇ ἀλλῃ ἐκείνῃ οἰκίᾳ ἐσφάγησαν γυναικόπαιδα» καὶ οὕτως ἡρίθμησε πλείστας δσας κατηρεπωμένας οἰκίας, ἐν αἷς ἡ χειρὶ τοῦ κατακτητοῦ ἔχυσε τὸ τελευταῖον χριστιανικὸν αἷμα. Πρὸς τὸ τέρωμα τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀπαντᾶς ὁραῖον οἰκοδόμημα ἐνετικῶν χρόνων καὶ περαιτέρω τὴν εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀναγομένην ὁραίαν κρήνην, ἦν ἀνήγειρε, κατὰ τὴν παράδοσιν, δὲν ἐνετὸς ναύαρχος Μόροζίνης, ὁ ἀκούσιος καταστροφεὺς τοῦ Παρθενῶνος. Τῆς πόλεως δὲν ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ ἀξιούθετα. Εἶνε καὶ αὖτη, ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ τῆς ἀνατολῆς, τοῦ αὐτοῦ τύπου, κρῆμα ἐνετοανατολικόν. Οἱ ξένοις, καὶ ὁραῖοι, δέν ἔχει ἄλλην ψυχαγωγίαν ἢ τὸ Μουσεῖον. Εἶνε δὲ τοῦτο ἐγκατεστημένον ἐν τῷ Γυμνασίῳ, μεγίστῳ μὲν ἀλλ' εὐτελεῖ κτιρίῳ, χρησιμεύσαντι τοῖς Τούρκοις ὡς στρατών. Ἐντὸς τῶν ἀπεράντων αὐτοῦ δια-

* Συνέχεια: «Παναθήναια» τεῦχος 15 Αὐγούστου.

δρόμων καὶ τῶν εὐρυχώρων αἰθουσῶν ἐναπετέθησαν προχείρως μὲν, ἀλλὰ καὶ δεξιῶς πάνυ, οὐ μόνον τὰ ἀρχαῖα, τὰ περισυλλεγέντα ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ Ἀρχ. Συλλόγου τοῦ Ἡρακλείου, τοῦ προεδρευομένου ὑπὸ τοῦ νῦν Ἐφόρου κ. Χατζιδάκη (εἰς δινοὺς πολὺ διφεύλεται καὶ ἡ ιδρυσις τοῦ Μουσείου τούτου) ἀλλὰ καὶ τὰ κινητὰ εὐρήματα τῶν τελευταίων ἐν Κνωσσῷ, Φαιστῷ, Παλαιοκάστρῳ, Ζάρκῳ καὶ Γουρνᾷ, ἀνασκαφῶν. Κατέστη δὲ οὕτω τὸ Μουσεῖον τοῦτο τὸν Ἡρακλείου τὸ σπουδαιότερον διὰ τὴν *Μυκηναϊκὴν* καὶ προμηκυναϊκὴν τέχνην μουσείον τοῦ κόσμου, μετὰ τὸ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικόν. Υπερέχει δὲ καὶ τούτου ὡς πρὸς τὴν σιλλογὴν τῶν ἐγχρόων ἀγγείων, σαρκοφάγων καὶ τοιχογραφιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Διότι καὶ μόνη ἡ τελευταία αὐτὴ κατηγορία, τῶν μηκυναϊκῶν δηλ. τοιχογραφιῶν, θὰ ἥρκει νὰ καταστήσῃ τὸ μουσεῖον τούτο περιώνυμον. Εἶνε ἀλληλῶς ἐκπαγλὸν τὸ θέαμα τῶν προϊόντων τούτων τῆς ζωγραφικῆς τῶν χρόνων τοῦ Μίνωος, τῶν χρόνων ἐνὸς πολιτισμοῦ προηγημένος χιλιετηρίδα δῆλην τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων τοῦ Ελλήνων, πολιτισμοῦ ταφέντος ὑπὸ τὰ ἀδυταὶ ἀρχαιοτάτους ιστορικοὺς τῆς Ἐλλάδος χρόνους. Ξένοι λαοί, καὶ ἀκολουθίαν, ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τὴν μεταβολὴν ταύτην, οἵτινες ὅμως δὲν ἰσχυσαν νὰ μεταβάλωσι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ Ἑλληνικόν, τὸ δόπιον ὑπερέπλευσε πάντοτε πάσης ἀλλοφύλου πλημμύρας, καὶ ἀνεγεννήθη πάντοτε ἐκ τῆς τέφρας τῶν καέντων ἐρειπίων τῆς φυλῆς του.

Περιεργότατα ἐπίσης τοῦ Μουσείου κειμήλια εἶνε λατρευτικά τινα, τῶν αὐτῶν χρόνων, πολύχροα δὲ καὶ ἔξ ἐλέφαντος εἰδώλια, εἰκόνιζοντα πτερωτὰς μορφὰς ἢ θεότητας, ἐναισὶ καὶ ἡ κρατοῦσα δφεις ἐν ταῖς προτεταμένεις λεπτομερείαις. Ἡ παράστασις λ. χ. ἡ εἰκονίζουσα τὴν πομπὴν τῶν ἀγγείων κρατούντων ἀνδρῶν, κατὰ στοῖχον βαινόντων, καίτοι ἀγυπτιαῖούσα, εἶνε φυσικὴ οὔτως, ὥστε νομίζει τις διτὶ ἀλληλῶς παρίσταται πρὸς τοιαύτης τινὸς παρελάσεως δῶρα φερόντων προσώπων. Ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικός, τῆς ξενιών στολὴν φερούσης καὶ κόμωδιν σημερινοῦ εὐρωπαϊκοῦ συρμοῦ, δὲν ἔχει οὔτε τὸν κατὰ συνθήκην τύπον τῶν μορφῶν τῆς αἰγυπτιακῆς τέχνης, οὔτε τὴν ἀκαμψίαν καὶ τὸ ξοανοειδὲς τῶν ἀρχαϊκῶν τῆς Ἑλληνικῆς. Εἶνε ἐλευθέρα εἰς τὰς κινήσεις της, ζωντανή, καὶ φυσικωτάτη.

Οὕτως ἡ τέχνη ἐκείνη, ἡ αἰγυπτιακὴν ἀνατολικὴν πάντως τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπέβαλεν ἡδη τὰ δεσμὰ τῆς παραδόσεως καὶ, ὡς ἐν τοῖς μετέπειτα καλοῖς χρόνοις τοῦ Ἐλλη-

στρου καὶ ἄλλων μερῶν ὡς καὶ η̄ μοναδική εἰς τὸ εἶδος τῆς συλλογὴ τῶν νησιωτικῶν καλουμένων (μετ' ἐγγλύπτων παραστάσεων) πολυτίμων λίθων. Τῆς ιστορικῆς ἐποχῆς ἀποκτήματα ἔχει τὸ Μουσεῖον ἐπίσης πολλὰ καὶ καλά, ἐν οἷς καὶ τὴν ἐκ χαλκῶν καὶ χρυσῶν ἀντικειμένων συλλογὴν τοῦ Ἰδαιοῦ ἀντρού Ἀνάγλυφα ἐπιτύμβια, ἐλληνικῶν χρόνων καὶ ἀγάλματά τινα ὡς τὰ πολλὰ ρωμαϊκῆς τέχνης, συμπληροῦσι τὰς συλλογὰς τοῦ Μουσείου, τὸ διποίον ὡς εἴπομεν δύναται νὰ θεω-

ρηθῇ ὑπὸ τινας ἐπόψεις ὡς μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ.

Μετὰ τὸ μουσεῖον, περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς ημέρας ἔκεινης τῆς διὰ τὸ Ἡράκλειον προωρισμένης, γεῦμα ἐπίσημον παρετέθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ Δημαρχείῳ, κατὰ τὸ διποίον δὲν ἔλειψαν αἱ προπόσεις, ἐννοεῖται δύως ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ διεθνοῦς χρακτήρος τοῦ συμποσίου ἔκεινου, οὐδεὶς ἡκούσθη ὑπαίνιγμὸς σχετικὸς πρὸς τὸ ἀνώμαλον τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἐν ή η̄ νῆσος εὑρίσκετο.

[Ἀκολουθεῖ]

ΒΑΛΕΡΙΟΣ ΣΤΑΗΣ

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΒΡΑΧΟΣ *

Θ'.

"Ελα, ἐκλεχτέ, σφιχτοπερίτλοκέ μου,
"Η ἐλπίδα μου κ' η γλυκαπαντοχή μου,
"Ελα, ἐκλεχτέ, ποῦ ἀκριερά καὶ πιέ μου
... 'Στὴ φούχτα μου ἐδῶ μέσα τὴν ψυχή μου!"

ΓΡΥΠΑΡΗΣ

ΤΟ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, — δυὸς - τρεῖς ημέρες ἀφοῦ ἔφθασε 'στὴ βίλλα ἔνα τυπικὸν εὐχαριστήριο τηλεγράφημα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, — η̄ οἰκογένεια Σάντρη, κατὰ τὴν συνήθεια τῆς, πατέβηκε 'στὴ χώρα.

Οἱ καλοὶ Ζακυνθινοί, ποῦ εἶχαν πάντα κρυφό τους καμάρι τὴν γαλανόξανθη εῦμορφιὰ τῆς Φωτεινῆς, σήμερα τὴν ἔβλεπαν 'στὸν περίπατο σαστιούντοι. Η παιδούλα ἔξαφνα εἶχε μεγαλώσει. Τὸ πρωτόβαλτο καλοκαιρινὸ φόρεμά της, ἀπὸ τριανταφυλλιὰ μουσελίνα, διάφανο σὰν τὸν ἀέρα τῆς αὐγῆς, δὲν ἦταν πιὰ παιδικό. Η φούστα, μακρύτερη, σοβαρότερη, ἔπειφτε κυματιστὴ ὡς τ' ἀσπρὰ μποτίνια, καὶ μόλις ἔξεχώριζε μὲ τὸ περπάτημα, μέσα 'στὰ δαντελένια κύματα τοῦ ποδογύρου, κάτι σὰν ὅνειρο γάμπας τορνευτῆς. Στηριγμένη στὸ μπράτσο τοῦ ἀδελφοῦ της, ποῦ παρ' ὀλίγο τὸν ἔφθανε 'στὸ ἀνάστημα, ἐπροχώροῦσε σεμνή, μελαγχολική, μὲ μάτια δινειροπόλα Γλυκογελοῦσε μιὰ στιγμὴ σὲ κάθε χαιρετισμό, ἀλλὰ πάλι ξανάπερνε τὸ σοβαρό της. Λέεις καὶ τὸ παιδακίσιο ὑφος, τὸ ζωηρό, τὸ εἶχε ἀφήσει μὲ τὰ κοντὰ φουστάνια ποῦ ἐφοροῦσε ὡς χθές. Ήταν ἀλλοιώτικη, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ωραία: τὸ καινούριο ὑφος,

ὅπως τὸ καινούριο φόρεμα, τῆς ἐπήγαινε δαυμάσια.

"Ἐνας φίλος τοῦ σπιτιοῦ τὴν εἶδε καὶ εἶπε: — 'Ιδες, γυνέ μου, τί γλήγορα ποῦ μεγαλούνοντο οἱ κοπέλες! 'Ἐψες ἀκόμα τὴν ἔχόρενα 'στὰ γόνατά μου, καὶ σήμερα ντρέπομαι νὰ τὴν χαιρετίσω!"

"Ομως ἔνας ἄλλος, νέος αὐτός, ποῦ ἐπρόσεξε μόνο τὰ δινειροπόλα μάτια, ἐσυλλογίσθηκε: « Πρέπει νὰ εἶνε ἐρωτευμένη .. ποιὸς τάχα νὰ εἶνε ὁ τρισευτυχισμένος; »

Μπᾶ! νὰ κι' ὁ Στέφανος.

"Η Φωτεινὴ δὲν τὸ ἥξευρε πῶς εἶχεν ἔλθει, καὶ τὸν ἀντίκρυσε ἔξαφνα 'στὴν πλατεία, ἀπέξω ἀπὸ τὸ Καζίνο, μὲ τοὺς φύλους του.

"Εσκίρτησε, καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸν ἐκύτταξε καλά: ἄλλ' ἀμέσως, χωρὶς νὰ χαμογελάσῃ, χωρὶς ν' ἀνταποδώῃ τὸν χαιρετισμό του παρὰ μὲ μισοκίνημα τῆς κεφαλῆς, ἔγύρισε ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο κ' ἐπροχώρησε σοβαρή, ἀδιάφορη.

"Στὸν ἄλλο γύρο τὰ 'ΐδια: 'στὸν ἄλλο χειρότερα. 'Ο φοιτητής, μὲ τὸ μελαιψὸ μοντράκι, μὲ τὰ κατάμαυρα μάτια, δύο γλύκα κι' ὀλο φλόγα, τὴν ἐκύτταξε κάθε φορά, καὶ καθὼς πρόσπερνοῦσε, ἔγυριζε πίσω νὰ τὴν ξανακυττάξῃ. . . 'Εζητιάνευ τὸ χαμόγελο της, τὸ πρῶτο. . . 'Αλλὰ ἔκεινη τίποτα. Τὸν ἔβλεπε μιὰ στιγμή, δῆπος κάθε διαβάτη, κ' ἐστρεφει ἀλλοῦ, σοβαρή, ἀδιάφορη.

"Στὸ τέλος, οἱ ματίες τοῦ καϊμένου τοῦ Στέφανου ἐφανέρωναν τόσο ἔκπληκτο καὶ συμπαθητικὸ παράπονο, ποῦ σοῦ ἔκανε λύπη. . . Νὰ τὴν ξαναβλέπῃ ὑστερ' ἀπὸ τόσον καιρού, — κι'

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος τῆς 31 Αὔγουστου.

διθεὸς πιὰ τὸ ξέρει πῶς τὴν δινειροπολοῦσε 'στὴν ξενητειά του, — καὶ νὰ τὴν ξαναβλέπῃ ἔτοι μηδένις, γεῦμα ἐπίσημον παρετέθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ Δημαρχείῳ, κατὰ τὸ διποίον δὲν ἔλειψαν αἱ προπόσεις, ἐννοεῖται δύως ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ διεθνοῦς χρακτήρος τοῦ συμποσίου ἔκεινου, οὐδεὶς ἡκούσθη ὑπαίνιγμὸς σχετικὸς πρὸς τὸ ἀνώμαλον τῆς πολιτικῆς καταστάσεως ἐν ή η̄ νῆσος εὑρίσκετο.

Ο Στέφανος, δηπος δύοι οἱ νέοι Ζακυνθινοί, ήταν καὶ ποιητής. Καὶ φυσικά, ἐξεδύμανε μὲ στήγους. Σὲ λίγες ημέρες, ἔνα ἐγχώριο φύλλο, 'στὴν τελευταία σελίδα, καταχωροῦσε τὸ μελαγχολικὸ ποίημά του, ἀφιερωμένο « 'στὴ σκληρὴ καὶ ἀστατη εύμορφιά ».

« 'Σ' εἶδα προχτὲς — τῆς ἔλεγε, — καὶ δὲν σ' ἐγνώρισα. Πέξ μου, δὲν εἶσαι σύ; Τί σ' ἄλλαξε τόσο πολὺ; « Οσο ζούσα ἔγω 'στὰ μαῦρα ξένα μὲ τὴ συλλογὴ σου, ποιὸς ἥλθε καὶ σούχαμε μάγια; » Εφθασε μόνο ὁ χωρισμός, ἢ ἄλλη ἀγάπη μπῆκε 'στὴν καρδιά σου; . . . Δὲν μάγαπᾶς.. μεγάλο μου κακό! Η ἀσπλαχνη μοῦ τῶλεγε ματιά.. Δὲν μάγαπᾶς, καὶ τί θὰ γίνω ἔγω; . . . Δὲν μάγαπᾶς, καὶ πῶς θὰ ζήσω πιά; »

Ο κ. Σάντρης ήταν συνδρομητὴς 'στὸ ἐγχώριο φύλλο, καὶ . . . « δυὸ ματάκια γλυκόσκυψαν 'σ' ἔνα κάποιο τραγοῦδι . . . »

Αφοῦ τὸ διάβασε καὶ τὸ ξαναδιάβασε, ἡ Φωτεινὴ ἐχαμογέλασε λυπητερὰ κ' ἐσυλλογίσθηκε: « Άληθεια, κάποιος ἥλθε σὰν ἔλειπες καὶ μούκαμε μάγια.. » Αν λέεις ἀλήθεια πῶς ζούσες 'στὰ ξένα μὲ τὴ συλλογὴ μου, — ποῦ δὲν τὸ πιστεύω, — σὲ λυποῦμαι, μὰ τί νά σου κάμω; Μήπως ποτὲ σοῦ εἶπα σ' ἀγαπῶ; Μήπως σ' ἀγάπησα ποτέ; . . . Σ' ἐκύτταξα καὶ σοῦ χαμογελοῦσα κάποτε: ναί, μ' αὐτὸν δὲν εἶνε ἀγάπη. Μποροῦσε καὶ νὰ σάδυτησω, ἔλεγα: μὰ τώρα δὲν τὸ λέγω πιά. Εσε; ποτέ! Τί είσαι σὺ η̄ δροῦσας ἄλλος, μπροστὰ σ' 'Εκείνον ποῦ ἥλθε σὰν ἔλειπες καὶ μούκαμε μάγια; Καὶ νὰ μὴν ἔλειπες, τὸ ἔδιο θὰ ήταν! . . . Μόνον ἔκείνον δημοροῦσα: δὲν μπορῶ; — λοιπὸν κανένα!

ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ!

Ἐνόμιζε πῶς ἀν δὲν μποροῦσε, ἔφθανε αὐτὸν καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀγαπᾶ. Καὶ διάδρας αὐτὸς δὲν τὴν ἐκύτταξε ἀθῶντα σὰν ἐξαδέλφη του. Απὸ τὴν πρώτη 'μέρα εξαπλώντες γιὰ νὰ τὴν τραβήξῃ, ἀθέλητα τραβηγμένος κι' αἰτός, τὸν μαγνήτη τῶν ματιῶν του. Πῶς μποροῦσε νὰ μὴν κάμη τὸ θαῦμα του;

Ηλθε διμως στιγμή, ποῦ τὸ κρυφὸ κι' ἀνώνυμο αἰσθημα ἐφανερώθη κι' δινοματίσθηκε 'στὴ συνείδησι τῆς Φωτεινῆς. Οταν τὴν μίλησε 'στὸν Κόκκινο Βράχο, τὸν ἐμίσησε. Επειτα τὸν ἐλυπήθηκε γιὰ τὴ δυστυχία του. Στὸ τέλος κατακάραστο αἰσθημα ἐρρίζους 'στὴν καρδιά της βαθύτερα.

Πότε 'γεννήθηκε; Κανεὶς δὲν θάξειε πάγι. Ισως καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη - πρώτη στιγμή ποῦ εἶδε τὸν 'Αγγελο Μαρίνη, καὶ τὴν ἐφάνησε εὐμορφος καὶ καλός. Γιατί νά: οταν 'στὴ Στράτα

Μαρίνα, ἀπάντησαν τὰ ἐρωτευμένα ξαδέρφια, τὸν ἀγαποῦσε. « Οταν ἐπῆγε τὸ πρωὶ νὰ τὸν ξενικοῦσε, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ξαναβλέπῃ ἔτοι μηδένις, γεῦμα ἐπίσημον παρετέθη ἡμῖν ὑπὸ τῆς πόλεως ποῦ εἶδε τὴν καρδιά της, τὸν ἀγαποῦσε. Οταν ἐχώθηκε μαζί του 'στὴν κουφάλα τῆς γέριτης Ἐλλας, τὸν ἀγαποῦσε. Καὶ τὴ στιγμὴ τὴν ίδια ποῦ πήγε νὰ τὸν εῦρῃ 'στὸν Κόκκινο Βράχο, ήταν πιὰ τρελλή γιὰ τὸν ἐξαδέλφο της.

« Αν της τὸ ἔλεγε κανεὶς, ήταν ίκανη νὰ τὸν πνέῃ. Αν της τὸ ἐφανέρωνε η̄ ίδια της συνείδησι, θὰ 'πέθαινε ἀπὸ τὸν ἀντροπή. Καὶ δταν δ 'Αγγελος δ' ίδιος ξεθάρρεψε νά της μιλήσῃ γι' 'Αγάπη, τὸν ἐμίσησε σὰν ἐχθρό.

Καὶ διμως τὸν ἀγαποῦσε. Χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ. Κορφά, βαθειά, μυστικά. Οταν πρωτάκουσε γιὰ τὴν Ελλίσα, ἐξήλεψε. Οταν τὴν ἀνάγκασε νά τον μιλήσῃ γιὰ τὸν Στέφανο, ἐβιάσθηκε νά τὸν βεβαιώσῃ πῶς δὲν ἀγαπᾶ ούτε αὐτὸν ούτε κανένα. Οταν τὸν ἐφαντάσθηκε θυμωμένο μαζί της, ἐπῆγε νὰ τρελαθῇ ἀπὸ τὴ λύπη της. Καὶ τὰ πιὸ τολμηρά του, άγαπη, τὸν μαγνήτη μετατρέψει τὸν ματαίον τάχα μὲ ούτε κανένα. Οι Σάντρης, έφαντασθεὶς σχετικά με τὸν άγαπην της, ποτὲ δὲν τὴν ξαναβλέπει.

Τὰ κάδια του . . . ὡς, ποτὲ δὲν τὴν έθύμωσαν αὐτά, δηπος τὴν έθύμωσαν τὰ λόγια του. Εταίριαι, ήταν τὸ ίδιο πρᾶγμα, θάλλεις, μὲ τὴν ἀπόκρυφη ἀγάπη ποῦ ἔτρεφε μέσα της. Χάδια γιὰ τὴν Αλήθεια, κάποιος ἥλθε σὰν ἔλειπες καὶ μούκαμε μάγια. . . Αν λέεις ἀλήθεια πῶς ζούσες 'στὰ ξένα μὲ τὴ συλλογὴ μου, — ποῦ δὲν δὲν τὸ πιστεύω, — σὲ λυποῦμαι, μὰ τί νά σου κάμω; Μήπως ποτὲ σοῦ εἶπα σ' ἀγαπῶ; Μήπως σ' ἀγάπησα ποτέ; . . . Σ' ἐκύτταξα καὶ σοῦ χαμογελοῦσα κάποτε: ναί, μ' αὐτὸν δὲν εἶνε ἀγάπη. Μποροῦσε καὶ νὰ σάδυτησω, ἔλεγα: μὰ τώρα δὲν τὸ λέγω πιά. Εσε; ποτέ! Τί είσαι σὺ η̄ δροῦσας ἄλλος, μπροστὰ σ' 'Εκείνον ποῦ ἥλθε σὰν ἔλειπες καὶ μούκαμε μάγια; Καὶ νὰ μὴν ἔλειπες, τὸ ίδιο θὰ ήταν! . . . Μόνον ἔκείνον δημοροῦσα: δὲν μπορῶ; — λοιπὸν κανένα!

« Ηλθε διμως στιγμή, ποῦ τὸ κρυφὸ κι' ἀνώνυμο αἰσθημα ἐφανερώθη κι' δινοματίσθηκε 'στὴ συνείδησι τῆς Φωτεινῆς. Οταν τὴν μίλησε 'στὸν Κόκκινο Βράχο, τὸν ἐμίσησε. Επειτα τὸν ἐλυπήθηκε γιὰ τὴ δυστυχία του. Στὸ τέλος κατακάραστο αἰσθημα ἐρρίζους 'στὴν καρδιά της βαθύτερα. Πότε 'γεννήθηκε; Κανεὶς δὲν θάξειε πάγι. Ισως καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη - πρώτη στιγμή ποῦ εἶδε τὸν 'Αγγελο Μαρίνη, καὶ τὴν ἐφάνησε εὐμορφος καὶ καλός. Γιατί νά: οταν 'στὴ Στράτα

ἀλλὰ θεριεύει τὴν δυνατή; Δυνατὴ κ' ἡ φλόγα τῆς Φωτεινῆς, κι' ὁ χωρισμὸς τὴν ἐδέριεψε. Ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, ζοῦσε μὲ τὴν ἐνθύμησι τοῦ Ἀγγέλου. Ἡ φαντασία τῆς τὸν ἔφερε πίσω, ἐτὴν ἀνυπόφορη μοναξιά. Ἀπὸ τὸ κάθε τὶ ποὺ τὴν ἑτεριγύριζε, τὴν μεγαλείτερη γι' αὐτὴν ἀξία εἶχαν δσα τῆς τὸν ἐνθύμιζαν περιστερο. Γιὰ τὰλλα πιὰ ἀδιαφοροῦσε. Ἀπ' ὅλη τὴν χλωρίδα τοῦ βασιλείου τῆς, ἔφθασε ν' ἀγαπᾶ περισσότερο τὴν γέρικη ἐλλὰ μὲ τὴ μεγάλη κουφάλα· κι' ἀπ' ὅλα τὰψυχα καὶ τὸ ἀναίσθητα, περνῶντας ὁ καιρός, τὸν κρατῆρα τοῦ Βράχου, δπου ἔνα δειλινὸ τῆς εἶχε ἀνοίξει τὴν καρδιά του.

Ἄγαποῦσε τὸν ἐξάδελφό της. Τώρα τὸ ἥξενρε κ' αὐτή, καὶ μάλιστα δὲν ἀργησε νὰ τὸ γνωρίσῃ: Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε ὁ Ἀγγελος, εἶχαν πορφυρώσει τὸν Βράχο δεκαπέντε μόνο δειλινά, ἀπαράλλακτα μὲ τὸ ἀλησμόνητο ἐκεῖνο...

ΤΗΝ ὡρα ποὺ ἔφθασε νὰ τὴν καρδιά της ἡ Φωτεινὴ «ἀγαπῶ τὸν ἐξάδελφό μου», βρέθηκε τὸ πιὸ δυστυχισμένο πλάσμα τοῦ κόσμου.

Εἶδαμε πῶς τὸ παράνομο αἰσθημα τὴν ἐτρόμαξε τόσο, ὥστε ἐπάσχισε ἐτὴν ἀρχὴ νὰ τὸ κρύψῃ κι' ἀπὸ τὸν ἔαυτό της. «Ομως σὰν εἴδε πῶς αὐτὸ ἡταν παράλογο κι' ἀνώφελο, γιατὶ κάτι δυνατότερο ἀπὸ τὴν θέλησι τῆς τὴν ἐσπρωχνε πρὸς τὴν ἔνοχη ἐνθύμησι καὶ τὸν βέβηλο πόθο, παραδόθηκε κι' αὐτὴ δλόψυχα, μὲ μόνο τὸν φόβο μὴν τὸ μάθη, μὴν τὸ ἀνακαλύψῃ, μὴν τὸ καταλάβῃ κανείς... Καὶ προφυλαγόταν μὲ κάθε ὑποκρισία, μὲ κάθε πονηριά, ἀπὸ τὸν δικοὺς της, — κι' ἀκόμη περισσότερο, προφυλαγόταν ἀπ' τὸν Ἀγγελο τὸν ἴδιο.

Γι' αὐτὸ δὲν ἀποφάσιζε νὰ τοῦ γράψῃ ποτέ. Ἡθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ μὲ τὴν ἴδεα πῶς εἶνε μαζὶ τοῦ θυμωμένη. Καὶ δταν ἡ μητέρα της τὴν ἐσταύρωνε νὰ προσθέσῃ ἐτὸ γράμμα κανένα διτερόγραφο μὲ τὸ χέρι της:

— Γράψε του χαιρετίσματα κι' ἀπὸ τὴ Φωτεινὴ κ' ἐτελείωσε! τῆς ἔλεγε φυσικώτατα ἐγώ, ξέρεις, δὲν γράψω τόσο καλά καὶ φοβᾶμαι μὴ γελάσῃ μὲ τὰ γρατσαύνια μου.

Ἐτοι τὰ διτερόγραφα τὰ ἐπεργνε ἀπάνω του δ Μίμης. Καὶ πάντα δ νεανίσκος εὑρισκε νὰ γράψῃ κανένα πείραγμα γιὰ τὴ Φωτεινή, «ποὺ θέλει γραμματικό, γιατὶ δὲν ξέρει δρυθογραφία».

Τὶς πρῶτες ἡμέρες, ὁ Ἀγγελος ἔγραφε ἐτὴν θεία του συχνά. Ἐπειτα, ἀμα τοῦ φάνηκε πῶς ἔξεκαμε ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσι, τὰ γράμματα του ἀραιώσαν. Κ' ἔλειψαν σχεδὸν ὄλωσιδόλου, ἐτὸν καιρὸν ἀκριβῶς ποὺ ἡ Φωτεινὴ τὰ ἐπομοῦσε περισσότερο. Τὸ μαρτύριο της ἡταν τότε φοβερό. Κάθε ἀνθρωπο ποὺ ἀνέβαινε ἀπὸ τὴ χώρα, τὸν ἔκυπταζε μὲ κρυφὴν ὄγωνία ἐτὰ χέρια, μήπως κρατεῖ γνωριμό φάκελλο... Κι' δταν ἀργὰ καὶ κάπου ἔφθανε ἐτὴν βίλλα κανένα γράμμα τοῦ Ἀγγέλου, ἡ Φωτεινὴ ἐκείνη τὴν ἡμέρα εἶχε πανηγυρι.

Ἀπὸ τὰ γράμματα προσπαθοῦσε νὰ ψυχολογήσῃ: Τὴν ἔξεχασε; τὴν ἀγαποῦσε; ἡταν ἀκόμη δυστυχισμένος; Γιὰ δλους ὁ Ἀγγελος ἔγραφε πολλά· γιὰ τὴ Φωτεινὴ πάντα δυὸ λόγια: «Ασπάζομαι τὴν ἀγαπητὴ μου ἔξαδέλφη — πολλὰ χαιρετίσματα ἐτὴν Φωτεινὴ». Κ' ἐκείνη συλλογιζόταν: «Θὰ μὲ φοβᾶται...»

Σ ἔνα γράμμα του ἀπὸ τὰ τελευταῖα, ὁ Ἀγγελος ἔγραφε: «Ἡ μητέρα μου ἐλυπήθη πολὺ ποὺ ἀνεβλήθη τὸ ταξειδι τῶν παιδιῶν. Πάντα δμως ἐλπίζει νὰ τὰ ἴδῃ...» Ἡ Φωτεινὴ ἐνόμισε πῶς αὐτὸ ἔφανέρωνε δικῇ του ἐλπίδα, καὶ καταχάρηκε. Γιατὶ πάντα ἀπὸ μέσα της ἐπομοῦσε νὰ μὴ τὴν εἶχε ξεχάσει ὁ Ἀγγελος. «Ἡθελε νὰ εἰνε κ' οἱ δυό τους δυστυχισμένοι. Μὲ τὸν φοραντισμὸ τῆς ἡλικίας της, καὶ ἐτὴν φάσι αὐτὴ τῆς Ἀγάπης, δνειροπολοῦσε νὰ γεράσουν κ' οἱ δυό τους ἀνύπαντροι καὶ κρυφαγαπημένοι, θύματα εὐγενικὰ ἐνὸς πόθου, ποὺ δὲν ἡταν συγχωρημένο νὰ πραγματοποιηθῇ. Καὶ τὸ δνειροπόλημα αὐτὸ ἡταν τώρα ἡ μεγάλη παρηγορία τῆς βασανισμένης της ζωῆς.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ἐπεργνοῦσε.

Ἐμπρὸς ἐτοὺς δικοὺς της, ἡ Φωτεινὴ ὑποκρινόταν μὲ κόπο τὴ χαρούμενη καὶ τὴν εὐτυχισμένη. Κανεὶς δὲν εἶχε καταλάβει τὸ παραμήκο. Κ' ἡ ἴδια ἡ μητέρα, ποὺ ἐπιτέλους κάπως παραξενεύθηκε μὲ τὴν τελευταῖα της συμπεριφορά, ἀν τὴν ἔβλεπε ἀξιφνα ἐτὴν κάμαρά της, νὰ κλαίῃ μπροστὰ ἐτὴν φωτογραφία τοῦ ἔξαδέλφου της, θὰ ἐπεφτε ἡ δόλια ἀπὸ τὰ σύννεφα...

Ἡ Φωτεινὴ ἔκλαιγε πολύ. Μάλιστα τὶς πρῶτες ἡμέρες ἀφοῦ παραδόθηκε ἐτὴν ἀγάπη της, δταν ἀκόμα ἡ ἔξοχὴ τῆς φαινόταν ἀδεια καὶ κρύα γιὰ τὴν ἔλειψη τοῦ Ἀγγέλου, — προσπαθοῦσε νὰπομονόνεται γιὰ νὰ τὸν συλλογίζεται ἔλευθερα καὶ νὰ τὸν κλαίῃ.

Ἄλλα σιγὰ - σιγὰ τὰ δάκρυα της ἐλιγόστεψαν. Θὰ ἔλεγες πῶς ἐμεγάλωσε τὸ αἰσθημά της, ἐδυνάμωσε, ἀνδρώθηκε κι' ἀφισε πιὰ τὰ παιδακίσια. Κ' ἡ Φωτεινὴ ἔγκαρτεροῦσε ἀδάκρυτη, ἀμίλητη, ἡρωϊκή, μὲ τὴ μελαχολία χυμένη ἐτὸν χλωμὸ πρόσωπο της. «Ἐτοι ἐτριγύριζε τώρα ἐτοὺς ἡσιούς καὶ ἐτοὺς ἡλιούς τοῦ ληστασιοῦ, ἔτοι τὴν ἔρωτητα τῆς συγγενείας, τὴν ἀπορρύποναν τὰ ἔκπληκτα ἡλιοβασιλέματα, ἔτοι τὴν διόμυναν οἱ ἐκστατικὲς ἀστροφεγγίες.

Ἡ χαρά της μέσα ἐτὴν λύπη, ἡ ἡδονή της μέσα ἐτὸν σπαραγμό, ἡταν δπου ἐπήγαινε κι' δπου στεκόταν, νάναθυμάται τὰ λόγια, τὰ παιγνίδια, τὰ χάδια τοῦ Ἀγγέλου. Τὸν ἔανάκλητε, τὸν ἔανάκονγε μὲ τὴ φαντασία. Κάθε ποὺ ἐσήμονε ἐτὸν κρατῆρα τοῦ Βράχου, τὴν ὡρα ποὺ τὸν ἔπλημμαροῦσε ἡ πορφύρα τοῦ δειλινοῦ, κάποιος μυστικὸς ἀντίλαλος ἡχολογοῦσε: «Σ' ἀγαπῶ... θὰ σὲ πάρω νὰ φύγουμε... θὰ σὲ κάμω γυναῖκα μου». Ἡ μανία της ἡταν νὰ πηγαίνῃ ἐτὴν γέρικη ἐλλη, νὰ τρυπόνῃ ἐτὴν κουφάλα καὶ νὰ κάθεται ἐκεὶ μέσα ὕδρες, ἔαπλωμένη κάπωτο, ἐτὸν οἷωμα ποὺ ἔμοιαζε μὲ σκαμνί... Τῆς φαινόταν τότε, μὲ κλειστὰ μάτια, πῶς κρατεῖ τὸν Ἀγγέλο ἐτὴν ἀγκαλιά της, πῶς τὸν βλέπει ἀκούμπισμένο ἐπάνω της, λιποψυχισμένο ἀπὸ τὴν Ἀγάπη... Τὸ φιλί του, τὸ σφίξιμό του, τὸ χάδι του, τὰ ἔαναδοκίμαζεν ἐκεὶ μέσα μὲ τὴ φαντασία, κ' ἡ ἡδονή ποὺ δὲν τὴν αἰσθανόταν τότε δλόκληρη, τώρα τὴν ἀνατρίχιαζε καὶ τῆς παράλυνε τὸ σῶμα, σὰν κάτι πραγματικό, δυνατὸ καὶ τόσο γλυκό, ποὺ δὲν θὰ έρεη τώρα δμως ποὺ τὴν ἔκαιγε σὰ φλόγα ἡ ἀγάπη του, μιὰ τέτοια κρίσι δὲν θὰ ἡταν ἀντινομία;

Ἐτοι τὰ χάδια ἐκείνα ἔαναζούσαν τώρα, καὶ τὴν ἐφλόγιαν, καὶ τὴν ἐπυρπολοῦσαν. Μὲ τὴν ἐνθύμησι τὸν φιλιῶν του, τὸν ἐπομοῦσε δλοένα θεριμότερα, κ' ἡταν τόσο ζωηρή, ποὺ τὴν ἔγύριζε ἐτὸν παρελθόν καὶ τῆς ἔχαριζε στιγμές ἡδονικές, σὰ νὰ βρισκόταν ἀκόμη... ἀλλὰ τώρα μ' ἐπίγνωσι, — ἐτὴν ἀγκαλιά του. Ο ἰμερος εἶχε ξυπνίσει καὶ τὴν ἔκχρισε. Καὶ τὶς νύκτες, ἐτὸν παρθενικό της κρεββάτι, ἡ φανταστική της ἀπόλλαυσι ἡταν τόσο πραγματική, καὶ τῆς φαινόταν τόσο ἔνοχη, τόσο βέβηλη, ποὺ τὸ πρωΐ, δταν κατέβαινε ἐτὴν τραπέζαρια, — ἐντρεπόταν νὰ κυττάξῃ κατάμματα τὸν πατέρα της.

ΟΣΟ βαθύτερα ἐρρίζοντε τὸ πάθος, δσο καταλάβαινε χωρὶς δισταγμὸ πῶς ἀγάπησε τὸν

«Ἐνα καὶ τὸν μόνο, ποὺ θὰ τὸν ἀγαποῦπε γιὰ δλη της τὴ ζωή, — ἡ Φωτεινὴ ἀπελπισμένη ἔρωτοῦσε: «Θεέ μου, τί θὰ γίνω ἐγώ;»

Τίνος νὰ τὸ πῆ; Ἀπὸ ποιὸν νὰ ζητήσῃ βιόθεια, παρηγορία, ἐλπίδα, συμβουλή; Τὸ ἀσυγχώρητο αἰσθημα ποὺ καταπατοῦσε τὴν ιερότητα τῆς συγγενείας, τὴν ἀπομόνωνε ἀπ' δλους, ἀπὸ τοὺς δικοὺς της, ἀπὸ τὸν Θεό.

«Ἀν ἔξαφνα, — συλλογιζόταν, — ἀγαποῦσε τὸν Στέφανο, μ' δλο τὸ θάρος θὰ τὸ ἔλεγε τοῦ πατέρα της. Κι' ὁ καλὸς πατέρας, ποὺ ἀγαποῦσε τὴν κόρη του καὶ τὰ «δεμένα» λόγια, θὰ της ἔλεγε: Νὰ τὸν πάρῃς... Άλλα τώρα; Πῶς θὰ ἔγυρεν γι' ἀνδρα τὸν πρῶτο της ἔξαδελφο; Ακόμη καὶ ἐτὴν προσευχή της, φοβόταν νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν νὰ τῆς τὸν φέρη πίσω.

«Ομως μὲ τὸν καιρό, δπως τὸ βούση πὰ οὔτε πολὺ φοβερὸ οὔτε δλως διόλου ἀδύνατο... Στὴν ἀρχή, δταν τὸ αἰσθημα μόλις εἶχε γεννηθῆ κ' ἡσύχαζε ἐτὰ βάθη της καρδιᾶς της, ἀνώνυμο κι' ἀνέκφραστο, δ της καρδιᾶς της, δὲν μποροῦσε νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὴ συνειδητή του στενὴ τροχιὰ κι' ἀπὸ τὴν πρόληψι. Αλλα τώρα ποὺ τὸν ἔκυρεροῦσε τὸ αἰσθημα μόλις παρηγορεύσατο, δ της γεννητης πάντα, κατάστροφα τοὺς συλλογισμοὺς της, λιποψυχισμένο ἀπὸ τὴν Ἀγάπη... Τὸ φιλί του, τὸ σφίξιμό του, τὸ χάδι του, τὰ ἔαναδοκίμαζεν ἐκεὶ μέσα μὲ τὴ φαντασία, κ' ἡ ἡδονή ποὺ δὲν τὴν αἰσθανόταν τότε δλόκληρη, τώρα τὴν ἀνατρίχιαζε καὶ τῆς παράλυνε τὸ σῶμα, σὰν κάτι πραγματικό, δυνατὸ καὶ τόσο γλυκό, ποὺ δὲν θὰ έρεη τώρα δμως ποὺ τὴν ἔκαιγε σὰ φλόγα ἡ ἀγάπη του, μιὰ τέτοια κρίσι δὲν θὰ ἡταν ἀντινομία;

Δύσκολο τὸ πρῶτο βῆμα, τὰλλα εὔκολα. Γιατὶ τάχα, συλλογιζόταν τώρα ἡ Φωτεινὴ, νὰ μὴ μπορῶ νὰ πάρω τὸν ἔξαδελφό μου; Γιατὶ τὸ παταγορεύει ἡ Θρησκεία; Άλλ' ἀφοῦ τὸν ἀγαπῶ καὶ μ' ἀγαπᾶ, δὲν ἐπορεπε νὰ τὸ ἀπαγορεύῃ... Επειτα, πόσα καὶ πόσα δὲν ἀπαγορεύει ἡ Θρησκεία! σὲ μιὰ περίστασι δμως, ἀπὸ μιὰν ἀνάγκη, δλα γίνονται κι' δλα συγχωροῦνται...

«Αμα εἶσαι ἀρρωστος, μπορεῖς νὰ καταλύσῃς κρέας καὶ τὴ Μεγάλη Παδασκενή: ἀμα εἶσαι ἐτοιμοθάνατος, μπορεῖς νὰ κοινωνήσῃς ἀνήστρετος κι' ἀξιομολόγητος. Ο Θεὸς ποὺ συγχωρεῖ, ἐτὴν ἀρρωστεια, μπορεῖ νὰ συγχωρῇ καὶ ἐτὴν ἀγάπη. Ναί, μὰ δ Δεσπότης ποὺ δὲν δίνει δδεια, μὰ δ κόσμος ποὺ εἶνε κακός... Μπᾶ! καὶ δὲν μὲ πέρνει νὰ φύγουμε; Δὲν μποροῦμε

τάχα νὰ πᾶμε 'σ' ἄλλον τόπο ποῦ νὰ μὴ μᾶς γνωρίζουν, καὶ νὰ στεφανωθοῦμε χωρὶς νὰ ποῦμε πῶς εἶμαστε ξαδέρφια; καὶ νὰ ζήσουμε εὐτυχισμένοι οἱ δυό μας, χωρὶς νὰ μᾶς ξέρη κανεῖς; Καὶ τί τὸν θέλουμε τὸν κόσμο; τί ἀνάγκη τὸν έχουμε;

"Όταν τὴν ἔκυριευναν τέτοιοι στοχασμοί, ἡ Φωτεινὴ κατενθουσιασμένη, γεμάτη ἐλπίδα καὶ χαρά, ἀποφάσιζε νὰ τοῦ γράψῃ: « 'Ελα... σάγαπω! » 'Ελα νὰ μὲ πάροις νὰ φύγουμε!... »

'Στὸ τέλος δύως ἐδίσταξε. Τῆς ἔπειτε ἀξαφνα δὲν θέλησε τὸν ἀφρίνει τὸ θάρρος, τὴν ἔπιανε δὲν τὸ φόβος: 'Ετσι εἴκολα γίνονται τέτοια πράγματα; Πῶς δ' ἀφήσῃ τοὺς γονεῖς της, τὸν ἀδελφό της, τὸ σπίτι τοὺς, καὶ θὰ φύγῃ μ' ἔνα πρῶτο της ἔξαδέλφο; Τί θὰ πῆ 'ετὴ Ζάκυνθο δὲν κόσμος; Μὲ τί μοῦτρα θὰ βγαίνουν οἱ δικοὶ της, ὑστερὸς ἀπὸ τέτοια συμφορά;

Καὶ πάντα τὸ γράμμα, μὲ τὴν ἴδεα τῆς λύπης καὶ τῆς ἔντροπῆς ποῦ θὰ ἐπροξενοῦσε 'ετοὺς δικούς της, ἡ Φωτεινὴ τὸ παρατοῦσε. Μόνο μιὰ φορά, ποῦ τὴν βρῆκε ἐπάνω 'ετὸν ἔνθουσιασμό της ἔνα «σταύρωμα» τῆς κυρίας Σάντρη, ἀποφάσισε πιὰ νὰ προσθέσῃ μὲ τὸ χέρι της λίγα λόγια 'ετὸ γράμμα τῆς μητέρας. Καὶ τοῦ έγραψε:

«Κ' ἔγω, 'Αγγελέ μου, σὲ κατασπάζουμαι. 'Ολοὶ ζοῦμε μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ σὲ ξαναδοῦμε γοήγορα: ἡ νὰ ἔλθῃς σὺ ἐδῶ, ἡ νὰ ἔλθουμε μεῖς 'ετὸς 'Αθήνας».

— Πολὺ ὑπερβολικὸ αὐτὸ τὸ «ἄλοι ζοῦμε μὲ τὴν ἐλπίδα», εἶπε δὲ κύριος Σάντρης γελῶντας. Σὰ νὰ λέσ, δηλαδή, πῶς ἀν δὲν εἴχαμε κι' αὐτό, θὰ πεθαίναμε.

— Νὰ τὸ σύνσω! εἶπε πρόθυμη καὶ κατακόκκινη ἡ Φωτεινή.

— 'Οχι δά, εἶπε δὲ κ. Σάντρης κ' ἔκλεισε μόνος τοῦ τὸ γράμμα δὲν πειράζει.

Τὸ ὑστερόγραφο ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ ξαναμιλήσουν γιὰ τὸ σχέδιο τοῦ ταξειδιοῦ. 'Η Φωτεινή, ποῦ νὰ τάκουση δὲν ήθελε ποὺν κ' ἐπροφρασίσταν χίλια δυό, τώρα τῆς καλάρεσε «αὐτὸ πεταχθοῦν ὡς τὴν 'Αθήνα», καὶ δὲν ἐδείλιασε νὰ τὸ 'εγκαίρια. 'Ο κ. Σάντρης δύως, ποῦ βαρυνόταν τὰ ταξείδια, ἔδήλωσε πῶς ἡ ἐποχὴ εἴχε προχωρήσει, - ήταν 'Ιούλιος, - πῶς ἐπλησίασε δὲ καιρὸς τῆς σταφίδας, καὶ πῶς οἱ ξρογασίες του δὲν τοῦ ἐσυγχωροῦσαν νὰ λείψῃ γιὰ πολύ.

— 'Ας πᾶμε γιὰ λίγο! εἶπε δὲ Μίμης.

— Μιὰ φορὰ ποῦ θὰ πᾶμε, ἀποκρίθηκε δὲ κ. Σάντρης, δὲς πᾶμε κάνεις ἡ ἐποχή, ποῦ νὰ μποροῦμε νὰ μείνουμε δυὸς τρεῖς ἑβδομάδες

μὲ τὴν ησυχία μας. Τὸ Σεπτέμβριο πάραδείγματος χάρι... .

— 'Ας εἶνε, εἶπε τότε δὲ Μίμης ἐν τῷ μεταξὺ δὲς ζοῦμε μὲ τὴν ἐλπίδα... .

ΥΠΗΡΧΕ κ' ένας ἄλλος κύκλος ἰδεῶν, ποῦ ἐστένευε τὴν Φωτεινὴ περισσότερο.

Φανταζόταν πῶς εἶχ' ἐνωθῆ μὲ τὸν 'Αγγελο, αἰώνια καὶ ἀδιάλυτα. 'Ηταν δὲ πρῶτος ἀνδρας ποὺ τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν ἐφίλησε μ' ἔνα αἴσθημα ἀγάπης, - ἀδιάφορο ἀν δὲν τῆς εἶχε 'πῃ ἀκόμα σ' ἀγαπᾶ, - ποῦ καταργοῦσε τὴν συγγένεια καὶ τῆς τὸν ἔκαμνε ξένο. Κι' δὲ πρῶτος αὐτὸς ἀνδρας, δὲξενός, - ἡ περηφάνεια της, ἡ φιλοτιμία της δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἐννοήσῃ διαφορετικά, - ἔπειτε νὰ εἴνε κι' δὲλτενταῖος. 'Άλλα καὶ ἡ ἔνωσί τους αὐτή, βέβηλη, παράνομη, ἀσυγχωρητή, ἔπειτε νὰ ἔξαγινισθῇ, νὰ συγχωρηθῇ, νὰ εὐλογηθῇ μὲ τὸ στεφάνι τοῦ γάμου. 'Άλλον ἀπὸ τὸν 'Αγγελο δὲν θὰ ἔπειρε ποτέ: ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἔφθανε, - ἔπειτε καὶ νὰ τὸν πάρῃ. Δὲν ήταν πιὰ ἡ ἀγνή, ἡ ἀφίλητη, ἡ ἀνέγγιχτη παρθένα ἡ προτινή, 'Η ἀγνεία της, συλλογίζόταν, εἴχε πάθει μιὰ προσβολή, καὶ ἡ προσβολὴ αὐτὴ ζητοῦσε 'ετὴ συνείδησί της ἔξιλασμό.

Καὶ δῆμος οὔτε αὐτοὶ οἱ συλλογισμοί, οὔτε οἱ ἄλλοι, οὔτε τὸ αἴσθημα, οὔτε δὲν δὲν τὴν ἐσπρωχναν ἵσως ποτὲ 'ετὸ κίνημα τὸ τελειωτικό, ἀν δὲν συνέβαινε κάτι, ποῦ διάμας, σὰ νὰ τὴν ἐπότισε φύλτρο, τῆς ἐδιάλυσε κάθε διστογμὸς καὶ κάθε φόβο.

Μιὰ μέρα, - ἐν ἀπόγευμα σεπτέμβριαν, γλυκὸ σὰν ἀνοιξιάτικο, - ξανάλθαν 'ετὴ βίλλα γιὰ ἐπίσκεψι οἱ δύο ἐκεῖνες κυρίες, μάνα καὶ κόρη, ποῦ εἶχαν τρομάξει τὸν 'Αγγελο μὲ τὴν πολύσαρη ἀσχημιά τους.

'Η κυρία καὶ ἡ δεσποινὶς Φλαγοτόρου ήταν πάρα πολὺ χαρούμενες. Καὶ μὲ γάργαρα γέλια, μὲ ζωηρές χειρονομίες, μόλις ἀντίκρυσαν 'ετὸν διαδρομοῦ τὴν κυρία Σάντρη καὶ τὴν Φωτεινή, ποὺν καλοχαιρετίσουν, ἀρχισαν νὰ φωνάζουν:

— Καὶ 'ετῆς Φωτεινῆς σου, κυρία μου Σάντραινα... Καὶ 'ετὰ δικά σου, Φωτεινούλα μου... Πάρει τελοςπάντων, ἐτελείωσε κι' αὐτὴ ἡ ιστορία!... Δόξα σοι δὲ θέος, θέ μου!...

Μιλούσαν κ' οἱ δύο μαζί. 'Η γοήτα μάνα εἶχε καταντῆσει δὲν τοῦλαλος τῆς φλύαρης κόρης της. 'Η κυρία Σάντρη καὶ η Φωτεινή πα-

ρούσαλισθησαν... . ἔπειτα δὲν ήξειραν καὶ τίποτα... τί τρέχει;

— Μὰ βέβαια! πῶς νὰ τὸ ξέρετε; Δὲν είνε οὔτε δυὸς ὁδες ποῦ ἐλάβαμε καὶ μεῖς τὴν εἰδήσι... . Μᾶς ζγραψε ἡ ίδια... . βέβαια, ή ίδια...

— Μὰ ποία τέλος πάνιων;

— Ή Γιούλια, καλέ, ή Γιούλια!... Στεφανώθηκε, πάσι, τὸν ἐπῆρε!...

— Ποιόν;

— Ποιὸν ἄλλο παρὰ τὸν Μάρκο;...

— Μπᾶ!... μπᾶ;! καὶ ποῦ;...

— Η γεροντοκόρη ἔκαμε νεῦμα πολὺ εὐγενικὸ 'ετη μάνα της νὰ σωπάσῃ, καὶ ἔξακολούθησε μόνη της:

— Σιήν Πόλι, κυρά μου, 'ετὴν Πόλι. Αμηπῶς;... 'Επήγανε 'ετὸ Πατριαρχεῖο... ἀμηπῶς;

— Μπᾶ; τί καλά! ἔκαμε ἡ κυρία Σάντρη. 'Ελάτε λοιπὸν μέσα νὰ μᾶς τὰ πῆτε! Τί καρά μας!...

— Η Φωτεινὴ δὲν μιλοῦσε λέξι. Η καρδιά της μόνο κιτυποῦσε νὰ σπάσῃ... .

Οἱ κυρίες μπῆκαν 'ετὸ σαλόνι, καὶ ἡ γεροντοκόρη διηγήθηκε μὲ τὴν ησυχία της τὴν ιστορία. 'Η Γιούλια ήταν μακρινὴ συγγένεισσα της καὶ φιλενάδα της στενή. Τὰ ήξευρε λοιπὸν δὲν καταλεπτῶς, καὶ τώρα ποῦ ἐτελείωσαν, μποροῦσε καὶ νὰ τὰ λέγῃ. Μάλιστα δὲν ήταν οὐδέλασε τὸν κόσμο νὰ πάρῃ ἀπὸ δῶτὴν αὐτοῦ τοῦ Δεσπότη, ἀλλὰ δὲν τὸ κατωρθωσε. "Οπως νὰ 'πῃς ἔξαδέλφος... . ἔ, δὲν ήταν εὔκολο πρᾶγμα! Τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ πάγη 'ετὴν Πόλι γιατί καὶ 'ετὴν 'Αθήνα, λέσι, δὲν θάκανε τίποτα. 'Επήγειρε πραγματικῶς. 'Υστερὸς ἀπὸ λίγες ημέρες, μὲ τὴν πρόφασι πῶς πηγαίνει 'ετὴν Κέρκυρα, σὲ κάτι δικούς της, τὸν ἀκολούθησε καὶ η Γιούλια. 'Ανταμώθηκαν, μάτια μους, 'ετὴν Πόλι, καὶ αὐτοῦ ήταν κηόλα βγαλμένη, καὶ τὸ στεφάνωμα ἔγινε μιὰ χαρά. 'Απὸ έκει ἐφυγαν γιὰ τὴν Εύρωπη, καὶ σὲ λίγο θὰ γυρίσουν 'ετὴν Ζάκυνθο. 'Αμηπῶς;

— Ολες αὐτὲς τὲς λεπτομέρειες, η Φωτεινὴ τές έρροσης δὲν ήταν αὐτιά, μὲνοντὸ στόμα, μὲ γουρλωμένα μάτια. Καὶ 'ετὸ τέλος, δταν μπόρεσε νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἀφωνη χαρά της, ἔκαμε τέτοια γέλια καὶ τέτοια σκιρτήματα τρελά, ποῦ ή μητέρα της ἀπόρησε. Πρώτη φορά, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἔβολε μακρὺ φυστάνι, τὴν ἔβλεπε νὰ κάνῃ ἔτσι σὰν παιδί, μέσα 'ετὸ σαλόνι, μπροστὰ σὲ ξένες κυρίες... .

— Σύχασε, Φωτεινή! της εἶπε τί ἔπαθες;

— 'Έχει δίκη τὸ καῖμένο, ἐτρεγούδησε τότε μὲ περιπάθεια ή γεροντοκόρη εἶνε πολὺ ἀγαπημένες φιλενάδες μὲ τὴ Γιούλια, ἐγὼ τὸ ξέρω... κι' δπως νὰ θέσι, ἡ χαρά. 'Ελεύθερα, Φωτεινούλα μου, ἐλεύθερα! Κ' ἐγὼ μόλις ξλαβα τὸ γράμμα τῆς Γιούλιας, τὰ ίδια ἔκαμα...

— Η Φωτεινή, 'ντροπιασμένη λιγάκι, ἔκαθησε 'ετὴν ἄκρη-ἄκρη μιᾶς καρέκλας, σὰν νὰ μὴ μποροῦσε νὰ ησυχάσῃ καὶ νὰ καλοκαθήσῃ. 'Άλλα ἐνόμισε χρέος της νὰ σοβαρευθῆ.

— 'Ωστε, εἶπε, πέρονονται καὶ τὰ πρῶτα ξαδέλφια; δὲν τῶξεα!

— Γιατὶς δχι; ἀποκρίθηκε η δεσποινὶς Φλαγοτόρου.

— Καὶ δίνεται εὔκολα;...

— Ού, εύκολωτα! 'Η Γιούλια μου γράφει, πῶς δὲν διάλεκτος τὸν Μάρκος ἔκει δὲν ἀπάντησε τὴν παραμικρὴ δυσοκολία. Μπᾶ, νὰ σὲ χαρῶ!...

— Μὰ είνε τάχατες σωστό; ξαναρώθησε η Φωτεινή.

— Η κυρία Σάντρη τὴν ἀγριοκύτταξε. 'Άλλα περιμένωντας τὴν ἀπάντηση τῆς γεροντοκόρης, η Φωτεινὴ ήταν προσηλωμένη 'ετὸ στόμα της καὶ δὲν εἶδε τὸ βλέμμα τῆς μητέρας.

— Τί; νὰ πέρονονται παναπῆ τὰ ξαδέλφια; εἶπε η δεσποινὶς Φλαγοτόρου. Μπᾶ! ἐγὼ δὲ βλέπω κανένα κακό... . 'Αφοῦ τὸ κάνουν, μάτια μου, ως κ' οι βασιλεῖς!...

— Καλέ βέβαια! εἶπε η κυρία Σάντρη, στενοχωρημένη μὲ τὴν ἀγένεια τῆς κόρης της. 'Η θρησκεία μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ τὸ ἐμπόδιζε γι' ἄλλους λόγους, - (γιὰ ποιούς; καλά καὶ δὲν τοὺς ήξερε καὶ ή ίδια) - μὰ σήμερα... . 'ετὸν αἰῶνα μας... . δὲ βαρύνεστε! - Φωτεινή, κτύπησε, ψυχή μου, της Μαριέττας, νὰ φέρῃ 'ετὶς κυρίες λίγο γλυκό.

— Η Φωτεινὴ ἐσηκώθη κ' ἐτράβηξε τὸ πλατύ μεταξωτὸ σειρῆτι τοῦ κουδονούνιου μὲ τόσην δρμή, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ μείνη, 'ετὰ χέρια της. Περισσότερο ἀπὸ τὴν εἰδήσι τῆς γεροντοκόρης, τὴν ἐπλημμύρισαν τρελὴ χαρὰ τὰ τελευταῖα λόγια της μητέρας της 'Στὴ σύγχυσι τοῦ νοῦ της, 'ετὴ σαστισμάρα της, ήταν ἀδύνατο νὰ κρίνῃ πῶς ή εὐγενικὰ κυρία Σάντρη δὲν μποροῦσε νὰ μιλήσῃ γι' αὐτὸ τὸν γάμο διαφορετικά, μπροστὰ σὲ δυὸ συγγένισσες καὶ τόσο στενὲς φιληνάδες τῆς Γιούλιας.

— ΥΣΤΕΡΟ' ἀπὸ μισή ώρα, — οἱ χαρούμενες κυρίες εἶχαν φύγει νωρίς, γιὰ νὰ τὰ ποῦν κι' ἀλ-

λοῦ, — ή Φωτεινή, κλεισμένη 'ετήν καμαρούλα της, έγραφε:

Μ' ἔνα λεπτό κονδυλοφόρο ἀπὸ μαργαριτάροριζα, — δῶρο τοῦ Μίμη, — βουτηγμένο 'ενα χρυσό καλαμαράκι μὲ τριανταφυλλένιο γυαλί, — δῶρο τοῦ πατέρα της, — ἐγέμισε ἔνα χαρτὶ χονδρό, πλούσιο, κατακόκκινο σὰν τὴ φωτιά, μονόχρωμο, χωρὶς στολίδι κανένα. Ἡταν ἡ τελευταία κόλλα ποὺ τῆς βρισκόταν, ἀπὸ ἔνα πακετάκι ἀγορασμένο 'ετὴ Νάπολι. (Τί ἀφάνταστη τύχη ποὺ ἔχουν αὐτὲς οἱ τελευταῖς κόλλες!) Τὸ γράψιμό της ἦταν δυνατό. Πατοῦσε τὴν πέννα πολὺ κ' ἔχαραξε κάτι θεογράμματα παχειά, στρογγυλεύοντα, χωρὶς τὴ συνειδισμένη φωτοσκιάσι, χωρὶς τέσφρες. Ἰδιόρυθμο γράψιμο, ποὺ χωρὶς ἀλλο ὁ Ἀγγελος θὰ τὸ ἔλεγε ζακυνθινό-έγγλεζικο.

«Κόκκινος Βράχος, 21 Σεπτεμβρίου.»

«Ἀγγελέ μου, είχες δίκηο μεγάλο. Ἡ Γιούλια καὶ ὁ Μάρκος ἦταν ξαδέλφια ἐρωτευμένα σὰν κ' ἐμας. Ἐμαδα πρὸς δλίγον ἀπὸ τὴν κυρία καὶ τὴν δεσποινίδα Φλαγοτόρου, — τὶς θυμᾶσαι; — πῶς ὅτι ὁ γάμος τους ἔγεινε κηόλα 'ετὴν. Πόλι μὲ τὴν ἀδεια τοῦ Πατριάρχη. Κ' ἡ μητέρα εἶπε πῶς 'ετὸν οἰώνα ποὺ ζῦμε, δὲν εἶνε κανένα κακὸ νὰ πέρνουνται τὰ ξαδέλφια.

«Δὲν ἔβασταξα νὰ μὴ σοῦ τὸ γράψω ἀμέσως, γιὰ νὰ χαρῆς ὅπως ἔχαρηκα κ' ἔγω. Τὴν καῦμένη τὴ Γιούλια! τὴ λυπόμουν τόσο προτήτερα ποὺ τὸ ξέρεις φαντάσου λοιπὸν πόσο τὴ λυπόμουν ὑστερα, ἀφοῦ ἔπαθα κ' ἔγω τὰ ίδια, καὶ πόσο πρέπει νὰ χάρηκα γιὰ τὴν εὐτυχία της, ποὺ ηλθε κι' ώς ἔνα προμήνυμα τῆς δικῆς μου. Ἀλήθεια;

«Ἄλλα τί βλέπω; Ἀρχισα ἡ ἀνόητη ἀπὸ τὸ τέλος. Ἄντι νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ μᾶς, σοῦ μιλῶ γιὰ τὴ Γιούλια. Καὶ κάθομαι καὶ σοῦ ψάλλω πόσο τὴ λυπόμουν, καὶ πόσο τὴ μακαρίζω, ἀντὶ νὰ σοῦ πῶ πόσο σ' ἀγαπῶ καὶ πόσο σὲ ποθῶ.

«Χίλιες φορὲς ἔκαμα νὰ σοῦ τὸ γράψω. Δὲν μὲ ἄφινε ὅμως ἔνας παράξενος φόβος, ὁ ίδιος φόβος ποὺ δὲν μᾶφησε καὶ νάπαντησο 'ετὰ γλυκὰ λόγια ποὺ μοῦ είτες ἔπανω 'ετὸν Βράχο. Τῷρα πλεον ὁ φόβος μοῦ ἔψυγε τῷρα πλεον καταλαβαίνω πόσο ήμουν ἀνόητη, γελοία, κακή, νὰ σάφησω νὰ φύγης χωρὶς μιλιά καὶ χωρὶς ἐλπίδα, νὰ σὲ κάμω τόσο δυστυχισμένο, ὅπως σ' ἔβλεπα τὶς υστερνὲς ήμέρες καὶ μοῦ αἴματον ἡ καρδιά!...»

«Άλλα τί ἔφταιγα κ' ἔγω; Είχα τόσο σκου-

ριασμένες ίδεες!...» Επειτα, μόνο ἀφοῦ ἔψυγες ἐκατάλαβα πῶς μοῦ ἔλειψε τὸ φῶς καὶ ὁ ἀέρας· καὶ μόνο ἀφοῦ ἔψυγες ἐπείσθηκα πῶς μοῦ εἶνε τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ ζήσω πλέον χωρὶς ἐσέ... «Ολους σύτους τοὺς μῆνες, μέρα πρὸς μέρα, ὥρα πρὸς ὥρα, ἔζησα μόνο μὲ τὴ γλυκειά σου ἐνθύμησο.» Εχω πάντα ἐμπρός μου τὴν εἰκόνα σου, μὲ τὰ ωραῖα μάτια ποὺ μὲ κυπτάζουν μελαγχολικά-μελαγχολικά, σὰ νὰ μὲ μαλόνουν γιὰ τὴ σκληρότη μου. Καὶ φιλῶ τὸ χαρτὶ καὶ τὸ βρέχω μὲ δάκρυα. Ἀλλὰ πιὸ ζωτανὸ καὶ πιὸ καλὸ σὲ φέρνει ἐμπρός μου ὁ νῦνς. Ἡ ἀγαπημένη μορφή σου μ' ἐπαρηγοροῦσε 'ετὴ θλίψι μου, 'ετὴ μοναξιά μου, καὶ ζούσα καὶ ζῶ καὶ θὰ ζήσω γιὰ νὰ σ' ἀγαπῶ.

«Σ' ἀγαπῶ, »Αγγελέ μου Ναί, σ' ἀγαπῶ κ' ἔγω. Συχώρεσε με ἀν σοῦ τὸ λέγω τόσο ἀργά, (εἶνε ποτὲ ἀργά γι' ἀγάπη σὰν τὴ δικῇ μας;) συχώρεσε με καὶ ἔλα. «Ελα, σὲ περιμένω ὅλη δικῇ σου. Θὰ μὲ πάρῃς νὰ φύγουμε. Θὰ πάμε καὶ μεῖς 'ετὴν Πόλι· θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀδεια δ Πατριάρχης, καὶ θὰ είσαι ὁ ἀνδρούλης μου, καὶ θὰ είμαι ἡ γυναικούλα σου. «Σὲ γλυκοφιλῶ πολὺ πολύ.

«Η ΦΩΤΕΙΝΗ σου.»

«Υ. Γ. Γιατί ἔχεις τόσον καιρὸν νὰ μᾶς γράψῃς; Μῆνας κοντεύει τώρα 'Ο παπάκης, ἀν καὶ ηλθε δ Σεπτέμβριος, δὲν ἔχει 'ετὸν νοῦ του ταξεῖδι. Πρέπει νὰ ἔλθης ἐσὺ δίκως ἄλλο, τ' ἀκούς; Τὴν περασμένη Τρίτη είχα τὰ γενέθλιά μου. Ξέρεις, τώρα μπῆκα 'ετὰ δεκαοκτώ· ἔ, δὲν είμαι πιὰ μικρή! Μπορεῖς νὰ τὸ ίδης καὶ ἀπὸ τὴν ἐσώκλειστη φωτογραφία, ποὺ μοῦ τὴν ἔκαμε δ παπάτης ἔκεινη τὴν ήμέρα γιὰ ἐνθύμησο. Χίλια φιλιά. — «Η φεζενιά σου.»

«Οταν ἐτελείωσε τὸ γράμμα της ἡ Φωτεινή, — χωρὶς νὰ σταθῇ πουνθενά, χωρὶς νὰ σιβύσῃ, χωρὶς νὰ διορθώσῃ τὸ παραμικρό, ἀκράτητη 'ετὴ χαρά της καὶ 'ετὴν πεννούλα της, — ὁ ίδιος ἄγγιζε τὴ φάρη τοῦ βουνοῦ. Ἡταν ἡ φλογόχρωμη ὥρα, ποὺ πρωτάκουσε καὶ τὸ «σ' ἀγαπῶ» ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἀγγέλου. Καὶ τὸ ίδιοιοβασίλεμα τοῦ φυινόπωρού, ἀκόμα πιὸ κόκκινο καὶ θυμωμένο ἀπὸ τὸ ἀνοιξιάτικο, ἀκτινόλουνζε τὸν Βράχο ποὺ ἔχουνε τὴ θύμωσί του φρικτὴ πρὸς τὴ θάλασσα, σὰν αἷμα καὶ σὰν φωτιά.

ΕΔΙΠΛΩΣΕ τὸ κόκκινο χαρτὶ σὲ δυό, ἔβαλε ἀνάμεσα τὴ φωτογραφία, τὸ γλύστροισε 'ετὸν

κόκκινο φάκελλο κ' ἔγραψε ἀπέξω καθαρὰ καὶ δόλογραφα: «Πρὸς τὸν κύριον Ἀγγελον Μαρίνην, ὁδὸς Ἀκαδημίας, εἰς Ἀθήνας».

Επειτα ἐκάθισε καὶ ἐσκάρδωσε ἔνα ἄλλο γράμμα, ποὺ τῆς χρειαζόταν γιὰ νὰ γελάσῃ τὸν Μίμη.

Καὶ ἄμα ηλθε, τὸν ἐφώναξε καὶ τοῦ εἶπε:

— Κύτταξε τί γράφω τοῦ Αγγέλου νὰ κάμης γοῦστο... Τοῦ στέλνω, ξέρεις, τὴ φωτογραφία μου.

— Μπᾶ; τἀποφάσισες τελοςπάντων; Δόξα σοι, κύριε!

— Ο χαζὸς δ Μίμης ἐπῆρε μ' ἐκπληξη καὶ μὲ προθυμία τὸ γράμμα καὶ τὸ ἐδιάβασε. Ἐγέλασε μὲ τὴν καρδιά του. Μὰ ποὺ τὰ βρῆκε τόσα ἀστεῖα ἡ Φωτεινή!... «Αργησε, ἀργησε, μὰ τὸ πέτυχε...»

— Η Φωτεινή, γελῶντας καὶ αὐτὴ θεότρελα, τὸ ἀρπαξε τὸ χαρτί, τὸ ἐδίπλωσε, καμώθηκε πῶς τὸ βάζει μέσα 'ετὸν φάκελο ποὺ είχε τὴ φωτογραφία, — ἀλλὰ μιὰ στιγμὴ ποὺ δ' ἀγαπητὸς κουτεντές, δινύποπτος, ἐπλησίασε 'ετὸ παράμυδο νὰ ίδῃ γιατὶ γαυγίζει τὸ σκυλί, ἐκείνη ἀποτράβηξε γρήγορα-γρήγορα τὸ ψεύτικο γράμμα, τὸ ἐκουβάριασε 'ετὴν παλάμη της, τὸ ἔκρυψε 'ετὸ κόρφο της καὶ ἔκλεισε τὸν φάκελο καθὼς ἦταν.

— «Ελα τώρα, Μιμάκη, τί μᾶφησες; Νὰ τὸ σφραγίσουμε.

— Μὰ τί, θὰ τὸ στείλης συστημένο;

— Ναι, καῦμένες ἔχει τὴ φωτογραφία μου μέσα, καὶ φοβᾶμαι... Καὶ μάλιστα, θά μου κάμης μεγάλη χάρι νὰ τὸ παραδώσῃς αὔριο δ' ίδιος. «Ε, Μιμάκη μου; Νὰ ζῆς... μὴν τὸ ἐμπιστευθῆς 'ετὸν υπάλληλο τοῦ γραφείου... είνε ἡ φωτογραφία μου... καὶ ξέρεις...»

— Καλά, καλά, θὰ τὸ πάγω μόνος μου, είπε δ Μίμης, ὅχι γιατὶ ἀνησυχοῦσε γιὰ τὴ φωτογραφία, ἀλλὰ γιατὶ δὲν ηθελε καὶ αὐτὸς νὰ καθοῦν τὰ ωραῖα ἀστεῖα τῆς ἀδελφῆς του.

— Η Φωτεινή δὲν τὸ πολιπίστεψε... «Οπως δήποτε, τοῦ παράδωσε πεντασφράγιστο τὸ γράμμα, τοῦ ἔδωσε ἀπὸ τὸ πορτοφολάκι της τὰ σαράντα λεπτά, τοῦ τῶπε, τοῦ τὸ ξαναεῖπε, τὸν παρακάλεσε πολύ. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα, δταν δ Μίμης ἔγυρισε ἀπὸ τὴ χώρα, δ πρῶτος της λόγος ἦταν:

— Τῶδωσες;

— Ποιό;

— Τὸ γράμμα μου.

— Ούφ! μ' ἐσκότισες μὲ δαῦτο! νά, πάρε τὴν ἀπόδειξη σου νὰ ησυχάσης.

— Κ' ἔβγαλε μὲ κωμικὴ βία ἀπὸ τὴν ἐπάνω τσέπη τοῦ γελεκιοῦ του ἔνα χαρτάκι καὶ τῆς τὸ ἐπέταξε.

— Η Φωτεινή ήσυχασε.

[Ἐπεται τὸ τέλος] ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο κ. Πέτρος Λέων ως «Οθων εἰς τὴν «Κατοχήν».

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

- *Απάντησις εἰς τὰ τοῦ Ι. Κρουμπάχερ, ὃποιος Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη, (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ, τὸ Πρόδηλμα κτλ σελ 301—860) **

Α ΡΧΙΖΩ ἀπὸ τὸ τέλος καὶ ἔρχομαι εὐθὺς εἰς τὸ συμπέρασμα τῆς ἀνασκευῆς τοῦ καὶ Χατζίδακί.
Ως πρός τὸ βιβλίον εἰδικῶς τοῦ καὶ Κρούμιτάχερ, ὃ ἐπικριτής φυσεῖ ἐν συνόψει ὅτι εἶνε « ὁ ητορικὸν μᾶλλον παρὰ ἐπιστημονικόν », καὶ διὰ τοῦτο ἐγράφη μὲ σκοπὸν « νὰ ὑπερασπίσῃ μεριδιανά τινά, ήτις διὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῆς ἔκαμε πτωχεύσιν εἰς αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι », ἐπομένως « κατ’ οὐδὲν θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διαφύτισιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ». Ως πρός τὸ ζητήμα δὲ τοῦτο γενικῶς δὲ καὶ λατζίδακις συμπερφάνει καὶ πάλιν, ὅτι ἡ δημιουρικὴ γλώσσα θὰ ἐπικρατήσῃ μόνον ἐὰν γραφοῦν εἰς αὐτὴν ἀριστονογήματα διότι τὸ πρόγμα « αὐτὸ καθ’ » ἕαντὸ θάρσεσθαι, ἀνεύ συνηγόρων καὶ ματαίων συζητήσοντον, νὰ πείσῃ καὶ ἐλκύσῃ πάντας ἡμᾶς, — εἰ δὲ μή, μάτην ἀγωνίζονται οἱ παντός εἰδούς ὑπέρομαχοι τῆς δημοτικῆς.

Ομολογώ διτί τὸ εἰδικὸν συμπέρασμα δὲν μοῦ φαίνεται τόσον δρόθιον, δύσον τουλάχιστον τὸ γενικόν. Βεβαίως δὲν είμαι ὁ ἀριμόδιος νά κρίνω ἂν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κρουμπάχερ ἄποτο ἐπιστημονικὴν ἐποψιν είνε ἀπὸ ὅρουν εἰς ἀχρόν ἀπόφροβλητον. Καὶ δὲν εἰμπορῷ παρὰ νά πεισθῶ μᾶλλον εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ σοφοῦ μας γλωσσολόγου, διτί εἰς τὸ ἐπικρινόμενον σύγγραμμα μερικαὶ γλωσσολογικαὶ ἀρχαὶ τίθενται κακῶς ἡ τοὐλάχιστον ἐπιδέχονται καὶ διαφορετικὴν ἔφαρμογήν, διτί ὑπάρχουν ἐπομένως παρανοήσεις καὶ ἀντιφάσεις — ἀσηματοι πάντοτε, — διτί ἡ διαφορά π. κ. τῆς λατινικῆς ἀπὸ τὰς νεολατινικὰς γλώσσας είνε πολὺ μεγαλειτέρα ἀπὸ τὴν διαφοράν τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἀπὸ τὴν νεοελληνικήν, (ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ διτί είνε πάντοτε διαφορόν;) ὅτι μερικὰ ἀστοχα παραδείγματα μαρτυροῦν ἀτέλη κάπως γνῶσιν τῆς ἔξεταζομένης γλώσσης, (ἀλλὰ τελεία γνῶσις δὲν θά ἡτοῦ ἐδῶ περιττή πολυτέλεια;) κτλ. Διατί ὅμως νά παραδεχθῶ διτί ὁ ὅντορικὸς χαρακτήρο τοῦ βιβλίου παραβλάπτει εἰς τόσον βαθμὸν τὴν ἐπιστημονικήν, τὴν οὐσιαστικήν του ἀξίαν; Τὰ ἴδια καὶ ἀλλὰ λάθη δὲν ἡμποροῦσεν νά ἔχῃ καὶ χωρὶς τὰς ὠραῖας ἔκεινας μεταφοράς καὶ εἰκόνας, τὰς ὅποιας τόσον ἐπιμόνως κακίζει ὁ κ. Χατζίδακις, ἀλλὰ αἱ δοτοῖαι μοῦ φαίνεται διτί προσθέτουν μᾶλλον ἡ ἀφαιροῦν; "Αν εἶνε καλογραμμένον ἐν βιβλίον, τούτο μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν σημιτεῖ διτί δὲν ἀξίζει τιποτε! "Ετυχε πολλάκις νάναγνώσω ἐπιστημονικὰς μελέτας, γεμάτας ἀπὸ σφίγιαν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παρομοίωσεις καὶ μεταφορά, καὶ μάλιστα ὅχι τόσον ἐπιτυγχεῖς δύσον αἱ τοῦ κ. Κρουμπάχερ ἦ.. τοῦ κ. Χατζίδακι. Διότι καὶ αὐτὸς διτί. Χατζίδακις, εἰς αὐτὴν τὴν ἀνασκευὴν του, δὲν ἡμπόρεσε νά νικήσῃ τὰ πειρασμὸν καὶ ὑποτίπτει εἰς τὸ ωραιὸν λάθος, τὸ ὅποιον κεραυνοβολεῖ. Οὕτω εἰς τὴν σελ. 378 τῆς ἀνασκευῆς, πάντοτε προκειμένου περὶ γλώσσης, περὶ λέξεων, ἀναγινώσκω: "Βεβαίως πᾶν φυτὸν ἄπαξ φρεύνει κατ' ἀρχὴν δικαίωμα ὑπάρξεως ἀλλὰ τοῦτο δέν θά ἡμποδίσῃ ἐμὲ νά ἔκριτώσω τὰ ἀχρηστα καὶ ἐπιβλαβῆ, ὅσα ἐν τῷ κήπῳ μου βλέπω παραβλάπτοντα τὰ ὠφέλιμα κηπευτά".

Τὸ πρῶτον ἀριθμὸν ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Παναθήναια» τῆς 15-30 Ιουνίου

μήπως δὲν ορθίζουν καὶ ἡμᾶς; Διότι κηρύττει τὸ ἀδύνατον καὶ τὸ γελοῖον τοῦ μεταπλασμοῦ δίλων τῶν λέξεων τῆς καθαρισμούντος κατὰ τὸν κανόνας τῆς δημοτικῆς, καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν δρῶν; Ἄλλα τὸ ίδιον ἀκριβῶς δὲν ἔχορūξαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ δὲν ἐπολεμήσαμεν αὐτὴν τὴν υπερβολὴν τῶν ψυχαριστῶν, ὃς μίαν ἀπὸ τὰς παραλογωτέρας;

Κ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ μεταπλασμοῦ, ἀξίζει νὰ
ναφέρω κάτι τὸ ὅποιον θὰ ἤρξει μόνον του νὰ σᾶς
δεῖξῃ, πόσον συμφωνότατο είνει οἱ φιβρεοὶ αὐτοὶ ἀν-
τίτιταλοι, ὁ καὶ Κρουμπάχερ οὐδὲ δὲ κ. Χατζιδάκης: Ο
πρώτος εἰς τὸ βιβλίον του ἔκφράζει χαράν, διότι περὶ¹
τοῦ ζήτηματος τοῦ συμβιβασμοῦ (ὅπου συμπεριλαμβά-
νεται καὶ δὲ μεταπλασμός), ἔγραψα ἐγὼ εἰς τὰ «Πανα-
θήναια», πρὶν ἀναγγώσω τὸ βιβλίον του, τὰ ἴδια ποῦ
ἔγραψε καὶ αὐτὸς πρὶν ἀναγγελῆσῃ τὸ ἄρθρον μου. Ο
δεύτερος πάλιν εἰς τὴν ἀνασκευήν του ἐτίκταλείται τὴν
μαρτυρίαν μου (σελ. 428 καὶ ἀλλαχοῦ) καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον
ἄρθρον προσαρθρεῖ ἐν ἀπόσπασμα, μὲ πολὺ κολακευτι-
κάς μάλιστα κρίσεις διὰ τὰς ὅποιας πρέπει νὰ είμαι
ὑπερήφανος καὶ εὐγνώμων). Τῇ σημάνει τοῦτο; Καὶ
τί ἀλλοὶ εἰποτεροῦνται σημαντική, παρὰ δὲ οἱ ἀντίτιταλοι
οἱ συμφωνοῦντες τόσον ἡττῶς πρὸς ἐν κεφαλαιῶδες
ἄρθρον γλωσσικῆς πίστεως τρίτου, είνει κατ' ἀνάγ-
κην καὶ μεταξύ των σύμφωνοι;

Συνήθισα ἀνέκαθεν νά τιμῶ, νά θυμάζω και νά γαπῶ τὸν κ. Χατζῆδακόν. Ἐμελέτησα τὰ σοφά του βιβλία, και τὸν θεωρώ. δπως τὸν θεωροῦν δολο, και δίδιος δ ῵. Κρουπτάχερ, ὡς τὸν κατ' ἔξοχην διδά-

οιοις ο κ. Κρουπαλικεγκ, ως τον κατ. εξόριον σα
σκαλων μας εις τό μέγα αντό ζητημα, τό δύοιον πρέ-
πει νά ενδιαφέρῃ κάθε "Ελληνα ώς τό ψυστον τῶν
έθνων κατατίθεται, καὶ πολὺ περισσότερον κάθε συγ-
γραφέα. "Ο κ. Χατζιδάκις μ' ἔμαθε νάγαπα τήν δη-
μοτικήν, διότι μον ένέπνευσε δόλον τὸν ἔχωτα τὸν
δύοιον καὶ δίδιος τρέψει πρός αὐτήν, όχι μόνον ώς
ἐπιστήμων, ώς μελετητής. ἀλλά καὶ ώς "Ελλην. "Εν-
νοεῖται λοιπὸν πόσον μον κάμνει κόπον νά τον βλέπο
σήμερον, ἔστο καὶ τυπικῶς, όχι ἀντιψυχαριστὴν ἄλλ
ἄντιδημοτικιστήν, ἀλλωνίσμενον νάνασκενάστη βιβλίον,
τού δύοιον, χωρὶς νάφηση ἀνεξέλεγκτα τὰ ἐπιστημο-
νικά λάθη. ἔπειτε μᾶλλον νά ἔξαρῃ τήν μάγνην πρό-
θεσιν, τήν λογικὴν βάσιν, τήν θερμὸν φιλελληνισμὸν
καὶ τήν συνετήν μετριοπαθειαν. "Αντί τούτου τὸ κατα-
διωγάτει ἀπ' ἄκουον εἰς ἄκουον, ἐπιμένει εἰς λεπτομερείας

οικαὶ εἰπεῖν αὐτὸν εἰς αὐχὸν, ἐμπέντε εἰς τελεομένους
ἀσημάντους, μεγαλούσιοι τὰς ἐλλείψεις, παρατάσσουσι
εἰς μαρτυρίαν τὰς ἀνοησίας ἀνθρώπων ἀνάξιων πάσης
προσοχῆς· καὶ κατέρχεται, ἐπιστήμων αὐτός, μέχρι με-
ταφυσικῶν σχεδὸν συζητήσεων. Εἰμιοῦσαν νά εἴτα, διτι
εἰς μερικὰ μερη παῖςει μὲ τὰς λέξεις καὶ αναπτύσσει
πολυσελίδα ἐπιχειρήματα, στηριζόμενα εἰς τὸ τίποτε.
«Ἐξαφνά τοῦ κ. Κρουμπάχερ ἔγραψε κάποιον διτι
θανασίμως τὴν καθαρεύουσαν»· καὶ βεβαίως τὸ μίσος
του ἐπῆλθε μετά τὴν κρίσιν· ἀλλ᾽ οὐ κατατίθεται
ἀρνεῖται πάσιν ἵκανότητα νά τὴν κρίνῃ. διά τὸν λό-
γον διτι εἰνε ἀδύνατον νά κρίνῃ τὶς ἀπάθως κάτι τὸ
ὅπιον, κατὰ τὴν ίδιαν του δημολογίαν, μισεῖ θανασί-
μως! Πολλαὶ σελίδες τῆς ἀνασκευῆς κατέχουν δημοιας
ἄξιας συλλογισμού. Καὶ διεξερχόμενος τὴν ἀτελεύτη-
τον προγματείαν τοῦ κ. καθηγητοῦ, δὲν ἀντέχει εἰς τὸν
πειρασμὸν νά μὴ σκεψθῇ, διτι θά ἡμπορούσε κανεὶς
μὲ τὰ λογικήτερα ἐπιχειρήματα, στηριγμένα μάλιστα
εἰς ἐπιστημονικάς ἀρχάς, — ὡς, αὐτάι αἱ ἀρχαί! τι ἐλα-
στικότης εἰς τὴν ἐφαρμογήν! — νάποδειξῃ δχι διτι ἡ
δημοτική εἶνε παραλογισμός, δχι διτι ἡ καθαρεύουσα
εἶνε ἡνωτανή γλῶσσα, ἀλλ᾽ διτι ὁ ἥλιος εἶνε μαῦρος
·Ομολογώ εἰλικρινᾶς, διτι αὐτὴν τὴν ἐντύπωσιν μοῦ-
καμνει ἀπό τινος κάθε βιβλίου συζητητικῶν καὶ ἀπο-
δεικτικῶν ἐναντίον τῆς δημοτικῆς, — ὅπως θά ἐλεγο-
ένοντιον τῆς ἀλλοθείας.

Καὶ ὅμως ὁ κ. Χατζίδάκις εἶνε δημοτικιστής! Ἀρχοῦν νὰ τῷ δώσουν τὸν τίτλον τοῦτον καὶ τὴν εὐγνω-

μοισύνην τοῦ Ἐθνους του ὅσα κατά καιροὺς λογικῶς πατεῖται καὶ φωτεινότατα μᾶς ἐδίδαξε, ὅχι ἀπλὸς ὑπέρ τῆς δημοτικῆς ὡς γλώσσης αὐθιμάτου καὶ οὐδέποτε ταῖς ἐπίστημανικῆς ἔξετάσεως, — ὡς ἴσχυροίζεται τῷώρα, — ἄλλα καὶ ὑπέρ τῆς χοήσεως τῆς δημοτικῆς εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ ὑπέρ τῆς μελλούσης της κατισχύσεως. Μήπως καὶ αἱ τρεῖς Ἀρχαι του, περὶ τῆς χοήσεως τῆς γλώσσης, αἱ γνωσταὶ εἰς τοὺς ἀνάγνωστας τῶν «Παναγλωσσῶν» (τεῦχος 106 ἐ. ἔ.) δὲν εἰνεὶ ὑπὲρ ἡμῶν; Μόνον οἱ ψυχαρισταὶ θάττέρχουν τὴν τελευταίαν ἄλλο οἱ παρὰ νὰ τὰς ἐφαρμόζουν πιστῶς

"Αν σίμερον δὲ κ. Χατζιδάκις θεωρήται ή φαίνεται ἀντιδημοτικιστής, εἰνε διότι συγχέομεν, — ίσως δὲ καὶ ὅτι ἴδιος τὰ συγχέει, — τὸν ψυχαρισμὸν μὲ τὸν δημοτικισμόν. Οπώς ἐκήρυξεν ἄλλοτε, διτὶ ήταν ἡτο ἐθνικὴ συμφορὰ νά ἐπανέθεωμεν εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ Εενοφῶντος, οὐτω λέγει τῷρα διτὶ θά ἡτο καταστρεψεῖ νά ἐπικρατήσῃ ή νεότευκτος γλῶσσα τῶν χυδαιομανῶν. Μετά τὰς ὑπερβολὰς δηλαδή τῶν ψυχαριστῶν, δὲ κ. Χατζιδάκις ἔποιεν καλὸν νά συγκερδάσῃ μὲ ἀφονον δύνωσι, ἔστω καὶ κάποτε θοιόν, τὸν μεθυστικὸν οἶγον τῆς γλωσσῆς ἐπαναστάσεως. Τούτῳ ἔξακολουθεῖ νά κάμην μὲ δλον τὸ κύρος τῆς ἐπιστήμης τού καὶ τοῦ τιμίου ὄνομάτου τού. Και ή ανασκευὴ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κρούσμαχερ ἐλέγχει μὲν ίσως τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λόγου, ἀλλά διφένειται εἰς τὰς χορητάς ὑπαγορεύσεις τῆς νέας αὐτῆς περιόδου τοῦ ἐπιστημονικού καὶ ἐθνικού τού ἀγῶνος.

‘Αλλ’ είμαι βέβαιος ότι θα ἔλθῃ καὶ τρίτη περίοδος δομοία μὲ τὴν πρώτην. Οὐ καὶ Χατζιδάκις θά είνε τότε δημοτικήστις, χωρὶς νὰ τὸν τρέπονται ἡ νὰ φοβῆται νὰ τὸ λέγῃ. Αἱ ὑπερβολαὶ τῶν ψυχαριστῶν θὰ περιορισθοῦν εἰς τὸν στενόν φανατικῶν των κύκλουν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑγιοῦς πλειοψηφίας τῶν δημοτικῶν πεζογράφων καὶ ποιητῶν, ἡ αἰδεσίς των, καὶ ὃν μέχρι τέλους δὲν τοὺς παρασύρῃ ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων, θά πατείνην ὅλως διόλους ἀξινόνος. Τότε καὶ ὁ κ. Χατζιδάκης θὰ είμπορῃ νὰ ἐκφράζῃ ἐλευθέρως ὅ,τι τῷ ὑπαγορευεῖ ἡ φωτισμένη συνειδήσις του, ἡ ἐπιστημονικὴ του εὐθυκρισία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη του καλαισθησία, χωρὶς φόρον διτὶ είμαστε νὰ παρεξηγηθῶμεν, νὰ ἔμαρρον γνήσιας προσάρτησις, νὰ ὑποδάλιψη παραφροσύνας, νὰ βλαφθῇ καὶ νὰ βλάψῃ . . .

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

И ХРУСОМЫГА

Α ΠΕΘΑΝΕ πρὸ ἡμερῶν ἔνας συμβολαιογράφος τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ὑστεροφήμιά του ἤτοι κακή. Είχε χάσει εἰς ἐπιχειρήσεις 200,000 δραχμάς, αἱ δύοταὶ ἀνήκον εἰς ἄλλους. Ταῦτα ἔχοντα χαρῆ, ὃ ἀνθίσωσαν ἐπίστροφα καὶ τίτοτε δέν διορθώνεται πλέον

Κατά τους ειδικούς, διότι άπλοχει ειδικότης και διὰ τὴν συμβολαιογραφίαν, τὰ συμβόλαια Γαϊτάνου θὰ μείνονταν πρότυπα συμβολαιών. Τοῦτο τὸ ἀναφέρομεν ἀπλῶς, ὡς περιεργον, διὰ νὰ παραξενευθοῦν οἱ ἄγνοοι γῆτες ὅτι ἀπλόχει καὶ εἰς τὰ συμβόλαια τέχνῃ. Προχωροῦμεν λοιπὸν εἰς τὰ βαθύτερα πορίσματα τῆς λυπτικᾶς ὥτης ἴστορίας. Ό. ἀπόκηδας συμβολαιογράφος ἦτο ἀπό τους ἀνθρώπους ἐκείνους εἰς τοὺς δόπιοὺς εἶχε κατοικήσει ἢ ἀδύναμία μὲ δλην τῆς τὴν ὕδαιστητα. Είνε δύσκολον νὰ ἐνθυμηθῶ συμπαθεστέραν φυσιογνωμίαν. Ὑπάρχουν κάτι ἀνθρώποι — σχεδὸν

τὸ εἶδος των ἔχει ἔξαφανισθη ἀπὸ τὴν γῆν — οἱ ὅποιοι μένουν εἰς μίαν κοινωνίαν διὰ νὰ τῆς ἐνθυμητῶν ὅτι

παροκλούνθησες δόλην τὴν κίνησιν, δὲν ἐμελέτησε δόλα τὰ γραφέντα ἀπὸ ίδιους μας καὶ ξένους περὶ τοῦ ζητήματος, καὶ διὰ κατὰ σύνολον ἄγνοεῖ τὰς παραχωρήσεις, τὰς ὅποιας καὶ οἱ θερμότεροι ὑπέρμαχοι τῆς καθαρευούσης ἡναγκάσθησαν νὰ κάμουν ὅχι ἀπὸ τὰς συζητήσεις, ἀλλ᾽ ἀπὸ τὰ πράγματα.

Διὰ τοῦτο τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ σοφοῦ ξένου ήσαν παλαιά, πολὺ παλαιά, ἀπὸ ἑκείνα τὰ ὅποια δὲν τολμοῦν πλέον νὰ προβαλλουν ἐδῶ, παρὰ μόνον ἵσως ὁ κ. Μιστριώτης ἡ ὁ κ. Βάλβης.

Καὶ ἡ διάλεξις τοῦ κ. Πιζόρνο ἐπήλθε χωρὶς νὰ συγκινήσῃ καὶ χωρὶς νὰ βλάψῃ κανένα.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Η νῆσος Σαχαλίν, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ κυριωτέρα σημεῖα τῆς ὁμοσπονδιακῆς εἰδῆς, ἥτοι κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα κτήσις κινεῖσκη. Τότε οἱ Ιάπωνες κατέλαβον τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου Οἱ Ρῶσσοι ἤλθον κατόπιν καὶ κατέλαβον τὸ βόρειον μέρος διὰ συνθήκης πρὸς τοὺς Ιάπωνας τὸ 1856. Τὸ 1875 ἡ νῆσος ὀλόκληρος ἔγεινε διὰ συνθήκης ὁμοσική. Η Ιαπωνία ὡς ἀντάλλαγμα ἔλαβε τὰς νήσους Κουρίλ, αἱ ὅποιαι δύμως δὲν τῆς ἀποφέρουν τίποτε. Πολλὰ μέρη τῆς Σαχαλίν εἶνε τόσον πλούσια εἰς βλάστησιν ὡστε ἡ χλόη φθάνει ἀπὸ τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ χρησιμεύει ὡς καταφύγιον τῶν ζώων. Τὸν κυριαρχεὸν πλεύσον τῆς νήσου ἀποτελοῦν τὰ ἀνθρακωρχεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἔρχεται Ἄρδειον, Η κινία τροφὴ τῶν κατοίκων εἶναι τὰ ψάρια, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦν καὶ ὡς λίτασμα. Πλῆθος ἔργων ἔχοντο δύο φοράς τὸ ἔτος εἰς τὰ παράλια τῆς νήσου καὶ τόσον πλησιάζον τὴν ἔρημάν, ὡστε ὅταν ἐπέλθῃ ἡ ἀμπωτική, ἡ παραλία μένει ἔξαφα πλημμυρισμένη ἀπὸ ἔργες, εἰς ὃντος ἐνὸς μέτρου. Οἱ καλλιτέροι ἀλιεῖς τῆς νήσου εἶναι οἱ Ιάπωνες

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ἐφημερίδες:

Ο κ. Σ. Ξενόπουλος περιγράφει εἰς τὴν «Ἐστίαν» τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παρηγορητίας εἰς τὴν Ἀρταν, ἡ ὅποια ἐκηρύχθη τελευταῖς ἑθνικὸν μνημεῖον ὅπως σωθῇ ἀπὸ τὴν καταστροφήν. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ «Παρηγορητία» εἶχε 365 παράθυρα καὶ ἄλλους τόσους κίνων. Ο ναὸς είχε, λέγεται ὁ συγγραφεὺς, πολὺ περισσότερα παράθυρα ἢ σήμερον, καὶ περισσότεροι πίνεις μαρμάρινοι μεταφερθέντες ἐκ Νικοπόλεως ἐστήριζαν τόξα καὶ ἄψιδας καὶ δίδυμα παράθυρα, τὰ ὅποια ἀλλοτε ὑπῆρχον εἰς τὸν ἔξωνάρθηκα, τὸν περιβάλλοντα εἰς παλαιότεραν ἑποκήν τὸν ναὸν μετὰ τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν παραθύρων. Αὐτῆς δὲ παρατήρησις τῶν ἔξωτερικῶν τοίχων τοῦ ναοῦ μᾶς δίδει ἀποδείξεις τούτου.

Η Παρηγορητία ἐκτίσθη τὴν ΙΓ' ἐκατονταετηρίᾳ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Δούκα, ἀκολουθοῦσα δὲ τὴν τύχην τοῦ Βιζαντινοῦ κράτους, μετεβλήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς χάριν καὶ κατόπιν ἀπεδόθη πάλιν εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς Κάτω Παναγίας ὑπὸ Τούρκου, εὐγνωμονοῦντος διὰ τὴν παρασκευήσαν εἰς αὐτὸν ἔννιαν ὑπὸ τῶν μοναχῶν.

Εἰς τὸν ναὸν τούτον ἐπώζετο δίσκος χάλκινος τοῦ 16ου αἰῶνος, παριστῶν τὸν Εὐαγγελισμὸν καὶ ἔχων τοῦτο τὸ ίδιαίτερον, ὅτι ὁ ἄγγελος ἐκράτει σταυρόν, τὸ δὲ κριόν τοῦτο πλησιάζετο πλησιόν τῆς Παρθένου δάλλον εἰς γλάστραν.

Τὰ μωσαϊκά τοῦ ναοῦ καὶ ὁ γλυπτικὸς διάκοσμος ἔξελιτον τελείως καὶ μόνον σώζεται μικρὸν μέρος μωσαϊκοῦ κατὰ τὸν θόλον, μαρτύριον τῆς ἀλλοτε λαμπρότητος τοῦ ναοῦ.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ο οἱ Ἀναστάσιος Μάλτος, ἐπιμελητής τῆς Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ, ἔδοτασε χθὲς τὴν θεοτροΐδα τῆς διδασκαλίκης καὶ φιλολογικῆς του δράσεως. Η Διεύθυνσις τῶν «Παναθηναίων» συγχαίρει θερμῶς τὸν φίλον καὶ ἀνταποκριτήν της.

Κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ τάφου τοῦ Κατακλῆ ἀνεύρηθησαν θαυμάσιοι δακτύλιοι καὶ χρυσῆ πλάκη μὲ πρόσοψιν ναΐσκου ἀριστῆς τέχνης. Επίσης εὑρέθησαν δέκα ἀνθρώπινοι σκελετοί.

Ο πρόδερος τῶν Ηνωμένων Πολιτειῶν Ροῦζβελτ ἀνέλαβε ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ τὴν ἐπιτροπῆν διὰ τὴν συμμετοχὴν τῶν ἀμερικανικῶν ἀδλητικῶν σωματείων εἰς τοὺς προσεχεῖς Ολυμπιακοὺς Ἀγῶνας.

Τὸ προχειρότερον ἀπολυμαντικὸν μέσον τοῦ δωματίου ὃπου θά κοιμηθῆτε ὅταν ταξιδεύετε, εἶναι νὰ κάψετε δλίγενη ζάχαριν. Η ζάχαρις καιομένη ἀποδίδει διάφορα στοιχεῖα ἀντισηπτικά

Η Δοῦς θὰ κάμη κατὰ τὸν Οκτώβριον καλλιτεχνικὴν περιοδείαν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ Στεφάνου Δραγούνη: Περὶ τοῦ Πολιτικοῦ Ζητήματος. — Περὶ τῆς Καταστάσεως τοῦ Ναυτικοῦ. — Περὶ τῆς Σταφιδικῆς Συμβάσεως. Αθῆναι 1905. Τυπογραφεῖον Π. Λεώνη.

ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ Στεφάνου Δραγούνη, ἐπὶ τῆς ἀπειληθεύσης διακοπῆς σχέσεων Τουρκίας καὶ Ρουμανίας καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Κρήτῃ ἀνωμάλου καταστάσεως.

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ὑπὸ Αντιγόνου Π. Πολυμέρη, Ἱατροῦ. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὀφελίμων βιβλίων. Αθῆναι 1905 σελ. 73, δρ. 0,40.

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ G. νρη Βιβλογραφεῖσα ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ. τόμος δεύτερος μετὰ 4 εἰκόνων. 1905 Αθῆναι. Τυπογραφεῖον Παρ. Λεώνη σχ. 16ον σελ. 578 δρ. 10.

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ Sir Francis Bacon. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Β. Δ. Θεοφανείδην, Σαμίου, ἐν Αθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1905.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ ὑπὸ G. Schlumberger. Κατὰ μετάφρασιν Ι. Λαμπρίδου. Μέρος Α'. τεῦχος Α'. 'Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1905. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ).

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ ὑπὸ G. Schlumberger. Κατὰ μετάφρασιν Ι. Λαμπρίδου. Μέρος Α'. τεῦχος Β'. 'Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1905. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΕΙΡΑ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ Ἐλληνικῶν Ἐκπαιδευτηρίων ὑπὸ Κ. Δ. Παπαϊωνάδην Τεῦχος Α'. 'Ἐκδοσις τρίτη βελτιωμένη. 'Ἐν Αθήναις 1905 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

EIN VULGÄRGRIECHISCHER VEIBER-SPIEGEL von Karl Krumbacher. — München 1905 Verlag der K. K. Akademie der Wissenschaften.

ΥΔΩΡ «ΣΑΡΙΖΑ» ΑΝΔΡΟΥ

ΚΑΙΡΗ, ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΙΣΤΗ Ν. ΚΑΛΙΒΙΝΟΥ ΚΑΙ Λ. ΜΕΝΑΡΙΝΟΥ

Δηλοῦν, διὰ τὸ θαυμάσιον καὶ παγκοσμίον φήμης ιαματικὸν ὑδωρ
«Σάριζα». Ανδρούν ἡγυανμένον, ὃς διὰ τῆς ἑβδομάδος κομιζόμενον,
πωλεῖται πάρα τινά ιδιοκτήτων Αδελφῶν Μπίστη, Σταδίου 33,
καὶ διασταύρωσις ὃδου Παρθεναγωγείου, Ν. Καλιβίνον, Ζωδόχου
Πηγῆς 17 καὶ Λεωνίδα Μεναρίνον. Οφθαλμιατρείου 2.
Παράστημα ἐν Ηεραισὶ ἐδωδικοπλατείων ΣΩΤ ΒΟΡΡΙΑ—Κεντρική Αγορα
παράστημα ἐν Ηεραισὶ ἐδωδικοπλατείων ΣΩΤ ΒΟΡΡΙΑ—Κεντρική Αγορα

Οι θέλοντες ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ προμηθεύωνται ὑδωρ γαλοποιῶς
δύνανται ν' ἀπευθύνωνται ἀπὸ εἰδησίας εἰς ταῦς ἐν 'Αδηναῖς ιδιοκτήτας
κ. κ. Αδελφούς Μπίστη καὶ Ν. Καλιβίνον. Αἱ αἰτήσεις των
θέλοντων ἐπέκεινται ἀπὸ εὐθέσιας ἐκ τῆς ἐν 'Αδηναῖς πηγῆς μετά τῆς μεγάλει-
τέρας ἀποικίας καὶ ταχινῆτος.

1831 "ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(SSICURAZIONI GENERALI)

ἐταιρικὸν πεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορδνας 247, 197, 914, 42

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφόρων συνδυασμῶν.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθυντής τοῦ ἐν 'Αθηναῖς Γεν. Πρακτορείου
Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικός Επιμεμονής διὰ την 'Ελλαδα
καὶ Διευθυντής του Ειδικοῦ Γραφείου Κλαδου Ζωῆς

ΚΟΥΖΙΝ

Γενικός Αντιπρόσωπος καὶ Τραπέζης δ Οίκος Γ. Π. ΣΚΟΥΖΕ

Γραφεῖα: 'Αθῆναι, 'Οδὸς Σταδίου καὶ 'Οφθαλμιατρείου ἀριθμός 10.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

EN ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

MAISON DE SANTE

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ιατρού Νευρολόγου καὶ Φρενιλόγου.

Ίδρυται εἰς μάγευτικὴν θέσιν τῶν διοδορόσων Πατησίων, τοῦ ὠδοιοτάτου τούτου καὶ ὑγιεινοτάτου προαστείου τῶν 'Αθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκονιώνυμον δι' δλων τῶν μεσων τῆς συγκονιώνας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπέιρων μυροβόλων κήπων καὶ ίδιον πέκτηται κῆπον, ὃς καὶ ἀφιλονον καὶ διαυγέστατον ὑδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτη νοσηλεύονται δέξα καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικά καὶ 'Εγκεφαλικά. Μολυσματικά δὲ καὶ ἐπικινδυνά γέγκεφαλικά δὲν εἰσὶ δεκτά.

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται δλαι οἱ θεραπευτικαὶ θεραπείες, η 'Υδροθεραπεία, η 'Ανατομογιανθεραπεία (Massage), η 'Μοναικοθεραπεία, η 'Ιατρική Γυμναστική, η διὰ κατακλίσεως (

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΑΠΟΛΥΤΑΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΟΡΜΑΣΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΖΙΑΥΓΟΡΣΤΟΥ 1905

ΕΝΕΡΓΕΙΤΙΚΟΝ

		31 Αυγούστου 1905	31 Ιανουάριου 1905
Ταμείον	εἰς μεταλλικόν	Δρ.	2,941,014.73
	τραπέζικη γραμμάτια Ιονικής Τραπέζης	»	2,965,973.44
	χερματικά . . . διδραχμα και μονόδραχμα	»	115,505 —
Εξωτερικοί λόγοι:	Αντίτιμον μεταλλικού εἰς το έξωτερον	»	1,438,485. —
" "	Προϊόντα έκδοσ. Έθν. Δανείου εἰς χρυσόν Ελλην. Σιδηροδρ. 4% 1902	»	26,513,503.77
Δάνειον πρός την Ελλην. Κυβερνήσιν εἰς αναγκ. χυκλοφορία τραπέζικων γραμματίων	»	17,396,366.83	
" "	διδράχμων και μονόδραχμων	»	68,278,575.42
Ομολογίαι Εθνικῶν Δανείων	Δρ. 23,768,607.75	»	10,875,000. —
	Εἰς χρυσόν	»	52,667,132.75
	ο τράπεζ. γραμμάτια » 28,998,525. —	»	52,702,332.75
Εντοκά γραμμάτια Ελληνικοῦ Δημοσίου εἰς τραπέζικη γραμμάτια	»	3,267,500. —	
Προεξοφλήσεις	»	20,157,072.79	
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	»	19,325,165.32	
Δάνεια και ἀνοικτοί λόγοι εἰς ἐμεχάρω χρηματογράφων	»	2,846,812.91	
Δάνεια εἰς ἐνεγύρω ἐμπορευματών	»	11,033,150.56	
Δάνειον πρός την Σταφιδικήν Τράπεζαν εἰς ἐγγυάς του Κράτους	»	498,119.05	
Δάνεια και ἀνοικτοί λογαριασμοί εἰς υποθήκη	»	55,855,314.99	
Δάνεια εἰς δημόσιες, λιμένας, και λοιπά νομικά πρόσωπα	»	43,004,501.44	
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας	»	11,459,624.94	
Κελυστερ. χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας και ἐκ γραμμ. Προνομ. Τραπ. Ηπειροθεσσαλίας	»	4,954,468.67	
Μετοχαὶ εἰς εγχωρίους Ήπαριστές	»	4,159,445.70	
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης	»	1,500,000. —	
Ομολογίαι λαχ. δανείου Έθν. Τραπ. τῆς Ελλάδος 2 1/2% (εἰς τρ. γρ.)	»	1,835,200. —	
Τοκομερίδια ἐν γένει	»	100,507.87	
Καταστήματα Τραπέζης και κτήματα εἰς ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων	»	8,838,231.16	
Απαιτήσεις ἐπιτσηραλεῖς	»	2,513,412.87	
Έκοδα ἐκπαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπέζικων γραμματίων)	»	1,614,237.64	
Διάφοροι λογαριασμοί	»	2,329,676.87	
Λογαριασμοὶ τριτῶν ἐν τῷ ἔντερων	»	5,042,609.44	
Διεθνής Οἰκ. Επιτροπή (λόμος, υπηρ. Έθν. δαν. εἰς χρυσ.	»	18,640.60	
Δεγαριασμὸς ἐπειγόρας ουψιστοχής Κυβερνήσεως εἰς χέρδη ἐκ τραπέζικων γραμματίων	»	1,648,640. —	
Εξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ηπειροθεσσαλίας	»	1,200,000. —	
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς τραπέζικα γραμμάτια)	»	450,000. —	
Διάφορα	»	427,138.99	
	Δρ.	360,962,961.99	363,994,336.80

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν Κεφάλαιον	»	20,000,000. —	20,000,000. —
Αποθεματικὰ Κεφάλαια	»	13,500,000. —	13,500,000. —
Τραπέζικα γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:			
I. διὰ λόμον τῆς Κυβερνήσεως	Δρ. 68,278,575.42	148,312,327.19	112,429,455.07
II. διὰ λόγον Τραπέζης	» 50,033,751.77	»	10,875,000. —
Κερματικά γραμμάτια διδραχμα και μονόδραχμα	»	5,406,301.61	5,860,012.71
Καταθέσεις ἀνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν	»	13,178,624.41	16,763,688.30
Καταθέσεις ἔνευ τόκου	»	1,031,995.71	741,192.74
Μερίσματα πληρωτέα	»	509,690. —	738,255. —
Καταθέσεις Δημοσίου διὰ χορηγήσεις δανείων κατά τὸν ΒΦΜ. νόμον	»	283,749.94	283,749.94
Διεθνής Οικονομικὴ Επιτροπή Λ/σμος καταθ. { Εἰς χρυσόν	Δρ. 509,412.34	3,058,396.07	2,162,481.13
Διεθνής Οικονομικὴ Επιτροπή Λ/σμος καταθ. { Εἰς τραπ. γραμμ.	» 2,548,993.73	»	36,941.10
Υπηρεσία Εθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν	»	384,258.40	1,810,990.35
Υπηρεσία Εθνικῶν δανείων εἰς τραπέζικα γραμμάτια	»	1,242,524.43	525,089.53
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν	»	510,701.48	6,510,701.48
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπέζικα γραμμάτια	»	17,396,336.83	17,804,425.53
Έντοκας καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν διὰ τὴν κατασ. Σιδ. Παιρικίων Δευτερ. Συνόρων	»	19,689.24	174,600.31
Καταθέσεις εἰπών τόκων	»	80,108,680.77	79,549,755.02
Δαχειοφόρον δανείον Τραπέζης 3% εἰς χρυσόν	»	45,459,810	45,459,810. —
2 1/2% εἰς τραπ. γραμμάτια	»	20,492,000. —	20,492,000. —
2 1/2% εἰς χρυσόν	»	1,608,392. —	1,932,286. —
2 1/2% εἰς τραπ. γραμμάτια	»	15,000. —	18,000. —
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	»	4,697,180.61	4,582,574.04
Συμμετοχὴ τῶν Τραπέζων Ιονικῆς και Αθηνῶν εἰς δάν. Σταφ. Τραπέζης	»	9,37,949.77	805,378.78
Διάφορα	»	2,872,306.34	360,962,961.99
	Δρ.	360,962,961.99	363,994,336.80

Ἐν Αθήναις, τῇ 10 Αὐγούστου 1905.

Ο Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Η. Δ. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ